

Vaasan yliopisto
UNIVERSITY OF VAASA

Maiju-Emilia Kokko

**Vaasan kaupunginkirjaston Quria-
kirjastojärjestelmässä olevien kuvailutietojen
hyödyntäminen asiakaspalvelussa**

Markkinoinnin ja viestinnän akateeminen yksikkö
Viestintätieteiden pro gradu -tutkielma
Teknisen viestinnän maisteriohjelma

Vaasa 2024

VAASAN YLIOPISTO**Markkinoinnin ja viestinnän akateeminen yksikkö**

Tekijä:	Maiju-Emilia Kokko		
Tutkielman nimi:	Vaasan kaupunginkirjaston Quria-kirjastojärjestelmässä olevien kuvailutietojen hyödyntäminen asiakaspalvelussa		
Tutkinto:	Filosofian maisteri		
Oppiaine:	Teknisen viestinnän maisteriohjelma Viestintätieteet		
Työn ohjaaja:	Niina Nissilä ja Rebekah Rousi		
Valmistumisvuosi:	2024	Sivumäärä:	85

TIIVISTELMÄ:

Tutkielman aiheena on analysoida Vaasan kaupunginkirjastossa käytettävän Quria-kirjastojärjestelmän kuvailutietoja. Tavoitteena on laatia visuaaliset mallit kuvailutiedoista ja niiden rakentumisesta eri kuvailutasoilla asiakaspalvelutyön tueksi. Mallit teen kaavakuvioiden avulla, joilla pyrin osoittamaan kuvailutietojen rakennetta eri kuvailutasoilla.

Tutkielma on empiirinen tapaustutkimus, sillä menetelmänä hyödynnän pääasiallisesti laadullista tutkimusta saadakseni kokonaisvaltaisen ymmärryksen aiheesta. Käyttämäni aineisto pohjautuu ensisijaisesti Qurian-käyttäjän oppaaseen ja lisäaineistona hyödynnän kirjastojärjestelmästä otettuja kuvakaappauksia. Työn teoreettisena viitekehystenä käytän mukailien terminologisen alan kirjallisuutta kaavakuvioiden laatimisen yhteydessä, kirjastoalan kirjallisuutta aiheen taustoituksessa, sekä informaatioarkkitehtuuria koskevaa kirjallisuutta analysoidessani kirjastojärjestelmää kuvakaappauksien avulla.

Tutkielmassa etenen kuvailemalla ensimmäiseksi tutkielman aiheen ja sisällön. Tämän jälkeen kiinnitän huomiota käytettävään teoriaan ja kirjastojärjestelmän esittelyyn, jonka jälkeen etenen aineiston keräämiseen. Aineiston kerään Qurian-käyttäjän oppaan avulla, josta poimin kuvailutasoihin liittyvät olennaiset termit Excel-taulukoihin, jotka löytyvät selitteineen tutkielman liiteosuudesta. Taulukkojen avulla koostan kaavakuviota osoittaakseni kuvailutietojen rakentamisen eri kuvailutasoilla kirjastojärjestelmässä. Kokonaiset kaavakuviot kuvailutasoista löytyvät niin ikään tutkielman liiteosuudesta. Tutkielman lopussa teen johtopäätelmät aiheesta, analyysin avulla saaduista tuloksista, sekä havainnoista mitä tutkielman aikana olen tehnyt. Lopuksi nostan esille mitä tutkimuksia aiheesta voidaan tehdä vastaavuudessa.

Tutkielman aikana kävi ilmi, että kuvailutietoja voi hyödyntää metadatan mahdollistaman navigoinnin avulla. Navigointi tehdään linkitysten avulla, joka mahdollistaa, että kuvailutiedosta voi siirtyä toiseen kuvailutietoon klikkausten avulla. Olennaista kuvailutasoilla oli kuvailutietojen pe-riytyminen ylemmiltä tasoilta alemmille tasoille, sillä Quria hyödyntää hierarkkisia suhteita kuvailutasojen välillä. Tästä syystä kuvailutietoa on mahdollista täydentää ja monipuolistaa eri kuvailutasoilla. Kirjastojärjestelmän etu on metadatan monipuoliset hyödyntämismahdollisuudet ja navigoinnin helppous, mutta haasteena on, että kuvailutiedot ovat löydettävissä usean klikkauksen takaa. Tästä syystä kirjastojärjestelmän toimintaperiaate ja kuvailutasojen väliset erot täytyy ymmärtää, että kuvailutieto on mahdollista löytää ja hyödyntää asiakaspalvelutilanteissa onnistuneesti.

AVAINSANAT: informaatioarkkitehtuuri, kirjasto, kirjastojärjestelmä, kuvailutieto, Quria, rakennekaavio, Vaasan kaupunginkirjasto

Sisällys

1	Johdanto	6
1.1	Tavoite	10
1.2	Aineisto	13
1.3	Menetelmä ja tutkielman eteneminen	15
2	Kirjastojärjestelmät ja kuvailutyön yleinen tilanne	18
2.1	Vaasan kaupunginkirjasto ja Quria-kirjastojärjestelmä	18
2.2	Yleiset kirjastot ja kuvailutyön tilanne	20
2.3	Tietokannat yleisissä kirjastoissa	23
3	Kuvailutyöhön vaikuttavat tekijät	25
3.1	Kuvailutyö ja metadata	25
3.2	RDA-kuvailusäännöstö ja Kansalliskirjasto	27
3.3	Kuvailutasot Quria-kirjastojärjestelmässä	29
3.4	Käsiteanalyysi ja satelliittimallit	30
3.5	Informaatioarkkitehtuuriin liittyvät osatekijät	33
4	Kuvailutietojen löytäminen Quria kirjastojärjestelmässä	36
4.1	Teostason tiedot	36
4.2	Ekspressio- ja manifestaatiotason tiedot	39
4.3	Kappaletason tiedot	41
5	Kuvailutiedot eri tasoilla	46
5.1	Teostasoon liittyvät kuvailutiedot	46
5.2	Ekspressiotasoon liittyvät kuvailutiedot	51
5.3	Manifestaatiotasoon liittyvät kuvailutiedot	54
5.4	Kappaletasoon liittyvät kuvailutiedot	58
6	Johtopäätelmät	62
	Lähteet	66
	Liitteet	69
	Liite 1. Teostason olennaiset termit selitteineen	69

Liite 2. Ekspressiotason olennaiset termit selitteineen	72
Liite 3. Manifestaatiotason olennaiset termit selitteineen	74
Liite 4. Kappaletason olennaiset termit selitteineen	78
Liite 5. Teostason rakennekaavio	79
Liite 6. Ekspressiotason rakennekaavio	80
Liite 7. Manifestaatiotason rakennekaavio	81
Liite 8. Rakennekaavio manifestaatiotason materiaalityypeistä	82
Liite 9. Kappaletason rakennekaavio	83
Liite 10. Lyhenteet	84

Kuviot

Kuvio 1. Tutkielman eteneminen vaiheittain.	17
Kuvio 2. Vaasan kaupunginkirjasto vuonna 2022.	19
Kuvio 3. Tasot teos – ekspressio – manifestaatio – kappale Quriassa.	30
Kuvio 4. Yksinkertaistettu esimerkki hierarkioita kuvaavasta kaavakuviomallista.	32
Kuvio 5. Eri nimekevaihtoehdot teostasolla.	47
Kuvio 6. Ominaisuutta koskevat kuvailutiedot teostasolla.	49
Kuvio 7. Rakennetta koskevat kuvailutiedot teostasolla.	50
Kuvio 8. Rakennetta koskevat kuvailutiedot teostasolla.	51
Kuvio 9. Nimeämiseen ja koostumukseen liittyvät kuvailutiedot ekspressiotasolla.	52
Kuvio 10. Nimeämiseen liittyvät kuvailutiedot manifestaatiotasolla.	54
Kuvio 11. Alkuperään liittyvät kuvailutiedot manifestaatiotasolla.	55
Kuvio 12. Rakenteeseen liittyvät kuvailutiedot manifestaatiotasolla.	56
Kuvio 13. Identifiointiin liittyvät kuvailutiedot kappaletasolla.	59

Kuvat

Kuva 1. Suomenkielisen teoksen perusnäkyvä.	37
Kuva 2. Ruotsinkielisen teoksen perusnäkyvä.	37
Kuva 3. Englanninkielisen teoksen perusnäkyvä.	38
Kuva 4. Suomenkielisen teoksen kuvailutietonäkyvä.	38

Kuva 5. Navigoiminen metadatan avulla.	39
Kuva 6. Ekspressio ja manifestaationäkymä.	40
Kuva 7. Kansikuvan ja kuvauksen saaminen.	41
Kuva 8. Kappalenäkymä yksikkötasolla.	42
Kuva 9. Kappaleen tiedot yksikkötasolla.	43
Kuva 10. Kappaleen tilaan ja käyttöön liittyvät tiedot, niiden näkyminen työntekijälle.	43
Kuva 11. Ekspression tiedot työntekijälle.	45
Kuva 12. Manifestaation tiedot työntekijälle.	45
Kuva 13. Ekspression tyyppi ja RDA sisällön tyyppi järjestelmässä tiedonhakutuloksessa.	53
Kuva 14. Manifestaatiotyyppien ilmaisu kuvakkein.	57

1 Johdanto

Tässä tutkielmassa tarkastelen ja analysoin Vaasan kaupunginkirjastossa käytettävää Quria-kirjastojärjestelmää asiakaspalvelun näkökulmasta. Asiakaspalvelulla tarkoitan tilanteita, joissa työntekijä käsittelee asiakkaan tietoja erinäisissä työtehtävissä. Näitä ovat esimerkiksi lainaus, palautus, tiedonhaku ja varausten käsittely. Pyrkimyksenä on tarkastella kirjastojärjestelmästä saatavia kuvailutietoja henkilökunnan näkökulmasta, havainnoida kuvailutietojen esittämistapoja kirjastojärjestelmässä ja analysoida miten nämä tiedot hyödyttävät työntekijää asiakaspalvelussa. On syytä tuoda ilmi, että tutkimuksen aihe on kirjoittamisen aikana hyvin ajankohtainen, sillä Vaasan kaupunginkirjasto oli ensimmäinen yleinen kirjasto, jossa otettiin käyttöön Quria-kirjastojärjestelmä kesällä 2023 (Axiell, 2023a). Näin ollen aihetta ei ole vielä ehditty tutkia tämän tietojärjestelmän osalta ja tekee aiheesta siksi tärkeän tutkimuksen kohteen.

Aiempina vuosina kirjastoalaa on tutkittu eri näkökulmista, kuten luettelointityön osalta, kirjastonkäytön suhteen, sekä silloisten kirjastojärjestelmien käyttöönottoja. Näistä näkökulmista kerron tässä samassa osiossa myöhemmin. Tutkimuksen kannalta on syytä tuoda ilmi, että luettelointityö tarkoittaa käytännössä samaa kuin kuvailutyö. Tässä tutkimuksessa käytän kuitenkin termiä kuvailutyö luettelointityön sijaan, koska kyseinen termi on alalla enemmän käytössä. Kuvailutyön tarkoituksena on kuvata aineistoa siten, että se on löydettävissä esimerkiksi tiedonhaussa. Laadukkaan kuvailun avulla tiedon löytäminen on varmempaa ja tämä auttaa etenkin asiakaspalvelussa. Tästä syystä tutkielmassani keskityn kuvailutietoihin mitä Quriasta voidaan löytää.

Viime aikoina alalla on keskusteltu paljon etenkin linkitetystä datasta ja RDA:sta mihin liittyen on järjestetty erilaisia konferensseja, joita avaan hivenen seuraavaksi. Edellä mainittu RDA on kansainvälinen luettelointistandardi ja lyhenne tulee sanoista Resource Description and Access. Alalla esimerkiksi Frosterus ja Seppälä (2023) ovat pohtineet linkitetyn datan tuomia hyötyjä ja haasteita alalle ja miten ne vaikuttavat esimerkiksi ku-

vailijoiden toimenkuvaa. Kuvailija on henkilö, jonka työtehtäviin kuuluu kuvailutyö. Fros-
terus ja Seppälä (2023) nostivat linkitetyn datan hyödyiksi muun muassa linkkien hyö-
dyntämismahdollisuudet, sillä linkkien avulla muodostuu laaja tiedon verkko, jossa tie-
toa voidaan käyttää uudelleen ja rikastaa eri yhteyksissä. Tämä tapahtuu, kun metatieto
tallennetaan kansalliseen tietokantaan, josta sitä voidaan käyttää yhteisesti. Kyseiseen
metatietoon linkitetään tietoja muista kansallisista tietokannoista. Hyödylliseksi koettiin
automaation ja tekoälyn hyödyntäminen sillä ne mahdollistavat, että kuvailija pystyy
keskittymään analysoimista vaativiin tehtäviin. Haasteena kuitenkin koettiin tiedon luo-
tettavuus ja sen merkityksen korostuminen linkkien seuraamisen yhteydessä. Tämän li-
säksi uusien mahdollisuuksien hyödyntäminen vaatii järjestelmänkehitystä ja yhteenso-
vittamista, linkkien ajan tasalla pitämistä sekä kasvavaa vastuuta koskien omaa dataa.

Esimerkiksi Hepolehto ja muut (2023, s. 8–10) toivat esille, että kuvailijoiden työtehtä-
viin myös vaikuttaa vuonna 2013 perustettu Research Data Alliance. Kyseessä on kan-
sainvälinen yhteisö, jonka päämääriin kuuluu kehittää teknistä ja sosiaalista infrastruk-
tuuria, jota tarvitaan avoimen datan jakamisessa. Vuoden 2023 Research Data Alliance-
kokoontumisessa alan toimijat kävivät läpi mitä viimeisen kymmenen vuoden aikana
alalla on tapahtunut ja mitä tulevaisuudessa voidaan odottaa. Huomionarvoinen muu-
tos oli, että kymmenen vuoden aikana toimintaympäristö on muuttunut. Tästä kieli se,
että ensimmäisessä kokoontumisessa oli 250 osallistujaa kun nykyään järjestössä on mil-
tei 14 000 jäsentä mikä mahdollistaa jopa globaalien ongelmien ratkaisemisen. Huomi-
onarvoista oli, että kyseisessä kokoontumisessa oli mukana myös tutkimusrahoittajien
edustajia. Keskusteluissa myös nousi muun muassa esille kuinka Yhdysvalloissa avoin
data ja tiede ovat vielä kehittämisen alla. Vaikkakin erilaisia linjauksia on tehty, laajempi
käytännön toteuttaminen ei ole vielä onnistunut. Kokouksessa myös nostettiin esille
RDA:n haasteeksi koettu Eurooppa-keskeisyyteen, mikä huomioitiin kokoontumisessa.
Tämän vuoksi huomio kiinnittyi Afrikkaan, Aasiaan ja Latinalaiseen Amerikkaan. Tämän
lisäksi kokouksessa nostettiin esille kuinka tulevaisuudessa alalla tullaan edistämään yri-
tsyhteistyötä, sillä yritykset ostavat enemmän dataa käyttöönsä.

Edellä olleiden keskusteluiden lisäksi Hepolehto ja muut (2023, s. 11–15) toivat ilmi, että kokoontumisessa oli mukana erilaisia RDA:n datakoulutusryhmiä, joiden työn alla oli aineistohallinnan koulutusmateriaalien vähimmäistason kuvailutietojen määrittelemisen. Ryhmien tavoitteena on luoda materiaaleja, joita voidaan hyödyntää eri konteksteissa. Tämän takia niiden pääpainotus olisi uudelleenkäytettävyydessä ja yhdisteltävyydessä. Tähän liittyen myös nousi esille ryhmiä, joiden aiheena oli aineistohallintakoulutusten pelillistäminen, jossa tavoitteena oli selvittää miten koulutukseen voisi yhdistää pelaamisen siten että se edistäisi syväoppimista. Koska tutkimusaineistoasioissa kirjastojen rooli RDA:ssa on laajasti ja hyvin tunnettu, myös Libraries for research data-ryhmä osallistui kokoukseen näkyvästi luoden vilkasta keskustelua. Kyseisen ryhmän erikoisteemana oli UNESCO:n avoimen tieteen suosituksen toteuttaminen ja kirjastojen rooli siinä. Ryhmän mukaan aiempia kansallisia linjauksia näkyvämpään asemaan ovat nousseet muun muassa laajempi eri kansalaisia ja toimijoita yhdistävän yhteistyön lisääminen, kansalaistieteeseen panostaminen ja avoimen tieteen ratkaisujen taloudellisen kestävyuden merkitys.

Linkitetyn datan ja RDA:n lisäksi kirjastoalalla on keskusteltu myös eri kirjastojärjestelmistä ja niiden toimivuudesta, sekä kirjastolaisten mielipiteisiin ja kokemuksiin niihin liittyen. Kirjastolaisella viitataan tässä yhteydessä kirjastoalan ammattilaiseen. Ahlqvist ja muut (2021) esimerkiksi nostivat esille, että kirjastojärjestelmän käyttöönotossa tulee huomata, etteivät kirjastot ole passiivisia asiakkaita vaan sen sijaan palvelussa keskeisiä osatekijöitä ovat kirjastojen asiantuntemus ja tämän asiantuntemuksen jatkuva jakaminen. Sen vuoksi kirjastoissa työskentelevien ymmärrys kirjastojärjestelmän toimintavoista eri tilanteissa ja miten eri asetukset vaikuttavat siihen auttavat täydentämään ylläpitäjien ja koodaajien osaamista. Toisin sanoen jatkuva dialogi ja sen tarve korostuvat uuden kirjastojärjestelmän käyttöönotossa, mikä osoittautui myös olennaiseksi tekijäksi kun kuusitoista kirjastoa päätti siirtyä Voyager-kirjastojärjestelmästä Kohaan. Käytännössä Koha on avoimen lähdekoodin kirjastojärjestelmä, eli lähdekoodi on julkisesti saatavilla ja sitä voi hyödyntää kuka vain. Koska kirjastojärjestelmä tuli saada käyttöön mah-

dollisimman pian kirjastoissa ei tuolloin pohdittu uuden henkilöstön palkkaamista projekteja varten, vaan sen sijaan kirjastojärjestelmän käyttöönotto tehtiin talkoohengessä. Yhteistyöhön liittyviä tarkkoja pelisääntöjä kehiteltiin vasta käyttöönoton jälkeen ja ylläpidosta ja kehittämisestä päätettiin sopia yleiskokouksessa. Koska Koha on yhteenliittymä, joka toimii yhteisten pelisääntöjen mukaan, siihen kuuluu sekä yleiskokous että ohjausryhmä. Näiden lisäksi siihen kuuluu asiantuntijaryhmä ja pääkäyttäjaverkosto. Näistä ensiksi mainittu ryhmä hallinnoi kehittämis ehdotuksia ja virheilmoituksia, sekä tekee ohjausryhmälle esityksiä tulevista kehittämisasioista. Jälkimmäinen ryhmä sen sijaan käy jatkuvia keskusteluja käytännön kysymyksistä kuten miten tietty toiminto tehdään, entä mistä jokin havaittu ongelma johtuu. Kaiken tämän pohjalta voi väittää, että läpinäkyvä keskustelu ja dialogi mahdollistavat onnistuneen kirjastojärjestelmän käyttöönoton.

Vastaavanlaisesti Palonen ja Pöytälaakso-Koistinen (2009) käsittelevät artikkelissaan ”Kokemuksia kirjastojen yhdistymisestä - Tritonian henkilöstön näkökulmia muutokseen” henkilöstön mielipiteitä koskien kolmen kirjaston (Vaasan yliopisto, Åbo Akademi ja Svenska handelshögskolan) yhdistämistä yhdeksi kirjastoksi. He toivat esimerkiksi esille, että tämän yhdistymisen aikana kokoelmat siirrettiin viidestä eri osoitteesta samaan paikkaan ja lisähaastetta toi myös kokoelmatietokantojen yhdistäminen. Tämä johtui siitä, että kirjastossa otettiin samaan aikaan käyttöön uusi Voyager-kirjastojärjestelmän. Uuden kirjastojärjestelmän hyötyjen ja haasteiden lisäksi huomio keskusteluissa kiinnittyi siirtymävaiheeseen kokonaisvaltaisesti ja miten henkilökunta otti muutoksen vastaan muutoksen aikaan.

Edellä mainittujen alan keskustelujen pohjalta voidaan huomata, että kirjastoalaa on tarkasteltu erilaisin näkökulmin viime aikoina. Näitä näkökulmia ovat olleet muun muassa kuvailutyö ja siihen liittyvät muutokset, uusien kirjastojärjestelmien käyttöönotot ja miten nämä käyttöönotot ovat vaikuttaneet kirjastolaisiin. Kuten aiemmin mainitsin, Vaasan kaupunginkirjastossa on vastikään otettu käyttöön uusi kirjastojärjestelmä mitä ei toistaiseksi ole ehditty tutkia tieteellisin menetelmin. Toisin sanoen tämä luo tarpeen,

että tätä kirjastojärjestelmää olisi syytä tutkia. Tämän lisäksi aihe on minulle tärkeä myös työntekijän näkökulmasta, koska tutkielman aikaan olen osa Vaasan kaupunginkirjaston henkilökuntaa ja hyödynnän kirjastojärjestelmää päivittäin asiakaspalvelutilanteissa.

Edellä kuvattujen keskustelujen lailla tutkielmassani käsittelen Vaasan kaupunginkirjastossa käytettävää Quria kirjastojärjestelmää, jossa huomioni on kuvailutiedoissa. Kirjastojärjestelmällä tarkoitan tässä tutkielmassa tietojärjestelmää, jota kirjastossa hyödynnetään kokoelmanhoidollisissa tehtävissä. Tällaisia tehtäviä ovat esimerkiksi tiedonhaku, aineistojen käsittely kuten lainaus, palautus, uusinta ja varaaminen, sekä asiakastietojen käsittely asiakaspalvelussa. Tutkielmassani käsittelen kuvailutietoja, jotka ovat olennainen osa kuvailutyötä. Tämän lisäksi huomioni on uuden kirjastojärjestelmän hyödyntämisessä asiakaspalvelutehtävissä. Toisin sanoen tutkielmani mukailee esille nostamiani alan keskusteluja ja sisältää samankaltaisia elementtejä, jotka luovat puitteet tutkielmalleni. Olen sopinut tutkimuksen suorittamisesta ja yksityiskohdista Vaasan kaupunginkirjastossa palvelupäällikkönä toimineen Jimmy Pullin kanssa ennen projektin aloittamista.

Seuraavaksi käyn läpi tutkielmani tavoitteen ja tutkimuskysymykset, joilla pyrin tutkiemaan Quria-kirjastojärjestelmää. Myöhemmin selostan mitä aineistoa käytän ja lopuksi mitä menetelmää hyödynnän.

1.1 Tavoite

Kuten aiemmin kävi ilmi, tutkielmassani tarkastelen ja analysoin Vaasan kaupunginkirjaston käytössä olevaa Quria-kirjastojärjestelmää. Kirjastojärjestelmää tarkastelen asiakaspalvelua tekevien työntekijöiden näkökulmasta ja aineistossa keskityn kuvailutietoihin sekä niistä saataviin tietoihin. Tavoitteena on luoda visuaalisia malleja Quria-kirjastojärjestelmässä olevista kuvailutiedoista ja niiden rakenteesta eri kuvailutasoilla. Kuvailutasoista kerron tarkemmin luvussa 3. Näiden mallien avulla havainnollistan tiedon

hyödyntämismahdollisuuksia asiakaspalvelutilanteissa. Mallien tekemiseen käytän satelliittimallien tyylistä kuvailutapaa, jotta voin havainnollistaa tiedon rakennetta ja osoittaa mitä tietoa kuvailutietojen pohjalta voidaan saada. Yksinkertaisuudessaan satelliittimallien avulla voidaan havainnollistaa tiedon rakennetta ja termien välisiä hierarkkisia suhteita eri suhdemerkitöjen avulla. Satelliittimalleista ja tavasta, jolla mallinnan kuvailutietoja tässä tutkielmassa kerron enemmän luvussa 3. Tutkielmassani teen visuaaliset mallit satelliittimalleja mukailevalla tavalla, jossa pyrin kuvaamaan kuvailutasojen kuvailutietoja kaavakuvioiden avulla. Näissä kuviossa näkyvät myös kuvailutietojen hierarkkiset suhteet kuvailutasolla. Näitä kuvioita käsittelen luvussa 5. Tutkielmassani hyödynnän seuraavia tutkimuskysymyksiä:

1. Miten kuvailutiedot esitetään ja voidaan löytää kirjastojärjestelmästä?
2. Kuinka nämä kuvailutiedot voidaan havainnollistaa visuaalisesti?

Ensimmäisen kysymyksen avulla selvitän millä tavoin aineistosta annettu kuvailutieto esitetään kirjastojärjestelmässä ja miten tämä tieto näyttäytyy henkilökunnalle. Havainnot teen analysoimalla kirjastojärjestelmänäkymiä kuvakaappauksien avulla luvussa 4. Havaintojen tukena käytän informaatioarkkitehtuuriin kuuluvia piirteitä, joita käsittelen luvussa 3. Ensimmäisen kysymyksen avulla pyrin saamaan kokonaisvaltaisen ymmärryksen miten ja millä tavoin kuvailutieto esitetään kirjastojärjestelmässä. Tämä auttaa havainnoimaan miten tätä tietoa voidaan hyödyntää asiakaspalvelussa. Samalla selvitän mistä kuvailutiedot voidaan löytää saadakseni selkeämmän kuvan järjestelmän rakenteesta ja tiedon esittämistavoista, joka auttaa myös osoittamaan hyödyntämismahdollisuuksia. Nämä havainnot toimivat myöhemmin hierarkioita kuvaavien kaavakuvioiden tukena, sillä niiden avulla kuvaan miten kuvailutietoja voidaan hyödyntää asiakaspalvelutilanteissa.

Toiseen kysymykseen vastaan keräämällä olennaiset termit eri kuvailutasoilla Quria-käyttäjän oppaan pohjalta Excel-taulukoihin, jotka voi löytää tutkimuksen liiteosuu-

desta. Poimituille termeille laadin myös selitteet, jotka kokoan myös näihin Excel-taulukoihin. Selitteet auttavat havainnoimaan kuvailutietojen sisältöä ja rakennetta, jotka helpottavat myöhemmin hierarkioita kuvaavien kaavakuvioiden laadinnassa. Taulukot löytyvät tutkielman liiteosuudesta, jotta työntekijän on helpompi löytää kuvailutasokohtaiset kuvailutiedot selkeästä luettelomaisesta taulukosta, jossa on sekä termi, että termin selite. Laatimalla selkeän taulukon työntekijän on mahdollista löytää tarvitsemansa tieto vaivattomammin.

Eri kuvailutasoihin liittyvät kokonaiset kaavakuviot löytyvät tutkielman loppuosasta, jotka laadin taulukoihin koottujen kuvailutietojen pohjalta kuvailutasojen mukaan. Kapaleessa 5 käsittelen näitä kaavakuvioita pala palalta, että niiden tukena voin hyödyntää ensimmäisen kysymyksen avulla tekemiäni havaintoja. Kaavakuvioiden ja tekemiäni havaintojen avulla voin perustella kuvailutietojen hyödyntämismahdollisuuksia asiakaspalvelutilanteissa. Tätä teen osoittamalla konkreettisia esimerkkejä miten kuvailutietoja voidaan käyttää työtehtävissä ja miten ne helpottavat tiettyjä toimintoja. Mallit auttavat havainnollistamaan eri tasojen tietorakennetta visuaalisesti. Olettamukseni on, että kuvailutietoja voidaan mallintaa kaavakuvioiden avulla ja niiden avulla työntekijän on helpompi ymmärtää tiedon rakentumista järjestelmässä sekä niiden hyödyntämismahdollisuuksia asiakaspalvelutilanteessa. Tämän vuoksi liiteosuuteen olen koontanut kokonaiset kaavakuviot jokaisesta kuvailutasosta, jotta työntekijän on helppo silmäillä mikä tieto kuuluu mille tasolle. Silmäyksen avulla tämän on mahdollista havainnoida mikä kuvailutieto kuuluu kyseiseen kaavakuvioon ja sama tieto on siten helpompi etsiä kyseisen kuvailutason Excel-tilukosta, jossa on myös selite kyseiselle termille. Toisin sanoen Excel-tilukot ja kaavakuviot toimivat toistensa täydentävinä tukina.

Koska kyseessä on uusi kirjastojärjestelmä, jota ei ole ehditty vielä tutkia, tämä malli luodaan avuksi henkilökunnalle asiakaspalvelua varten. On syytä selventää, että tässä tutkielmassa henkilökunnalla viitataan kirjaston työntekijöihin, joiden ensisijaisiin työtehtäviin ei kuulu kuvailutyö. Henkilökunnalla viitataan työntekijöihin, jotka hyödyntävät kir-

jastojärjestelmää muissa asiakaspalveluun liittyvissä tehtävissä. Tämän takia kuvailutietojen analysointi tapahtuu asiakaspalvelutehtävissä toimivien työntekijöiden näkökulmasta, sillä mallit tulevat heille avuksi käytännön työhön.

1.2 Aineisto

Koska tutkielmassa keskityn analysoimaan Quria kirjastojärjestelmässä olevia kuvailutietoja tätä varten tarvittava aineisto tulee ensisijaisesti painottumaan Axiellin (2023b) julkaisemaan Quria-käyttäjän oppaaseen ja toissijaisesti kirjastojärjestelmästä saataviin kuvakaappauksiin. Tarkoituksena on analysoida ensisijaisesti Qurian-käyttäjän opasta, joka on elektroninen ja verkossa saatavilla. Opas sisältää yleisimmät ohjeet eri työtehtäviin liittyen. Qurian-käyttäjän oppaassa käsitellään esimerkiksi asiakkaan tietojen käsittelyä, kokoelmanhoidollisia ohjeita kuten kuvailutyö, lainaus, palautus ja uusinta kirjastojärjestelmässä sekä varausten käsittely. Tämän lisäksi ohjeissa annetaan ohjeistukset tapahtumatietojen ja hankintaan liittyvien tietojen käsittelyyn, kaukopalvelua koskevia ohjeita, analytiikkaan liittyvien tietojen hallintaan ja käyttösääntöjen määrittelyyn. Opas toimii navigoinnin avulla, eli työntekijä pystyy siirtymään haluamaansa kohtaan klikkausten avulla oppaan sisällä. Muutamissa kohdissa oppaassa on myös linkkejä, joita klikkaamalla pystyy siirtymään niitä koskeviin URL-osoitteisiin. Ohjeet antavat kattavat neuvot eri työtehtäviin liittyen ja oppaassa hyödynnetään paljon kuvioita ja taulukkoja.

Oppaassa kiinnitän huomiota osioon, joka liittyy luettelointiin ja sitä koskeviin ohjeisiin. Kuten aiemmin olen tuonut esille tässä tutkielmassa en käytä termiä luettelointi, vaan sen sijaan viittaan kuvailutyöhön. Tämä johtuu siitä, että kuvailutyö on alalla enemmän käytössä. Kuvailutyöhön keskittyvässä osiossa kiinnitän huomiota kohtiin, jotka koskevat tietoja mitä järjestelmään tulee syöttää aineiston kuvailussa, jotta se voidaan löytää Quria kirjastojärjestelmässä tiedonhaussa. Oppaan pohjalta poimin keskeisimmät termit mitkä koskevat kuvailutietoja ja koostan ne Excel-taulukoihin. Nämä taulukot löytyvät tutkielman liiteosasta jonne termien lisäksi laadin niille selitteet. Tämän teen siksi, että

taulukot auttavat laatimaan rakennekaaviot, jotka tulevat asiakaspalvelutyön tueksi. Tämän vuoksi termien selitteiden kartoitus on tarpeen. Koostamalla selitteet tasojen mukaisiin taulukkoihin auttaa työntekijää löytämään tiedon termin sisällöstä vaivattomammin. Taulukkojen avulla laadin kuvailutiedoista rakennekaaviot, jotka havainnollistavat eri tasojen sisältämiä kuvailutietoja. Eri kuvailutasoihin liittyvät kaaviot antavat työntekijälle silmäyksen omaisen viitteen tiedon rakentumisesta eri kuvailutasoilla. Nopea silmäys rakennekaavioihin antaa työntekijälle viitteen millä tasolla kuvailutieto on ja sen pohjalta tiedon selitteen voi löytää Excel-taulukkoon kootuista termeistä. Toisin sanoen taulukot ja mallit toimivat täydentävästi toistensa kanssa.

Tutkielman toissijaisena aineistona hyödynnän Quria-kirjastojärjestelmänäkymää kuvakaappausten avulla. Kuvakaappausten avulla voin havainnollistaa miten Quria näyttäytyy henkilökunnalle ja arvioida miten kuvailutiedot voidaan löytää järjestelmässä. Tekemäni havainnot auttavat perustelevaan miten järjestelmästä saatavat kuvailutiedot edesauttavat työssä ja nämä havainnot tukevat rakennekaavioita kuvailutiedoista. Toisin sanoen kuvakaappausten pohjalta tehtyjen havaintojen tarkoituksena on tukea kaavioita. Tämä johtuu siitä, että oppaan avulla saatava tieto pelkästään ei anna selkeää kuvaa siitä, miten kuvailutieto esitetään järjestelmässä, miten se voidaan löytää ja miten tiedon esittämistapa vaihtelee eri tasojen välillä järjestelmän sisällä.

Kuten aiemmin on käynyt ilmi, tutkielman aikaan olen osa Quria-kirjastojärjestelmän käyttäjäryhmää, sillä kuulun kirjastoon henkilökuntaa. Koska hyödynnän kyseistä kirjastojärjestelmää päivittäin, tämä voi tiedostamattani vaikuttaa kirjastojärjestelmän analysointiin ja ymmärrykseeni järjestelmän toiminnasta. Tarkoitukseni on tästä huolimatta tehdä mahdollisimman objektiivinen analyysi kirjastojärjestelmässä olevista kuvailutiedoista ja mallintaa niitä siten, että ne voisivat auttaa työntekijää. Hyvä puoli kuitenkin on, että koska olessani osa henkilökuntaa kirjastojärjestelmän käyttö ja siihen pääsy on vaivatonta, joten siitä saatavan aineiston kerääminen on mahdollista. Edellä mainittujen tietojen pohjalta voin väittää, että olen osa asiantuntijaryhmää, jolle kirjastojärjestelmä on suunnattu. Tämän vuoksi koen, että rakennekaavioiden laatiminen on tärkeää, sillä se

edesauttaisi ymmärtämään paremmin kuvailutietojen laajuutta ja miten niitä voidaan hyödyntää asiakaspalvelussa.

1.3 Menetelmä ja tutkielman eteneminen

Koska tutkielmani tavoitteena on luoda Quria-kirjastojärjestelmässä olevista kuvailutiedoista visuaalinen malli mukailien satelliittimallinnusta. Nuopposen (2020, s. 100) mukaan satelliittimalleja voidaan hyödyntää terminologisessa työssä, jossa käsitteitä tarkastellaan elementteinä, jotka ovat toisiinsa yhteydessä erilaisin suhtein. Nämä suhteet muodostuvat muun muassa käsitejärjestelmiksi mitä selvittämällä terminologi pyrkii saamaan selville yleiskuvan erikoisalasta. Lisäksi ne auttavat rajaamaan siinä tarkastelun kohteeksi eri osakokonaisuuksia. Satelliittimallien avulla voidaan koostaa tietoa käsitteistä ja termeistä niiden poimimiseksi ja tunnistamiseksi.

Tutkielmani näkökulmasta ajatellen toimin terminologina, sillä pyrin kartoittamaan Quria-kirjastojärjestelmän kuvailutietoja ja niiden yleistä rakennetta. Näitä kuvailutietoja kartoitan loogiseksi osakokonaisuuksiksi poimimalla ne kuvailutasokohtaisesti omiksi Excel-taulukoihin, jonne laadin myös niiden selitteet. Taulukkojen avulla laadin lopulta hierarkioita kuvaavia kaavakuvioita, joiden avulla voin tarkastella kuvailutasoihin liittyviä osakokonaisuuksia. Tästä näkökulmasta ajatellen laatimani kaavakuviot ikään kuin mukailevat satelliittimalleissa hyödynnettävää visuaalista kuvailumenetelmää, jossa kuvioiden väliset suhteet merkitään selkeästi osakokonaisuuksien erottamiseksi toisistaan.

Satelliittimallit itsessään koostuvat keskus- ja apunodeista. Tämä tarkoittaa, että keskusnoodiin sijoitetaan keskeisin käsite ja apunodeihin sijoitetaan keskusnoodiin liittyvät muut käsitteet. Huomionarvoista on, että myös apunoodit voivat saada omat apunoodinsa, sillä ne voivat osoittaa esimerkiksi noodien välisiä suhteita lähikäsitteiden avulla. (Nuopponen, 1998) Edellä mainituilla noodeilla tarkoitan osasia, jotka näkyvät

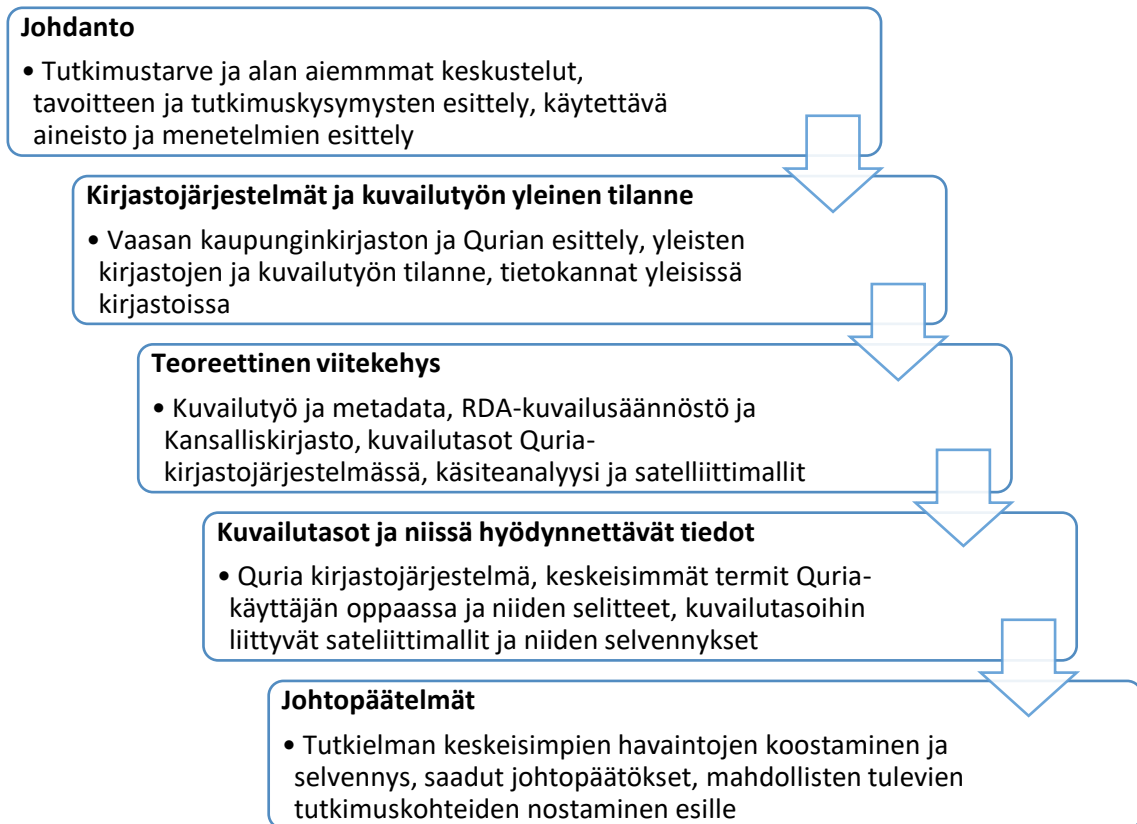
kuvioissa siten, että keskelle merkitään olennaisin aiheeseen liittyvät termit. Tämän ympärille järjestyvät muut termit hierarkkisesti eri suhdemääritelmien mukaan, jotka terminologi määrittelee. Nämä suhteet merkitään muun muassa viivoin, että hierarkkiset suhteet tulevat visuaalisesti esille ja nämä suhteet merkitään ymmärrettävissä olevin ilmaisuin. Satelliittimalleja käsittelen tarkemmin luvussa 3 ja samassa luvussa kuvaan miten laadin kaavakuviot kuvailutasoista.

Tutkielmani on empiirinen tapaustutkimus, sillä teen konkreettisia havaintoja kuvailutiedoista Quria-käyttäjän oppaan ja kirjastojärjestelmänäkymästä otettujen kuvakaappauksien avulla saadakseni kokonaisvaltaisen ymmärryksen aiheesta. Havaintojani analysoin laadullisin keinoin ymmärtääkseni aineistosta kerätyn materiaalin ominaisuuksia, laatua ja merkityksiä. Aineiston kerään valmiista materiaalista koska ensisijaisesti aineistonkeruuni nojaa Quria-käyttäjänoppaaseen ja tämän lisäksi osa materiaalista pohjautuu kirjastojärjestelmästä otettuihin kuvakaappauksiin.

Saadakseni aikaan visuaaliset mallit työntekijöille asiakaspalvelutyön tuekseni minun pitää ensin analysoida miten kuvailutieto esitetään ja löydetään järjestelmässä. Tämän vuoksi käytän kirjastojärjestelmästä kuvakaappauksia, joiden avulla osoitan tiedon esittämistapoja. Tämä auttaa havainnoimaan millä tavoin järjestelmässä voidaan hyödyntää kuvailutietoja asiakaspalveluun liittyvissä työtehtävissä ja miten kuvailutiedot näkyvät eri kuvailutasoilla. Kuvailutasoja käsittelen tarkemmin luvussa 3. Kuvakaappausten avulla pystyn osoittamaan, miten tieto voidaan löytää. Tämä sen sijaan auttaa tekemään havaintoja miten kuvailutiedot tukevat asiakaspalvelutyötä. Näitä havaintoja käytän kaavakuvioiden tukena luvussa 5.

Kuviosta 1 voi nähdä miten etenen vaiheittain tutkielmassa. Eri vaiheet olen merkinnyt lukukohtaisesti kuvioon ja niiden yhteyteen olen merkinnyt pääpiirteittäin, mitä eri luvuissa käsittelen. Koska tutkielmassani esiintyy lyhenteitä ja erikoisalaan liittyviä erisnimiä, olen koonnut tutkielmani loppuun liitteen näistä lyhenteistä ja olennaisista erisnimistä sekä selitteet niille. Näitä lyhenteitä ja erisnimiä esiintyy etenkin luvuissa 2 ja 3.

Olen koonnut nämä erilliseksi liitteeksi, että lukijan on helpompi seurata tekstiä ja löytää selitteet käytetyille lyhenteille ja erisnimille liiteosuudesta vaivattomasti samasta paikasta. Liitteeseen kootut lyhenteet ja erisnimet ovat aakkosjärjestyksessä ja tarjoavat ytimekkään selitteen niiden merkityksille.

Kuvio 1. Tutkielman eteneminen vaiheittain.

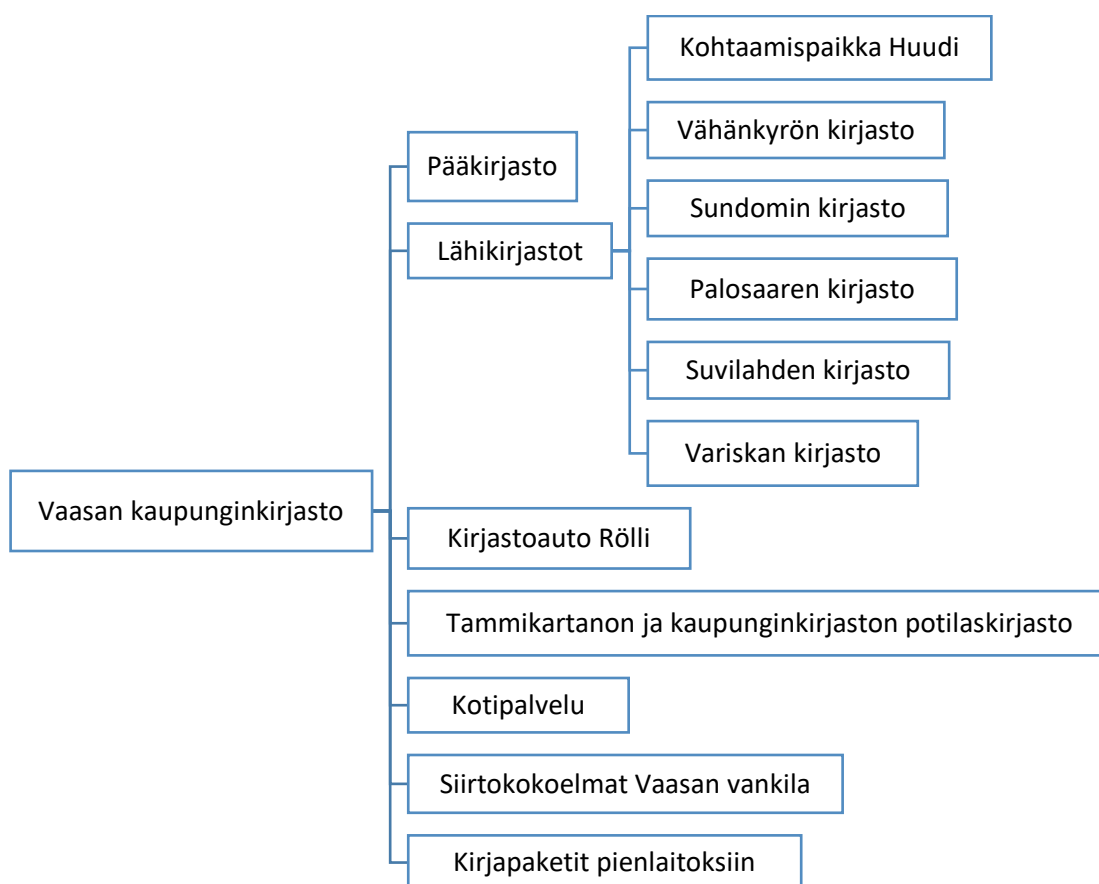
2 Kirjastojärjestelmät ja kuvailutyön yleinen tilanne

Tässä luvussa esittelen tutkielmani kohteena olevaa Vaasan kaupunginkirjastoa sekä Quria-kirjastojärjestelmää ja sen toimintaperiaatetta. Lopuksi kerron yleisistä kirjastoista, minkälainen kuvailutyön nykyinen tilanne on, mitä kuvailutyö on ja mikä siihen vaikuttaa. Näiden edellä mainittujen tietojen pohjalta voi saada hyvän yleiskuvan tutkielmani aiheesta ja tässä luvussa käsiteltävät aiheet samalla pohjustavat aihetta seuraavaa lukua ajatellen, jossa käsittelen tarkemmin kuvailutyön periaatteita.

2.1 Vaasan kaupunginkirjasto ja Quria-kirjastojärjestelmä

Kuviossa 2 voi nähdä kuinka Pakan ja muiden (2022, s. 2–4) laatiman Vaasan kaupunginkirjaston toimintakertomus 2022 mukaan Vaasan kaupunginkirjastoon kuului Vaasan torin läheisyydessä sijaitseva pääkirjasto sekä kuusi lähikirjastoa eri puolilla Vaasaa. Kaupunginkirjastoon kuului myös yksi potilaskirjasto, kirjastoauto Rölli ja tämän lisäksi kirjasto tarjosi asiakkailleen kotipalvelutoimintaa. Edellä mainittuihin lähikirjastoihin kuuluivat Huutoniemellä sijaitseva Kohtaamispaikka Huudi, Vähänkyrön ja Sundomin omatoimikirjastot, Palosaaren kirjasto, Suvilahden kirjasto, sekä Ristinummella sijaitseva Variskan kirjasto. Näistä kirjastoista Sundomin ja Vähänkyrön kirjastot ovat omatoimikirjastoja. Tämä tarkoittaa, että kyseisiä kirjastoja pystyi käyttämään myös viikonloppuisin ja iltaisin kirjastokortilla henkilökunnan ollessa poissa. Lähikirjastoista Kohtaamispaikka Huudi ja Sundom toimivat koulujen yhteydessä ja ne tekevät aktiivista ja tiivistä yhteistyötä koulujen kanssa. Tämän lisäksi Suvilahden ja Variskan kirjastot toimivat koulujen kanssa samassa tilassa. Muun muassa Suvilahden kirjasto tekee läheistä yhteistyötä asukasyhdistyksen, päiväkotien ja Suvilahden koulun kanssa. Lähikirjastoista esimerkiksi Vähänkyrön kirjasto ja Palosaaren kirjasto ovat tärkeitä kokoontumispaikkoja alueensa asukkaille ja ovat alueillaan aktiivisia toimijoita.

Pakan ja muiden (2022, s. 5) mukaan lähikirjastojen lisäksi Vaasassa toimii Tammikartanon ja Vaasan kaupunginsairaalan potilaskirjasto, joka palvelee potilaita ja näiden omaisia. Kirjaston kotipalvelu sen sijaan on suunnattu asiakkaille, jotka eivät esimerkiksi korkean iän takia pysty asioimaan enää kirjastossa. Vaasan kaupunginkirjasto toimittaa myös siirtokokoelmia Vaasan vankilaan ja lisäksi se toimittaa kirjapaketteja kymmeneen pienlaitokseen ympäri Vaasaa. Fyysisten kirjastojen lisäksi Vaasan kaupunginkirjastoon kuuluu myös kirjastoauto Rölli, joka mahdollistaa kirjastonkäytön sellaisissa kaupunginosissa, joista on pidempi matka lähimpään kirjastoon. Rölli kiertää muun muassa päiväkodeilla ja kouluilla, jonka lisäksi sillä on noin 90 pysäkkiä mitä käyttävät varsinkin iäkkäämmät henkilöt ja lapset.

Kuvio 2. Vaasan kaupunginkirjasto vuonna 2022.

Kuten aiemmin on tuotu ilmi, Vaasan kaupunginkirjasto on ensimmäinen yleinen kirjasto, jossa otettiin käyttöön Axiellin tarjoama Quria-kirjastojärjestelmä. Axiellin laatiman Quria-käyttäjän oppaan mukaan (2023b, s.5–6 ja 33) Quria on kansainvälinen pilvipohjainen kirjastopalvelualusta, joka pohjautuu digitaalisuuteen. Siinä käytettävä sanasto ja kokoelmien esitysmuoto pohjautuvat IFLA:n bibliografiseen käsitelmalliin eli Functional Requirements for Bibliographic Records:iin. Tutkielmassa vastedes käytännästä lyhennettä FRBR. Edellä mainittu IFLA on lyhenne sanoista International Federation of Library Associations and Institutions, joka käytännössä on kirjastojen kattojärjestö missä eri työryhmät keskittyvät kirjastoalan kysymyksiin (International Federation of Library Associations and Institutions, 2024). Tämän lisäksi on hyvä tietää, että Qurissa suositellaan noudatettavan FRBR:n lisäksi kansainvälistä luettelointistandardi RDA:ta. Seppälän (2021) mukaan RDA on kansainvälinen kuvailustandardi, jolla pyritään ohjaamaan kirjastojen metatietojen kuvailua. Kyseisen ohjeistuksen avulla pyritään luomaan pohja niin tietoaineiston kuvailulle, itse tiedonhauille ja kirjastojen toiminnalle.

Autio-Tuulen ja Seppälän mukaan (2010) edellä mainittu FRBR-mallin avulla määritellään tiedonhakijoiden tarpeet, joiden avulla ohjataan metatietojen muodostamista. Metatiedon yksinkertaisuudessaan voi sanoa olevan tietoa tiedosta. Funktionaalisen kuvauksen avulla voidaan auttaa tiedonhakijaa siten, että tämän on mahdollista muun muassa navigoida tietojen välisten suhteiden avulla. Lisäksi tämän on mahdollista tunnistaa, löytää, saada ja valita tietoa, joka sopii tämän käyttötarkoitukseen. Tämä johtuu siitä, että RDA-ohjeita noudattava metatieto tallennetaan järjestelmään vastaamaan FRBR-mallissa määriteltyjä tiedonhakijan tarpeita.

2.2 Yleiset kirjastot ja kuvailutyön tilanne

Tällä hetkellä Kirjastopalvelun rooli on merkittävä tietueiden tuottajana, sillä kirjastot saavat valtaosan tarvitsemistaan tietueista Kirjastopalvelulta ostopalveluna (Turun kirjasto, 2023, s. 8). TEPA-termipankin (2023) mukaan tietue on ”määrämuotoinen yhtä

kohdetta koskevien tietojen joukko”. Kirjastopalvelu Oy:n (2018) mukaan kirjastoalan aatteelliset yhdistykset, Kansanvalistusseura ja Suomen Kirjastoseura perustivat Kirjastopalvelun vuonna 1961. Aiemmin yritys on ollut nimeltään BTJ Finland Oy, mutta palatuaan suomalaisomistukseen yritys muutti nimensä Kirjastopalveluksi. Kirjastopalvelu toimittaa yleisiin kirjastoihin kirjastopalveluja, -materiaaleja, sekä kalusteita (Kujanpää, 2024). Turun kirjaston (2023, s. 8) mukaan primaarikuvaaminen, eli kuvailutyö, jossa aineiston tarvittavat tiedot kuvataan alusta asti itse ilman tuettuja lähteitä, koskee lähinnä vieraskielistä kirjallisuutta, av-aineistoa ja paikallisaineistoa. Alalla haasteellista on kuitenkin esimerkiksi pitkä siirtymäaika uuden tietomallin käyttöönotossa. Käytännössä RDA on ollut alalla käytössä vuodesta 2016 ja sen jälkeen MARC:ia on täydennetty uusilla kentillä, joita RDA edellyttää. Vastavuoroisesti tämä vaatii jatkuvaa uuden opettelua kuvailijoille ja tämä koetaan raskaaksi. MARC lyhenne tulee sanoista Machine Readable Cataloguing ja Suomessa näitä formaatteja on käytössä kaksi; MARC21 ja FINMARC (Kansalliskirjasto, 2019). Kyseessä on kansainvälinen tallennusformaatti, jonka avulla tallennetaan kuvailuelementtejä tietokantaan.

Turun kirjasto (2023, s. 8 ja 16) kuvaa, että hankaluutta on luonut myös päällekkäinen työ kuvailutyössä, sekavat metatietovirrat sekä kuvailun laatua ja osaamista koskevat haasteet. Tämän vuoksi voisi väittää, että kuvailu vaatii erityisasiantuntijuutta mikä vaatisi mahdollisuutta keskittyä täysipäiväisesti kuvailutyön tekemiseen. Useimmilla kirjastoilla ei kuitenkaan ole tähän mahdollisuutta, sillä kirjastojen tehtäväkentät ovat laajentuneet viime vuosina. Tämän lisäksi ongelmallista on, että henkilöstöä halutaan siirtää taustatöistä asiakaspalveluun ja aineistojen nostamiseen esille. Haasteellisuutta tuo myös tallennusformaattien aiheuttamat muutokset siirryttäessä yhdestä järjestelmästä toiseen. Tällaista tapahtuu esimerkiksi silloin kun Melindassa on käytössä uusi taustajärjestelmä ja BIBFRAME-formaatti otetaan käyttöön, kun valtaosassa yleisten kirjastojen paikallistietokannoissa käytetään sen sijaan MARC:in MARC21-formaattia. Kansalliskirjaston (2023b) mukaan Melinda on kansallinen metatietovaranto ja kuvailun yhteistyöympäristö, jonne on koottu kirjastoaineistojen kuvailevat metatiedot. BIBFRAME sen

sijaan on kirjastoille laajempaan käyttöön suunnattu kansainvälinen ja kehitteillä oleva tallennusformaatti.

Turun kirjaston (2023, s. 16) mukaan käytännössä tämä tarkoittaa, että formaattikonversioita tarvitaan ja sama formaattikonversio tarvitaan silloinkin, kun tietueet päivittyvät paikallistietokannoista Melindaan. Tällöin esimerkiksi MARC21 formaatille pitää tehdä BIBFRAME konversio. Huomionarvoista on, että konversio voi tapahtua jo kertaalleen konvertoiduille tietueille ja tämä vastavuoroisesti aiheuttaa sekavan metatietovirran. Tämän seurauksensa työmäärä lisääntyy, sillä konvertoituja tietueita joudutaan muokkaamaan manuaalisesti. Tässä yhteydessä formaattikonversiolla tarkoitan tiedon muuttamista toiseen muotoon, että sitä voidaan käyttää toisessa teknisessä ympäristössä.

Turun kirjasto (2023, s. 18) myös huomauttaa, että koska uutta tietomallia kuitenkin tarvitaan, tähän pyritään varautumaan välttämättömien taustajärjestelmien kehitystyöllä niin paikallisesti kuin Kansalliskirjastossa. Tätä tehdään muun muassa RDA- ja YSA/YSO-konversioiden avulla. Tämän tietomallimuutoksen takia voimme havaita, että ontologiat, tunnisteet sekä RDA ovat tärkeitä elementtejä linkitetyn kirjastodatan kehittämisessä. Esimerkiksi Finto, eli Kansalliskirjaston ylläpitämä sanasto- ja ontologiapalvelu, pyrkii edistämään linkitettyyn kirjastodataan siirtymistä, sillä Fintoon sisältyy metatietosanasto, joka toimii keskeisenä tukena siirryttäessä MARC:ista BIBFRAME:en. Edellä mainitut YSA ja YSO tarkoittavat Yleistä suomalaista asiasanastoa ja Yleistä suomalaista ontologiaa. Konversioissa niiden sisältämä tieto muutetaan muotoon, joka tukee toista teknistä ympäristöä.

Vaasan kaupunginkirjastoon liittyen Turun kirjasto (2023, s. 51) tuo esille, että Vaasassa kuvailu tapahtui ennen Quriaa Mikromarc-järjestelmässä, joka ei kuulunut Melindaan. Kirjastossa otettiin sittemmin käyttöön Axiellin tarjoama Quria kirjastojärjestelmä, joka tukee linkitetyn datan mallia niin rakenteen kuin arkkitehtuurin osalta. Quria soveltaa edellä mainittua BIBFRAME formaattia, joka kuitenkin poikkeaa Kansalliskirjastossa käyt-

tössä olevasta formaatista. Huomionarvoista myös on, että Vaasassa Qurian käyttöön-
otto toimii kirjastoalalla pioneerityönä, sillä se pilotoi kansallisella tasolla uutta datamal-
lia ja formaattia. Tämän vuoksi Kansalliskirjaston ja Axiellin välinen yhteistyö on välttä-
mätöntä, että formaatti ja järjestelmät ovat yhteen toimivia. Järjestelmässä joudutaan
tekemään niin Finna-, Finto- kuin Melinda-integraatiot jotta lopputulos olisi toivottu.
Edellä mainittu Finna on tiedonhakupalvelu missä on mahdollisuus tutkia noin sadan
suomalaisen museon, kirjaston ja arkiston digitaalisia kokoelmaluetteleja ja aineistoja.

2.3 Tietokannat yleisissä kirjastoissa

Turun kirjaston (2023, s. 5) mukaan Suomessa yleisillä kirjastoilla on 36 tietokantaa, joita
ylläpitää kymmenen yksittäistä kirjastoa sekä 26 kirjastokimppaa. Kirjastokimppalla tar-
koitetaan itsenäisten kaupungin- ja kunnankirjastojen välistä yhteistyötä, joka voi ylittää
niin hallinto-, kuin kuntarajat. Näistä yli puolet yleisten kirjastojen tietokannoista kuuluu
osaksi kirjastojen yhteistä metatietovaranto Melindaa, jota Kansalliskirjasto ylläpitää.
Metatietovarannon lisäksi Melinda on myös kansallinen kuvailun yhteistyöympäristö ja
sinne on koottu kirjastoaineistojen kuvailevat metatiedot. Käytännössä tämä tarkoittaa,
että kirjastot kuvailevat aineistonsa tähän yhteiseen tietovarantoon, jota ne voivat hyö-
dyntää. Tällä tavoin voidaan säästää sekä työmäärää, että kustannuksia kirjastoissa. Li-
säksi sen avulla voidaan mahdollistaa parempi asiakaspalvelu. Keskeisimmät kirjastojär-
jestelmien toimittajat maassamme ovat Koha-Suomi Oy ja Axiell Finland Oy. Näistä jäl-
kimmäisen tarjoamiin kirjastojärjestelmiin kuuluu muun muassa Quria.

Turun kirjasto (2023, s. 5–6) tuo ilmi, että tietueiden päivittyminen paikalliskantojen ja
Melindan välillä pohjautuu replikointiviittauksiin ja tietokannoilla itsessään on omat rep-
likointisääntönsä. Nämä säännöt määrittelevät kuinka Melindan tietueet kopioituvat tie-
tokantaan ja millaiset tietuemuutokset päivittyvät paikallistietokantaan. Noin 80 pro-
senttia kirjastoista kuuluu Melinda-yhteistyön pariin, mutta myös kirjastot, jotka eivät

kuulu Melindaan voivat poimia tietokantoihinsa tietueita Melindasta. Tämän lisäksi suurin osa kirjastoista ostaa kuvailupalvelua Suomen Kirjastopalvelu Oy:ltä. Käytännössä replikointiviittaus antaa tiedon kuinka replikointi on tapahtunut järjestelmästä toiseen siirtyessä tietueiden päivittyessä järjestelmäpäivityksen yhteydessä.

Turun kirjaston (2023, s. 6 ja 8) mukaan Yleisten kirjastojen neuvoston nimeämä metatietoryhmä laati tammi-helmikuussa 2021 kyselyn yleisille kirjastoille kuvailuun liittyen, jossa yhtenä osana käsiteltiin alaan liittyviä haasteita. Kyselyssä kävi esimerkiksi ilmi, että tietueiden poimiminen, niiden siirtäminen ja muokkaaminen tuovat mukanaan suuren työmäärän. Vaikkakin Melinda on vähentänyt primaarikuvailun tarvetta, eli kuvailun, joka tehdään alusta asti itse, siitä huolimatta tietueiden päivittyminen sekä Kirjastopalvelulta että Melindalta aiheuttaa lisätyötä. Tämä johtuu siitä, että replikoinnin vuoksi osassa kimpoissa tietoja joudutaan päivittämään manuaalisesti ja itse kuvailussa toimijoiden roolit ovat epäselviä. Lisäksi itse kokonaisuus on monimutkainen mikä vastavuoroisesti lisää epävarmuutta omien taitojen osalta ja aiheuttaa päällekkäisiä työmääriä. Hankaluutta lisää myös tietokantainfrastrukturi, sillä tietokantoja on kymmeniä ja ne kaikki vaativat päivittämistä, kehittämistä ja ylläpitoa. Tämä sen sijaan tarkoittaa, että metatietokokonaisuudessa voi olla useita eri toimijoita, joilta saadaan tietueiden päivityksiä paikallistietokantaan. Kaiken tämän lisäksi työntekijöiden tulee myös seurata sähköpostilistoja ja Kirjastopalvelun tiedotteita saadakseen tietoa esimerkiksi päivityksistä ja miten paikallistietokannassa olevia tietueita tulee muokata. Haasteellista myös on, että kuvailuun käytettävää resurssia on vähennetty. Tämä tarkoittaa, ettei esimerkiksi eläköityvän päätoimisen kuvailijan tilalle palkata uutta työntekijää, jolla olisi sama tehtäväkuva. Sen sijaan kuvailu voi olla yksi osa uuden työntekijän tehtäväkuva. Toisin sanoen haasteena on, ettei kuvailun työmäärä vähenny ja kuvailutyön välineisiin ei ole kehitetty parannuksia. Vastavuoroisesti kuvailuun liittyvää vertaistukea kirjastoissa ei ole saatavilla vaan useimmiten kuvailija tekee työtään yksin.

3 Kuvailutyöhön vaikuttavat tekijät

Tutkielmassa tarkoituksena on tutkia Vaasan kaupunginkirjastossa käytettävää Quria-kirjastojärjestelmää ja kiinnittää erityistä huomiota kuvailutietoihin ja niistä saataviin tietoihin. Tämän vuoksi on syytä määritellä, mitä kuvailutyö on ja mitä siihen kuuluu. Tässä luvussa myös käsittelen mitä satelliittimallit ovat sillä hyödynnän niitä kappaleessa 5 laatiakseni mallin mitä työntekijä voi hyödyntää asiakaspalvelussa. Luvun lopussa käyn myös läpi mitä informaatioarkkitehtuuri on ja mitä siinä pitää huomioida. Informaatioarkkitehtuuriin liittyviä tekijöitä hyödynnän luvussa 4, jossa analysoin Quria kirjastojärjestelmänäkymää kuvakaappauksien avulla.

3.1 Kuvailutyö ja metadata

Kansalliskirjaston (2023a, s. 2) laatiman ”Kuvailun laatusuositus 2023” mukaan kuvailulla viitataan aineistoa kuvaavien metatietojen tuottamiseen. Kirjastoalalla kuvailu pääsääntöisesti kohdistuu julkaistuihin aineistoihin ja sitä pyritään ohjaamaan erilaisin kansainvälisin käsitelmallein, periaattein ja säännöin. Toisin sanoen metatiedon voisi sanoa olevan tietoa tiedosta ja esimerkiksi kirjastoalalla tätä ovat erilaisiin julkaisuihin liitettävät kuvailutiedot. Hypénin ja muiden (2020) mukaan metatiedon avulla voidaan mahdollistaa monipuoliset käyttömahdollisuudet tiedonhakijalle. Esimerkiksi erilaisin data- ja tilastoanalyysin voidaan saada tietoa muun muassa kirjastojen kokoelmien sisällöstä, muutoksista ja käytöistä. Vastavuoroisesti tämä auttaa kirjastoja kehittämään kokoelmiin siten, että ne vastaisivat paremmin asiakkaan käyttötarpeita. On syytä tuoda ilmi, että omatoiminen kirjastonkäyttö sekä tiedonhaku olisi mahdotonta ilman metatietoa. Hyvin tuotettuna metatieto voi auttaa kirjaston käyttäjää navigoimaan fyysisessä tilassa. Tämän lisäksi kuvailevan metatiedon avulla käyttäjä voi saada tietoa esimerkiksi aineiston sisällöstä ja fyysisistä ominaisuuksista. Kaiken tämän pohjalta asiakkaan on mahdollista päätellä vastaako aineisto hänen tarpeitaan. Kuvailutietoja tarkastelen kappaleessa

5 analysoidessani tarkemmin rakennekaavioiden avulla Quria-käyttäjän oppaan pohjalta poimittuja olennaisia termejä.

Kansalliskirjaston (2023a, s. 2) mukaan laadukkaasti ja oikein tuotetulla metatiedolla voidaan varmistaa tiedonhaun onnistuminen. Tämän vuoksi asiakasnäkökulman merkitys korostuu, sillä tieto mitä ei tallenneta aiheuttaa sen, ettei tietoa voi löytää. Kirjastoissa metatietojen laatua voidaan arvioida esimerkiksi Tilastokeskuksen laatimien tietoaaineistojen laatuksiteristöjen pohjalta. Siinä asetettuja kriteerejä ovat: virheettömyys, suositustenmukaisuus, metatietojen kattavuus, ajantasaisuus, ymmärrettävyys, metatietojen koneluettavuus sekä aineistojen käyttöoikeudet ja metatietojen alkuperä. Kriteereistä metatietojen virheettömyydellä tarkoitetaan tietojen oikeellisuutta, että tiedot pitävät paikkansa. Suositustenmukaisuuteen sen sijaan kuuluvat erilaiset kansalliset ja kansainväliset ohjeet, linjaukset, säännöt sekä standardit minkä pohjalta metatieto tuotetaan. Kattavuudessa sen sijaan arvioidaan kirjaston kokoelmat suhteessa kansallisesti määriteltyihin kuvailutasoihin. Käytännössä tämä tarkoittaa, että tietty kuvailutaso määrittää pakolliset elementit, kun eri kuvailutasoja kuvaillaan. Kuvailutasoista kerron tarkemmin myöhemmin luvussa 3.3. Kriteereistä ajantasaisuus määrittyy aineiston julkaisuajankohdan suhteesta metatietojen tuotantoajankohtaan, kun taas ymmärrettävyys viittaa käytettävien sanastojen ilmaisuihin ja käsitteiden avaamisiin. Koneluettavuudessa sen sijaan kiinnitetään erityistä huomiota metatietojen muokkaukseen, jotta ne olisivat koneen ymmärtämässä muodossa. Tällaista muokkausta tehdään muun muassa tunnisteiden avulla. Toisin sanoen koneluettavuudessa huomioidaan, että koneet ymmärtävät metatietoja. Kaikkien edellä mainittujen piirteiden lisäksi laadukkaassa kuvailussa on tärkeää myös ilmaista metatietojen alkuperä ja aineistojen käyttöoikeudet.

3.2 RDA-kuvailusäännöstö ja Kansalliskirjasto

Hypénin ja muiden (2020) mukaan kuvailutyössä korostuu etenkin suositustenmukaisuus, joka koskee erilaisia kansainvälisiä ja kansallisia linjauksia mitä kuvailussa sovelletaan. Näistä eräs tärkeimmistä on funktionaalisen luetteloinnin periaatteita soveltava RDA-kuvailusäännöstö, joka otettiin käyttöön 2010-luvulla. Kyseinen kuvailusäännöstö kehitettiin lähtökohtaisesti digitaaliseen ympäristöön ja se perustuu kansainvälisen kirjastojärjestö IFLA:n asettamiin määrittelyihin. Funktionaalisen luetteloinnin keskeisimpänä tavoitteena on, että kaikki tallennettavat elementit tukevat tiedonhakuja. Olen-
naista on siis tiedon linkittäminen mikä käytännössä tarkoittaa, että yhdessä tietojärjestelmässä olevaa tietoelementtiä hyödynnetään monipuolistamalla ja linkittämällä sitä muissa tietojärjestelmissä. Kuvailusäännöstön avulla teos kuvaillaan vain kerran, kun se julkaistaan ensimmäisen kerran. Tämän jälkeen teoksen eri versiot, kuten käännökset, kuvaillaan julkaisupaikassa ja ne linkitetään alkuperäiseen teokseen. Koska kuvailusäännöstö kehitettiin lähtökohtaisesti digitaaliseen ympäristöön, on syytä tuoda esille, että tämä mahdollistaa toimintaympäristön, jossa kuvailun rakentamiseen voivat kirjastojen lisäksi osallistua myös muut toimijat kuten kustantajat.

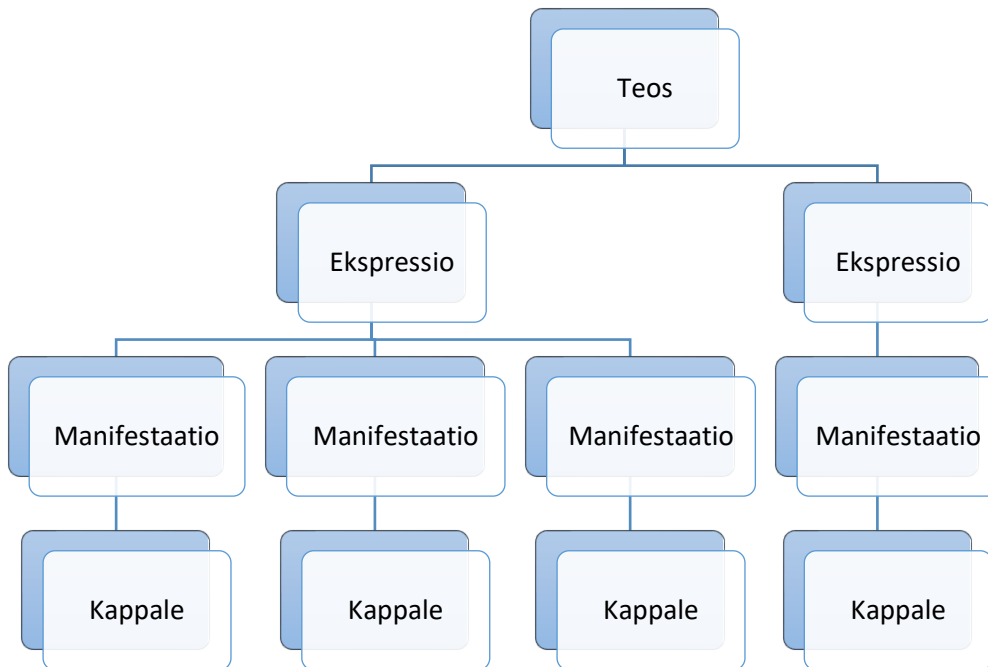
Tämän lisäksi heidän mukaansa (2020) esimerkiksi tietotekniset välineet mahdollistavat myös kuvailutyön keskittämisen niin kirjastojen sisällä, kuin kirjastojen välillä sekä vähitellen valtakunnallisesti ja maailmanlaajuisesti. Tämän vuoksi kirjastoilta edellytetään RDA:n täysipainotteista käyttöönottoa ja soveltamista mikä vaatii yhteistä visiota. Yhteisen vision lisäksi tarvitaan myös järjestelmäyhteistyötä, sekä tallennusformaatti MARC:in korvaamista BIBFRAME formaatilla. Tällä tavoin voidaan muodostaa yhteinen tietoverkko, jossa eri tietoelementit linkittyvät ja ovat muiden hyödynnettävissä. Tämän takia metatieto tulee tuottaa formaatin- ja standardinmukaisesti, että se olisi yhteensopivaa muualla tuotetun metatiedon kanssa ja hakuportaaleista voidaan saada käyttökelpoisia hakutuloksia.

Autio-Tuulen (2009) mukaan RDA kuvailustandardi päätettiin ottaa käyttöön luettelointiympäristön muuttuessa digitalisaation myötä. Tähän vaikutti muun muassa se, että käyttäjä alkoi etsiä tietoa verkkoympäristössä ja näin ollen käyttäjän tarpeiden huomioiminen muodostui keskipisteeksi RDA:n kehittämisessä. Tarkoituksena oli sen vuoksi laatia suuntaa antavat, teoreettiset ohjeet, joilla pyrittiin korvaamaan joustamattomat säännöt kuvailutyössä. Näiden ohjeiden avulla haluttiin luoda johdonmukaisuutta ja selkeyttä aineistojen kuvailuun. Laatimalla tämänkaltaiset ohjeet mahdollistivat kaiken tyyppisten aineistojen laajemman kuvailun, jossa huomio on käyttäjän tarpeessa löytää ja saada aineistoa sekä tietoa. Tämän lisäksi käyttäjälle haluttiin luoda mahdollisuus navigoida monipuolisemmin tietokannoissa eri entiteettien välisten suhteiden avulla. Yksinkertaisesti selitettynä RDA on siis käytännössä sisältöstandardi, joka tarjoaa ohjeistuksia siihen mitä tietoja käyttäjä mahdollisesti tarvitsee. Ohjeistukset myös ilmaisevat miten aineistojen, yhteisöjen ja henkilöiden välisiä suhteita kuvataan. Nämä elementit talentuvat siten, että hakutulokset ryhmittyvät loogisella tavalla ja entiteettien väliset suhteet ovat selkeät. Tutkielmani näkökulmasta hakutulokset tarkoitan kaikkia tiedonhaussa saatavia tuloksia ja entiteetillä tarkoitan tiedonosakokonaisuuksia.

Haapamäki ja muut (2012) tuovat myös esille, että kuvailutyön tarkoituksena on mahdollistaa aineiston löytäminen, valinta, identifiointi, käyttöön saaminen sekä paikantaminen. Tämän vuoksi kuvailussa tulisi noudattaa kansainvälisiä ja kansallisia standardeja ja Suomessa kuvailutyön kansallisia ohjeistuksia ja linjauksia luo Kansalliskirjasto. Kansalliskirjaston tehtävänä on esimerkiksi tukea ja ohjata kuvailuorganisaatioita kuten kirjastoja ja museoita löytämään paikalliskirjastoja, jotka täyttävät kuvailun standardit. Tämän vuoksi Kansalliskirjasto toimii sekä kuvaamiseen liittyvän osaamisen ja tiedon välittäjänä ja lisäksi se myös pyrkii vaikuttamaan yhteisen ymmärryksen ja käsitteiden luomiseen. Yksinkertaistettuna sen ydintehtäviin kuuluu tarjota suuntaviivoja ja ohjeistuksia, jotta kuvailutyöhön voidaan luoda sekä kokonaisnäkemys, että ohjeistus. Tätä tehdään esimerkiksi tarjoamalla näitä suuntaviivoja ja ohjeistuksia järjestelmätoimittajille sekä muille yksityisille kirja- ja julkaisualan toimijoille, jotka myös tekevät kuvailua.

3.3 Kuvailutasot Quria-kirjastojärjestelmässä

Axiellin (2023b, s. 6–7) Quria-käyttäjän oppaan mukaan kyseessä on pilvipohjainen kirjastopalvelu, jossa kokoelmien esittämistapa noudattaa FRBR-mallin mukaisia kokonaisuuksia. Nämä tasot ovat teos, ekspressio, manifestaatio ja kappale, joilla kuvataan aineiston bibliografisia tietoja. Bibliografisella tiedolla tarkoitan kuvatun aineiston viitetietoja, jonka avulla aineisto voidaan kuvailla. Kuviossa 3 näkyvät nämä eri tasot hierarkkisessa suhteessa toisiinsa. Teoksella viitataan aineiston abstraktiin tasoon, eli älylliseen tai taiteelliseen luomukseen. Teoksella sen sijaan voi olla useita eri ekspressioita, eli teoksen älyllisiä tai taiteellisia muotoja. Tämä tapahtuu silloin kun teoksen muoto muuttuu toiseksi, kuten teksti ääneksi. Tämän vuoksi voidaan väittää, että Quriassa muoto on merkittävin erottava tekijä ekspressiotasolla. Manifestaatiotasoa on käytännössä ekspression fyysinen ilmentymä ja sitä kuvataan Quriassa erilaisten manifestaatiotyyppien avulla. Tällaisia ovat esimerkiksi e-kirja, äänikirja, kausijulkaisu ja cd. Ekspressio saa erilliset manifestaatiot silloin kun nimekkeellä, eli teoksen nimellä, on erillisiä painoksia. Kappale-taso sen sijaan on manifestaation yksilöllinen esitys, eli toisin sanoen sen fyysinen objekti. Esimerkiksi Vaasan kaupunginkirjastossa Qurian kappale-taso osoittaa minkä kirjaston kappale on kyseessä.

Kuvio 3. Tasot teos – ekspressio – manifestaatio – kappale Quriassa.

Axiellin (2023b, s. 6 ja 34) julkaisemassa Quria-käyttäjän oppaassa kerrotaan, että kirjastojärjestelmässä tieto esitetään näiden tasojen ja kokonaisuuksien välisten suhteiden avulla. Huomionarvoista on, että ylempien tasojen tiedot periytyvät alemmille tasoille koska tasot liittyvät toisiinsa. Kuvailutyössä teos voidaan lisätä kokoelmaan joko tuomalla tietue tuetuista lähteistä, tai lisäämällä teos kokoelmaan manuaalisesti. Koska tutkielmassani tarkoituksena on analysoida Quria-kirjastojärjestelmän kuvailutietoja, joiden pohjalta luon myöhemmin havainnollistavia kaavakuvioita, en tule perehtymään tätä tarkemmin itse kuvailutyön prosessiin.

3.4 Käsiteanalyysi ja satelliittimallit

Nuoposen (2020, s. 95–97) mukaan yleisessä kielenkäytössä terminologialla voidaan tarkoittaa tiettyyn alaan, tai aiheeseen käytettäviä termejä, kun taas terminologia-alalla sillä voidaan viitata itse terminologia-alan toimintaan. Suomessa tietojärjestelmiä koskevan käsiteanalyysin yhteydessä voidaan käyttää myös termiä käsitettyö, joka mukailee

terminologista ontologiatyötä. Perinteisen terminologiatyön erona on, että käytettyjen menetelmien avulla pyritään tuottamaan alan käsitejärjestelmän rakennekuvaus perinteisen sanaston sijaan tai sen lisäksi. Systemaattisessa käsiteanalyysissä huomio kiinnittyy tutkimuksen kohteena olevien käsitteiden sisältöihin sekä niiden välisiin suhteisiin, jotta niiden muodostamat käsitejärjestelmät voidaan selvittää. Tieteen termipankin (2024) mukaan termi on ”erikoiskieleen kuuluva ilmaus, joka on tarkkaan määritellyn käsitteen nimitys, alalla yleisesti tunnettu ja hyväksytty sekä käyttöön vakiintunut”.

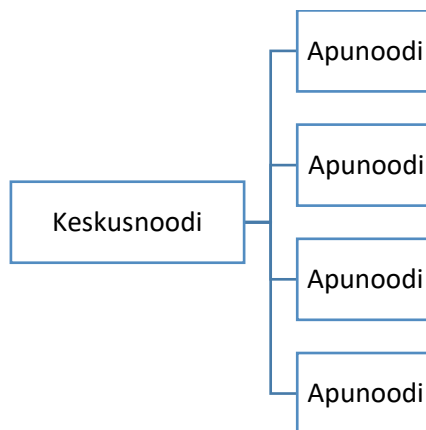
Nuopponen (2020, s. 97–100) mukaan käsitteellä voidaan tarkoittaa abstrahoinnin avulla muodostunutta tiedon yksikköä tai ajatusyksikköä, joka koostuu käsitepiirteistä. Nämä käsitepiirteet perustuvat ominaisuuksiin, joita voidaan havaita tai mitä oletetaan olevan tarkastelun kohteena olevassa tarkoitteessa tai jotka tulevat ilmi tarkoitteiden välisissä suhteissa. Tarkoitteella sen sijaan viitataan tarkastelun kohteena olevaan esineeseen tai ilmiöön. Käsitteet itsessään voidaan jakaa yksilö- ja yleiskäsitteisiin missä erona on, että ensiksi mainittu käsite koostuu tiedosta, jota saadaan yksittäisestä paikkaan ja/tai aikaan sidotusta tarkoitteesta tai ilmiöstä. Sen sijaan jälkimmäinen käsite muodostuu useamman tarkoitteen pohjalta. Näitä tietoja kutsutaan käsitepiirteiksi, jotka useimmiten jaetaan ulkoisiin ja sisäisiin piirteisiin. Ulkoisilla piirteillä viitataan ominaisuuksiin, joita voidaan havaita ilmiön ominaisuuksissa verrattaessa ilmiötä toisiinsa. Sisäisillä piirteillä sen sijaan tarkoitetaan esineessä havaittavia ominaisuuksia. Näiden piirteiden analysointia tarvitaan, että käsite voidaan erottaa yläkäsitteestä, vieruskäsitteistä ja käsitteen alakäsitteistä. Huomionarvoista on, että käsitteitä tarkastellaan toisiinsa yhdistyvien suhteiden kautta eikä erillisinä elementteinä. Juuri näiden suhteiden avulla voidaan muodostaa käsitejärjestelmiä ja niiden osasia.

Nuopponen (2020, s. 100–102) kuvaa, että käsitejärjestelmien avulla voidaan saada yleiskuva erikoisalasta, rajata siitä osakokonaisuuksia tarkastelun kohteeksi, sekä koostaa tietoa termien ja käsitteiden poimimiseksi ja tunnistamiseksi. Erilaisia suhdetyyppejä voivat olla muun muassa koostumussuhteet, sijainti-, lisäosa-, ainesosa- ja ominaisuussuhteet. Tämän lisäksi voidaan kuvata temporaalisia suhteita, arvosuhteita sekä erilaisia

(vuoro)vaikutusyhteyksiä, joita voidaan ilmaista edustus-, siirto-, toiminta-, alkuperä-, kehitys- ja kausaalisuhtein. Suhdetyypit voidaan nimetä yleisesti tulkittavilla ilmaisuilla. Nämä suhdetyypit voidaan mallintaa satelliittimallien avulla.

Nupposen (2020, s. 103–105) mukaan satelliittimalleissa keskeisintä on hyödyntää eri suhdetyyppejä eritellessä erikoisalan käsitteitä ja tietoa. Mallissa keskusnoodiin valitaan keskuskäsite, joka rajaa analysoitavaa aluetta. Tämä voi olla esimerkiksi koko tutkittava alue. Olennaista on, että valitun käsitteen avulla voidaan koota kaikki käsitteet ja käsitejärjestelmät, jotka ovat analyysissä olennaisia. Keskusnoodin ympärille kootaan apunoodit, joiden avulla voidaan ilmaista eri jakoperusteita ja suhdetyyppejä. Näitä suhdetyyppejä voidaan ilmaista selityksellä, joka kuvaa tätä suhdetta.

Kuviossa 4 on yksinkertaistettu malli tavasta, jolla havainnollistan kuvailutasojen hierarkioita kaavakuvioiden avulla. Satelliittimallien kaltaisesti keskusnoodiin valitsen olennaisen termin, joka käytännössä on tietty kuvailutaso. Kyseisen keskusnoodin alapuolelle merkitsen apunooideihin kuvailutasoon liittyvät kuvailutiedot liitosuudessa olevien Excel-taulukoihin poimittujen termien pohjalta. Nämä suhdetyypit merkitsen tulkittavissa olevin ilmaisin kaavakuviioon, jotka ryhmittyvät keskusnoodin alapuolelle.

Kuvio 4. Yksinkertaistettu esimerkki hierarkioita kuvaavasta kaavakuviomallista.

Koska tutkielmani tarkoituksena on luoda visuaalinen malli asiakaspalvelun tueksi, karitoitan ensimmäiseksi olennaiset termit ja niiden sisällöt kuvailutasoihin liittyen, että voin luoda niiden avulla hierarkioita kuvaavia kaavakuvioita termien välisistä suhteista. Tästä syystä poimin olennaiset termit Quria-käyttäjän oppaan avulla Excel-taulukkoihin, jotka löytyvät liiteosuudesta. Termeille laadin taulukkoihin myös niiden selitteet. Näiden tietojen avulla laadin myöhemmin kappaleessa 5 kaavakuvioita kuvailutasokohtaisesti, jotka havainnollistavat tätä tietoa hierarkkisesti. Kaavakuvioita käsittelen kappaleessa 5 kohta kohdalta ja niiden tukena hyödynnän havaintoja, joita teen luvussa 4 kirjastojärjestelmästä otettujen kuvakaappausten avulla. Tavoitteena on kiinnittää huomiota kappaleessa 4 miten kuvailutiedot voidaan löytää järjestelmässä ja kuvailutietojen esitystapoihin. Nämä havainnot tukevat myöhemmin kaavakuvioiden käsittelyä kappaleessa 5, sillä niiden avulla perustelen kuvailutietojen hyödyntämismahdollisuuksia asiakaspalvelussa.

3.5 Informaatioarkkitehtuuriin liittyvät osatekijät

Kauhanen-Simanaisen (2003, s. 20–21 ja 23) mukaan informaatioarkkitehtuuri koskee tietosisältöjen rakenteellista kokonaisuutta, jossa jäsenetään sisällöt, niiden elementit ja näiden väliset suhteet sekä niiden käyttömahdollisuudet. Toisin sanoen informaatioarkkitehtuuri määrittelee nämä sisältöelementit ja niiden väliset suhteet loogiseksi ja tiedon ylläpitoa sekä käyttöä auttavaksi rakenteeksi. On syytä tuoda ilmi, että tiedon jäsentäminen voidaan nähdä myös vallankäytöksi, sillä erilaisille ihmisille voidaan tarjota pääsy erilaisiin tietosisältöihin ja niitä voidaan lähestyä eri lähtökohdin. Esimerkiksi tietoa voidaan antaa vain valikoiduille ryhmille ja vastavuoroisesti toisilta ryhmiltä voidaan poissulkea pääsy kyseiseen tietoon.

Tämän perusteella Quria kirjastojärjestelmässä voidaan nähdä olevan tietynlaista vallankäyttöä, sillä vain henkilökunta käyttää sitä ja asiakkailta ei ole siihen pääsyä. Tämän lisäksi eri käyttäjäryhmät henkilökunnassa voivat nähdä Qurian eri tavoin koska tietyt

toiminnot ovat piilossa osalta työntekijöistä eikä näillä ole niihin pääsyä. Esimerkiksi kuvailutyötä tekeville työntekijöillä on pääsy tiettyihin toimenpiteisiin, joita työnkuva vaatii, mutta muilla työntekijöillä ei niihin ole pääsyä.

Kauhanen-Simanainen (2003, s. 25 ja 27–28) nostaa myös esille, että hyvin suunnitellussa ja määritellyssä informaatioarkkitehtuurissa yhdistyvät toimivat, käytettävät ja hallinnassa olevat sovellukset, jotta tietoon voidaan päästä. Tämän vuoksi informaatioarkkitehtuuri on käyttäjälle miltei näkymätöntä, sillä onnistuessaan se mahdollistaa sujuvan, häiriöttömän ja miellyttävän liikkumisen verkkopalvelussa. Toisin sanoen onnistuneeseen suunnitteluun kuuluu olennaisesti ymmärrettävyys ja käytettävyys. Lisäksi pitää huomioida myös tiedon tuottajan näkökulma, sekä tiedon ylläpidon ja tuotannon prosessit niiden sujumiseksi. Nämä edellä mainitut osatekijät mahdollistavat tiedon laadukkuuden. Tämän kaiken pohjalta voi huomata, että informaatioarkkitehtuurin kokonaisuus muodostuu eri osasista, joiden on oltava tasapainossa keskenään ja ne liittyvät sisällön järjestämiseen.

Tämän lisäksi Kauhanen-Simanainen (2003, s. 38–39) muistuttaa, että onnistuneessa informaatioarkkitehtuurissa lähtökohtana täytyy olla käyttäjäryhmän määrittely, tunnistaminen ja selvittäminen. Tämän jälkeen tulisi arvioida käyttäjäryhmän tavoitteet ja tarpeet, jotta niiden avulla voidaan määrittellä ja miettiä tarvittavia tietosisältöjä. Näiden tietosisältöjen perustana ovat konkreettiset tietoelementit. Informaatio suunnittelussa sen sijaan näitä elementtejä nimetään, kuvaillaan, järjestetään, ryhmitellään ja jäsennetään, että niistä voidaan muodostaa toimivuudeltaan, käytettävyydeltään ja navigointi- ja hakuominaisuuksiltaan laadukas sekä perusrakenteiltaan moduloitava ja kestävä informaatioarkkitehtuuri.

Koska tarkoituksena on luoda visuaalinen malli asiakaspalvelutyön tueksi, Quria kirjastojärjestelmästä pitää tarkastella sen informaatioarkkitehtuuria koskevia seikkoja, kuten käytettävyyttä ja toimivuutta asiakaspalvelua tekevien työntekijöiden näkökulmasta. Tämän vuoksi kappaleessa 4 tarkastelen Quria kirjastojärjestelmää

kuvakaappauksien avulla työntekijän silmin, jossa tarkoituksena on analysoida miten kuvailutiedot näkyvät ja löytyvät kirjastojärjestelmässä. Analysoimalla näitä tiedonesittämistapoja auttaa perustelemaan kappaleessa 5 miten kuvailutietoja voidaan hyödyntää asiakaspalvelutilanteessa ja ne tukevat kyseisessä kappaleessa käsiteltäviä kaavakuvioita.

4 Kuvailutietojen löytäminen Quria kirjastojärjestelmässä

Tässä luvussa käsittelen kuvakaappausten avulla miten kuvailutieto esitetään ja voidaan löytää Quriassa. Näiden havaintojen pohjalta pystyn osoittamaan miten kuvailutiedot voivat auttaa asiakaspalvelutyössä. Näitä havaintoja hyödynnän kappaleessa 5, jossa käsittelen kuvailutietoja tarkemmin kaavakuvioiden avulla. Tämän luvun tarkoituksena on antaa yleissilmäys kirjastojärjestelmään toimintaan ja miten työntekijä voi hyödyntää järjestelmää. Käytettävät kuvakaappaukset ovat esimerkkejä kirjastojärjestelmänäkymästä, jossa kuvailutiedot voidaan löytää eri kuvailutasoilta. Quriassa nämä kuvailutasot ovat teos, ekspressio, manifestaatio ja kappale. Kuten aiemmin on tuotu esille, teos on aineiston abstrakti taso, ekspressio on teoksen muoto, manifestaatio on ekspression fyysinen ilmentymä ja kappale on manifestaation fyysinen objekti. Kokoelmasta käytetään esimerkkinä Lucinda Rileyn teosta ”Kadonnut sisar”, johon kuvakaappaukset liittyvät.

4.1 Teostason tiedot

Kuvassa 1 on esimerkki varsinaisesta näkymästä teostasolla, josta työntekijä voi löytää ensimmäiset viitteet kuvailutietoihin. Kuvan oikeassa yläreunassa työntekijä voi valita teoksen kielikohtaisen valinnan, jossa tiedot voidaan löytää kyseisellä kielivalinnalla. Järjestelmässä ekspressiokohtaiset kielivalinnat ovat englanti, ruotsi ja suomi. Kuviin 1, 2 ja 3 olen merkinnyt nämä kielivalinnat punaisin laatikoin. Kuvassa 1 on esimerkki suomenkielisen ekspression perusnäkökuvasta, kuvassa 2 sen sijaan ruotsinkielisen teoksen perusnäkökuvasta ja kuvassa 3 on esimerkki englanninkielisen teoksen perusnäkökuvasta. Kielivalinnasta huolimatta saatavat tiedot peruselementeiltään ovat samanlaisia ja ainoa havaittava muutos koskee teoksen kansikuvaa.

Kokoelmat

HAKU POIMINTALISTA KAPPALEET VARAUKSET KAUSIJULKKAISUTILAUKSET KYSYTYIMMÄT NIMEKKEET T/E/M

< Takaisin hakuun > Edellinen | Seuraava >

Kadonnut sisar
tekijältä Riley, Lucinda

Englanti Ruotsi **Suomi**

Tietoa teoksesta

Alheet: Irland Irlanti Kenia Merope Nuala Nya Zeeland Uusi-Seelanti
 adoptiolapset adoptivbarn aikatasot britit britter etsintä försvinnande
 försvunna gömma sig innästling irlantilaiset irländare kadonneet letande
 motståndsrörelser piiloutuminen sisarukset siskot soluttautuminen syskon
 systrar tidsnivåer vastarintaliikkeet Näytä vähemmän

Genret: äänikirjat, psykologiset romaanit, kehitysromaanit, naiskirjallisuus, jatkokertomukset, romaanit,
 kaunokirjallisuus, käännökset, englanninkielinen kirjallisuus, psykologiska romaner,
 utvecklingsromaner, kvinnolitteratur, följetonger, romaner, skönlitteratur, översättningar,
 engelsk litteratur

Luokitus: 84.2. 84.31. 84.5

Kuva 1. Suomenkielisen teoksen perusnäkökulma.

Kokoelmat

HAKU POIMINTALISTA KAPPALEET VARAUKSET KAUSIJULKKAISUTILAUKSET KYSYTYIMMÄT NIMEKKEET T/E/M

< Takaisin hakuun > Edellinen | Seuraava >

Den sagnade systemen
tekijältä Riley, Lucinda

Englanti **Ruotsi** Suomi

Tietoa teoksesta

Alheet: Irland Irlanti Kenia Merope Nuala Nya Zeeland Uusi-Seelanti
 adoptiolapset adoptivbarn aikatasot britit britter etsintä försvinnande
 försvunna gömma sig innästling irlantilaiset irländare kadonneet letande
 motståndsrörelser piiloutuminen sisarukset siskot soluttautuminen syskon
 systrar tidsnivåer vastarintaliikkeet Näytä vähemmän

Genret: äänikirjat, psykologiset romaanit, kehitysromaanit, naiskirjallisuus, jatkokertomukset, romaanit,
 kaunokirjallisuus, käännökset, englanninkielinen kirjallisuus, psykologiska romaner,
 utvecklingsromaner, kvinnolitteratur, följetonger, romaner, skönlitteratur, översättningar,
 engelsk litteratur

Luokitus: 84.2. 84.31. 84.5

Kuva 2. Ruotsinkielisen teoksen perusnäkökulma.

Kokoelmat

HAKU POIMINTALISTA KAPPALEET VARAUKSET KAUSIJULKAISUTILAUKSET KYSYTYMMÄT NIMEKKEET T/E/M

< Takaisin hakuun > Edellinen | Seuraava >

The missing sister
tekijältä Riley, Lucinda

Englanti Ruotsi Suomi

Tietoa teoksesta

Aiheet: Irland Irlanti Kenia Merope Nuala Nya Zeeland Uusi-Seelanti adoptiolapset adoptivbarn aikatasot britit britter etsintä försvinnande försvunna gömma sig innästling irlantilaiset irländare kadonneet letande motståndsrelser piiloutuminen sisarukset siskot soluttautuminen syskon systrar tidsniväär vastarintaliikkeet Näytä vähemmän

Genret: äänikirjat, psykologiset romaanit, kehitysromaanit, naiskirjallisuus, jatkokertomukset, romaanit, kaunokirjallisuus, käännökset, englanninkielinen kirjallisuus, psykologiska romaner, utvecklingsromaner, kvinnolitteratur, följetonger, romaner, skönlitteratur, översättningar, engelsk litteratur

Luokitus: 84.2, 84.31, 84.5

Kuva 3. Englanninkielisen teoksen perusnäkö.

Kuviin 1 ja 4 keltaisella merkityissä laatikoissa voi huomata, että työntekijän on mahdollista saada tietoa esimerkiksi teoksen aiheesta, jossa hyödynnetään asiasanoja, genreistä mihin teos kuuluu ja luokituksista, jotka auttavat paikantamaan teoksen fyysisen sijainnin kirjastossa. Tämän lisäksi tietoa voi saada sarjasta mihin teos kuuluu, mahdollisen kuvauksen teoksesta sekä lisätietoa teoksen nimekkeestä ja varianttiniimikkeistä, teostyyppistä ja julkaisuajankohdasta.

Kokoelmat

HAKU POIMINTALISTA KAPPALEET VARAUKSET KAUSIJULKAISUTILAUKSET KYSYTYMMÄT NIMEKKEET T/E/M

< Takaisin hakuun > Edellinen | Seuraava >

The missing sister
tekijältä Riley, Lucinda

Suomi Englanti Ruotsi

Tietoa teoksesta

Aiheet: Irland Irlanti Kenia Merope Nuala Nya Zeeland Uusi-Seelanti adoptiolapset adoptivbarn aikatasot britit britter etsintä försvinnande försvunna gömma sig innästling irlantilaiset irländare kadonneet letande motståndsrelser piiloutuminen sisarukset siskot soluttautuminen syskon systrar tidsniväär vastarintaliikkeet Näytä vähemmän

Genret: äänikirjat, psykologiset romaanit, kehitysromaanit, naiskirjallisuus, jatkokertomukset, romaanit, kaunokirjallisuus, käännökset, englanninkielinen kirjallisuus, psykologiska romaner, utvecklingsromaner, kvinnolitteratur, följetonger, romaner, skönlitteratur, översättningar, engelsk litteratur

Luokitus: 84.2, 84.31, 84.5

Sarja: Seitsemän sisarta

Kuvaus
De söker över hela världen för att finna henne. De sex adoptivsysstrarna DAplise har alla varit ute på en osannolik resa då de sökt och funnit sina rötter. Men en fråga kvarstår: vem är deras sjunde syster och var finns hon? De har bara en ledtråd: en bild av en stjärnformad smaragdring. Jakten på den sjunde system kommer att föra dem över hela världen från Nya Zeeland till Kanada, England, Frankrike och Irland. Sakta men säkert avslöjas en historia om kärlek, styrka, svek och uppoffringar som inledes för nästan 100 år sedan, då andra modiga unga kvinnor riskerade allt för att förändra världen de levde i. Den saknade system är den sjunde, efterlängtrade delen i succéserien som har förtrollat en hel värld

Taking in the vineyards of New Zealand and the majestic landscape of Ireland, The Story of 'The Missing Sister' is the seventh instalment in Lucinda Riley's series 'The Seven Sisters', but it's not the last

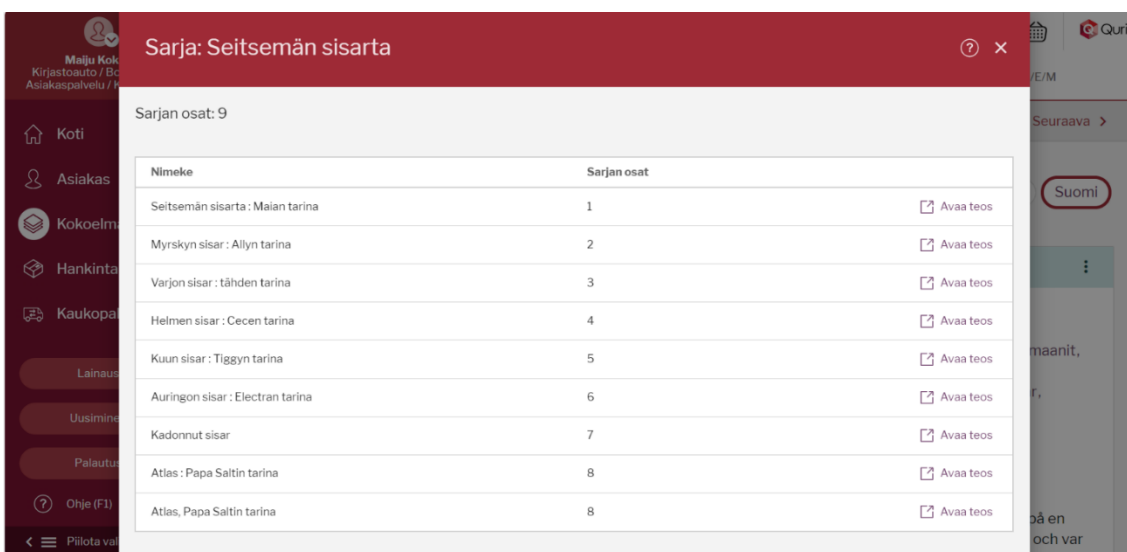
Teoksen nimeke: The missing sister
Varianttiniemike: Kadonnut sisar
Den saknade system

Teostyyppi: Kirjallinen esitys
Julkaisuajankohta: 2021

Pilota

Kuva 4. Suomenkielisen teoksen kuvailutietonäkö.

Kuvailutietonäkymien pohjalta työntekijän on mahdollista saada hyvä käsitys teoksen perustiedoista ja yleiskuva teoksen sisällöstä. Koska Quria on pilvipohjainen kirjastojärjestelmä, työntekijän on mahdollista navigoida järjestelmän sisällä esimerkiksi asiasanoja ja sarjan nimeä klikkaamalla missä metadatan hyödyntäminen tulee konkreettisesti ilmi. Navigoinnin avulla työntekijän on mahdollista saada lisää hakutuloksia haluttuihin toimintoihin liittyen mahdollisimman pienellä vaivalla. Tällaista on esimerkiksi lisätieto siitä, mitkä ovat sarjan muut osat kuten voidaan huomata kuvassa 5. Sarjan osien tieto saadaan esille klikkaamalla sarjan nimeä, jonka olen alleviivannut punaisella kuvan 4.

Kuva 5. Navigoiminen metadatan avulla.

4.2 Ekspressio- ja manifestaatiotason tiedot

Työntekijän on mahdollista löytää viitteitä kuvailutietoihin myös ekspressio ja manifestaatiotasoilla kuten voidaan havaita kuvassa 6. Työntekijä voi huomata tässä tapauksessa, että kyseisellä teoksella on kaksi erilaista ekspressiota, jotka ovat Lue teksti (txt) ja Kuuntele puhe (spw). Nämä ekspressiot olen merkinnyt punaisella laatikolla. Tämän tiedon avulla työntekijä voi havaita heti, että asiakkaalle on mahdollista tarjota kaksi eri

vaihtoehtoa, jotka ovat joko kirja tai äänikirja. Kyseiset ekpressiot ilmaistaan järjestelmässä myös eri ikonein. Ikonin merkityksestä työntekijä voi saada tietoa laittamalla kursori ikonin päälle, jolloin merkitys selittyy tekstinä kuvakkeen päällä. Ikonit näkyvät kuvassa 6 keltaisella merkityissä laatikoissa.

Manifestaatiotasolla sen sijaan työntekijä voi saada tietoa teoksen eri painoksista. Kuvassa 6 manifestaatiotasoa näkyy vihreän laatikon kohdassa. Tässä tapauksessa teoksesta voidaan tarjota joko 2021 vuoden painos, tai 2022 vuoden uusi painos. Manifestaatiotavilla niin ikään voidaan löytää viite teoksen nimekkeeseen ja mihin sarjaan aineisto kuuluu. Työntekijä voi saada myös lisätietoa sen sisällöstä kuten sivumäärästä, kohderyhmästä ja fyysisestä muodosta. Sarakkeen oikeassa reunassa Paikallisella saatavuudella ilmaistaan kappaleen saatavuus sekä omassa, että muiden kirjastojen yksiköissä. Koska tiedonhakunäkymä määritetty yksikköni kirjastoauton mukaan, voin tuloksissa tällöin nähdä teoksen saatavuuden omassa yksikössäni. Vuoden 2021 kohdalla luku 1(1) esimerkiksi tarkoittaa, että yksikössäni on yksi teos kyseisellä painovuodella ja kuvakaappauksen aikaan se on ollut saatavilla yksikössäni, eli se ei ole ollut tuolloin lainassa. Saatavuus yhteensä kohdassa olevan ensimmäisessä luvussa saa tietoa teosten saatavuudesta juuri nyt. Jälkimmäinen luku sen sijaan ilmaisee, kuinka monta kappaletta teosta on hankittu kirjastoon.

The screenshot displays the 'Kokoelmat' (Collections) interface. At the top, there are navigation tabs: HAKU, POIMINTALISTA, KAPPALEET, VARAUKSET, KAUSIKKAKAUSITILAUKSET, KYSYTYMMÄT NIMEKKEET, and T.E.M. The main content area is titled 'Julkaisuajankohta: 2021' and shows a list of collections. Two collections are highlighted with green boxes:

- Lom (Lom):** This collection has two rows representing different editions. The first row is for the year 2021, and the second row is for the year 2022. Both rows show 'Kadonnut etur Sarja: Seitsemän osaa - osa 7' and '992 sivua Alkuperäinen Romaani'. The 'Paikallinen saatavuus' (Local availability) is 1 (1) for 2021 and 0 (0) for 2022. The 'Saatavuus yhteensä' (Total availability) is 7 (7) for 2021 and 1 (1) for 2022. A red circle highlights the 'Saatavuus yhteensä' column.
- Kaukopalvelu (Kaukopalvelu):** This collection has one row for the year 2021, showing 'Kadonnut etur Sarja: Seitsemän osaa - osa 7' and '1 CD-ROM levy (25 h 49 min) Erityisryhmä Kaunokirjallisuus'. The 'Paikallinen saatavuus' (Local availability) is 0 (0) and the 'Saatavuus yhteensä' (Total availability) is 1 (1).

The sidebar on the left contains navigation options: 'Koti', 'Asiakas', 'Kokoelmat', 'Hankinta', 'Kaukopalvelu', 'Tapahtumat', and 'Analytiikka'. The bottom of the sidebar has buttons for 'Lainaus', 'Luominen', 'Palaus', and 'Ope (P D)'. The top right corner of the page has a search icon and a 'Quri' logo.

Kuva 6. Ekpressio ja manifestaationäkymä.

Tämän lisäksi järjestelmän sisällä on mahdollista navigoida metadatan avulla saatukseen lisätietoa teoksen kansikuvasta ja kuvauksesta, kuten voi huomata kuvasta 7. Navigoiminen tapahtuu klikkaamalla kuvaketta, jossa on laatikon ulkopuolelle viittaava nuoli, joka näkyy kuvan 6 oikeassa reunassa ympyröitynä punaisella. Tällöin työntekijälle avautuu vaihtoehdot Kansikuva ja Kuvaus, kuten voi huomata kuvassa 7 keltaisella merkityssä laatikossa. Näitä klikkaamalla työntekijän on mahdollista navigoida eteenpäin URL-osoitteen avulla sivustolle, jossa on joko lisätietoa teoksen kansikuvasta, tai lisätietoa teoksen kuvauksesta.

The screenshot shows a web application interface for a library system. The top navigation bar includes 'HAKU', 'POIMINTALISTA', 'KAPPALEET', 'VARAUKSET', 'KAUSIJULKAISUTILAUKSET', 'KYSYTYMMÄT NIMEKKEET', and 'T/E/M'. The main content area is titled 'Kokoelmat' and shows search results for 'Julkaisujankkohta: 2021'. There are two tables of results. The first table, 'Lue teksti (txt)', has columns for 'Tyyppi', 'Painos', 'Nimeke ja sarja', 'Sisältö', 'Paikallinen saatavuus', and 'Saatavuus yhteensä'. It contains two rows of data. The second table, 'Kuuntele puhe (spw)', has similar columns and contains one row of data. A yellow box highlights a menu in the first row of the 'Lue teksti' table, showing options for 'Kansikuva' and 'Kuvaus'.

Kuva 7. Kansikuvan ja kuvauksen saaminen.

4.3 Kappaletason tiedot

Työntekijä pääsee kappaletason kuvailutietoihin klikkaamalla manifestaationsaraketta, jolloin avautuu yksikkökohtainen tietonäkymä. Kuvassa 8 voi nähdä varsinaisen näkymän näihin kuvailutietoihin, joka löytyy kirjastojärjestelmässä keltaisella merkityn laatikon kohdassa olevalta välilehdeltä. Avautuvassa ruudussa tulee esille eri yksikkökohtaiset kappale tiedot, jotka auttavat työntekijää havainnoimaan kappalekohtaisia tietoja.

Kadonnut sisar - Kirja (2021)

KAPPALEET (10)

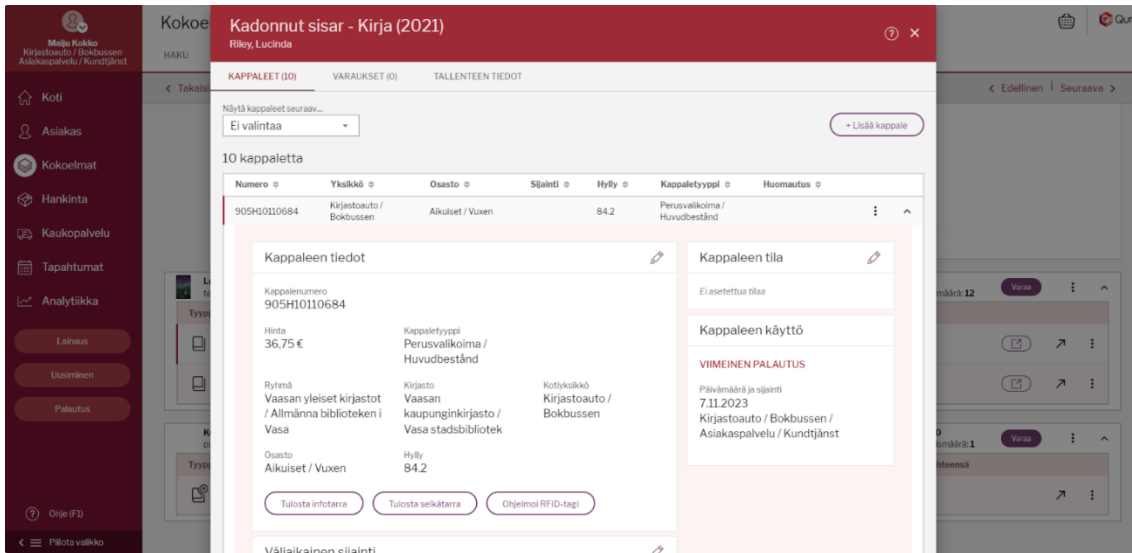
10 kappaletta

Numero	Yksikkö	Osasto	Sijainti	Hyly	Kappaletyyppi	Huomautus
905H0110684	Kirjasto / Bokbussen	Aikuiset / Vuon		84,2	Perusvalkoma / Huvudbestånd	
905H0110686	Paisaaren kirjasto / Birandö bibliotek	Aikuiset / Vuon		84,2	Perusvalkoma / Huvudbestånd	
905H0113207	Paisaaren kirjasto / Birandö bibliotek	Aikuiset / Vuon		84,2	Perusvalkoma / Huvudbestånd	19.12.2024
905H0110688	Pääkirjasto / Huvudbiblioteket	Kirjallisuus ja kielitiede / Litteratur och språkvetenskap		84,2	Perusvalkoma / Huvudbestånd	
905H0110689	Pääkirjasto / Huvudbiblioteket	Kirjallisuus ja kielitiede / Litteratur och språkvetenskap		84,2	Perusvalkoma / Huvudbestånd	29.12.2024
905H0110685	Suvelän kirjasto / Sunnank bibliotek	Aikuiset / Vuon		84,2	Perusvalkoma / Huvudbestånd	
905H0110690	Variskan kirjasto / Variska bibliotek	Aikuiset / Vuon		84,2	Perusvalkoma / Huvudbestånd	30.12.2024
905T010093888	Variskan kirjasto / Variska bibliotek	Aikuiset / Vuon			Pikalaia / Snabbån	
905H0110687	Vähäkyrön kirjasto / Lilkyro bibliotek	Aikuiset / Vuon		84,2	Perusvalkoma / Huvudbestånd	
905H0121465	Vähäkyrön kirjasto / Lilkyro bibliotek	Aikuiset / Vuon		84,2	Perusvalkoma / Huvudbestånd	

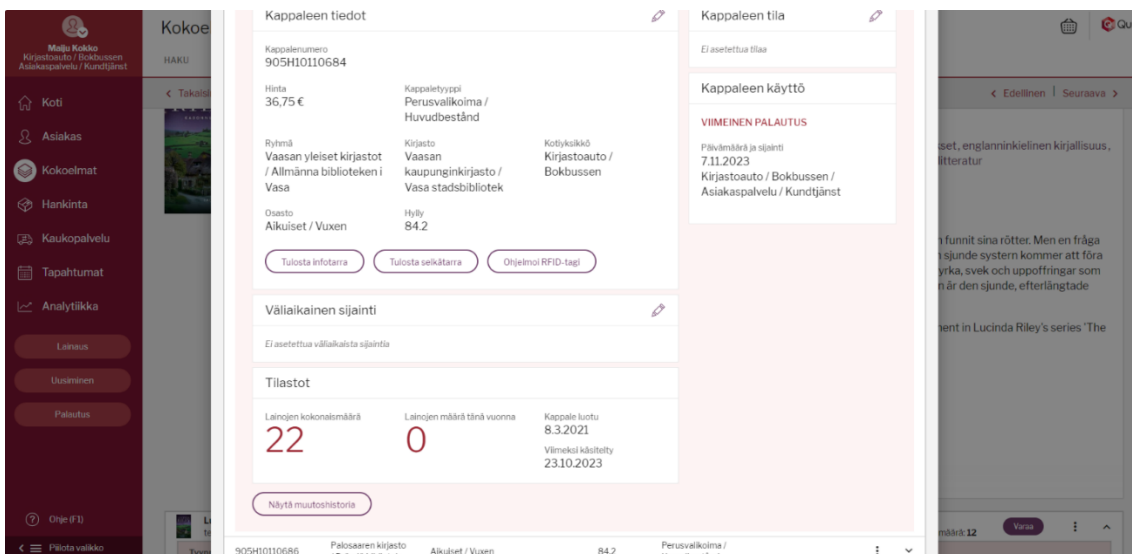
Kuva 8. Kappalenäkymä yksikkötasolla.

Tässä näkymässä kuvailutiedot ovat hyödynnettävissä yksikkökohtaisesti. Työntekijä voi saada tietoa muun muassa yksiköstä, omistavan yksikön kappaleen viivakoodista, eli numerosta, osastosta jolle teos kuuluu, sekä sen sijainnista, hyllystä eli hyllyluokasta ja kappaletyypistä. Tämän lisäksi huomautus sarakkeessa on mahdollista saada lisätietoa kappaletta koskevista tilamuutoksista, esimerkiksi onko kappale kadonnut tai käsiteltävänä. Kuten kuvasta 8 voi nähdä, huomautus kentässä oleva tieto päivämäärästä ilmaisee, että kappale on juuri lainassa ja kyseinen päivämäärä on aineiston eräpäivä. Toisin sanoen tässä näkymässä työntekijän on mahdollista saada yleissilmäys kappaletta koskevista tiedoista, jotka auttavat esimerkiksi kokoelmanhoidossa.

Kuvissa 9 ja 10 näkyy millä tavoin työntekijän on mahdollista saada myös yksityiskohtaisempia tietoja kappaleesta yksikkökohtaisesti.

Kuva 9. Kappaleen tiedot yksikkötasolla.

Kuva 10. Kappaleen tilaan ja käyttöön liittyvät tiedot, niiden näkyminen työntekijälle.

Kuvissa 9 ja 10 näkyy esimerkki kirjastoauton omistamasta kappaleesta. Kuvassa 9 voi saada kuvailutietojen pohjalta tarkempaa tietoa kappaleen viivakoodista, omistavasta yksiköstä, mihin osastoon teos kuuluu ja mihin hyllyyn teos tulee sijoittaa. Oikeassa reunassa sen sijaan voi määrittellä kappaleen tilaa manuaalisesti, joka näkyisi kuvassa 8 olleessa huomautuskohdassa punaisella fontilla. Kappaleen käytössä sen sijaan saa lisätietoa viimeisestä palautuksesta, päivämäärästä milloin ja missä palautus on tehty. Kuvassa

10 sen sijaan näkyvät tiedot, joilla voi saada lisätietoa kappaleeseen liittyvistä yleisistä tilastoista, jotka koskevat muun muassa kokonaislainamäärää siitä hetkestä alkaen, kun kappale on vastaanotettu yksikköön sekä kokonaislainamäärästä kuluneena vuotena. Tämän lisäksi voi saada tietoa, milloin kappale on luotu ja koska sitä on viimeksi käsitelty. Yksinkertaistettuna kaikkien edellä mainittujen tietojen avulla työntekijän on mahdollista tehdä tarkkaa kokoelmanhoitoa, johon kuuluvat esimerkiksi tilastojen laadinta, poistojen ja varausten tekeminen, hyllyttäminen ja kappaleen tilojen muuttaminen ja käsitteleminen. Kuvailutietojen avulla työntekijän on helpompi luoda esimerkiksi listoja, joita voidaan hyödyntää esimerkiksi poistojen yhteydessä, kappaleiden tilojen tarkistamisessa, sekä suunnitellessa kokoelmapolitiikkaa yleisellä tasolla.

Kuvissa 11 ja 12 näkyvät kappaleen tarkemmat kuvailutiedot, jotka voi löytää navigoimalla yläsarakkeen oikeaan reunaan kohtaan Tallenteen tiedot, jotka olen merkinnyt punaisella laatikolla kuvassa 11. Kyseessä olevassa näkymässä työntekijä voi saada yksityiskohtaisemman kuvan kappaleen kuvailutiedoista sekä ekspressio että manifestaatio-tasolla. Kyseisten tasojen kuvailutiedot ovat tarkemmat ja tarjoavat lisätietoa esimerkiksi kappaleen koosta laajuuden eli sivumäärän, tai muodon eli koon mukaan. Tämä konkreettisesti auttaa työntekijää esimerkiksi hänen etsiessään hyllyvarauksia, jolloin työntekijän tulee tietää, miten suuri teos on ja minkä muotoinen aineisto ylipäätään on. Tällöin edellä mainitut tiedot edesauttavat paikantamaan varauksen hyllystä nopeammin hyllyluokan ja osaston lisäksi, koska ne tarjoavat siitä tarkkaa lisätietoa esimerkiksi aineiston fyysisestä muodosta, joka auttaa paikantamaan sen.

Kadonnut sisar - Kirja (2021)
Riley, Lucinda

KAPPALEET (10) VARAUKSET (0) **TALLENTEEN TIEDOT**

Tietoa ekspressioniasta

Ekspressionimeke Kadonnut sisar	RDA sisältötyyppi teksti (txt)	Ekspression tyyppi Lue	Kieli Suomi
Muut kielet Suomi	Julkaisuvuosi 2021	Tekijät Pekkanen, Hilikka Pekkanen, Tuukka	

Tietoa manifestaatiosta

Päänimi Kadonnut sisar	Hyllypaikka 84.2	Kohderyhmä Aikuiset	Kirjallinen muoto Romaanit
Vastuullisuusmerkintä Lucinda Riley ; suomentaneet Hilikka Pekkanen ja Tuukka Pekkanen	Julkaisun tiedot Helsinki : Bazar, 2021	Standardinumero ISBN: 978-952-376-351-7	RDA mediatyyppi Käytettävissä ilman laitetta (n)
RDA tallennetyyppi nide (nc)	Manifestaation tyyppi Kirja	Laajuus 892 sivua	Muoto 22 cm

URL
<https://media.kirjavalitys.fi/onix/cover/9789523763517?format=image&size=width235>

Kuva 11. Ekspression tiedot työntekijälle.

Kadonnut sisar

Muut kielet Suomi	teksti (txt)	Lue	Suomi
	Julkaisuvuosi 2021	Tekijät Pekkanen, Hilikka Pekkanen, Tuukka	

Tietoa manifestaatiosta

Päänimi Kadonnut sisar	Hyllypaikka 84.2	Kohderyhmä Aikuiset	Kirjallinen muoto Romaanit
Vastuullisuusmerkintä Lucinda Riley ; suomentaneet Hilikka Pekkanen ja Tuukka Pekkanen	Julkaisun tiedot Helsinki : Bazar, 2021	Standardinumero ISBN: 978-952-376-351-7	RDA mediatyyppi Käytettävissä ilman laitetta (n)
RDA tallennetyyppi nide (nc)	Manifestaation tyyppi Kirja	Laajuus 892 sivua	Muoto 22 cm

URL
<https://media.kirjavalitys.fi/onix/cover/9789523763517?format=image&size=width235>
<https://media.kirjavalitys.fi/onix/description/9789523763517?format=html>

Huomautus
Sidonta: sidottu
Kieli: Aikuperäinen kieli: eng
Sarja
Seitsemän sisarta - osa 7

Kuva 12. Manifestaation tiedot työntekijälle.

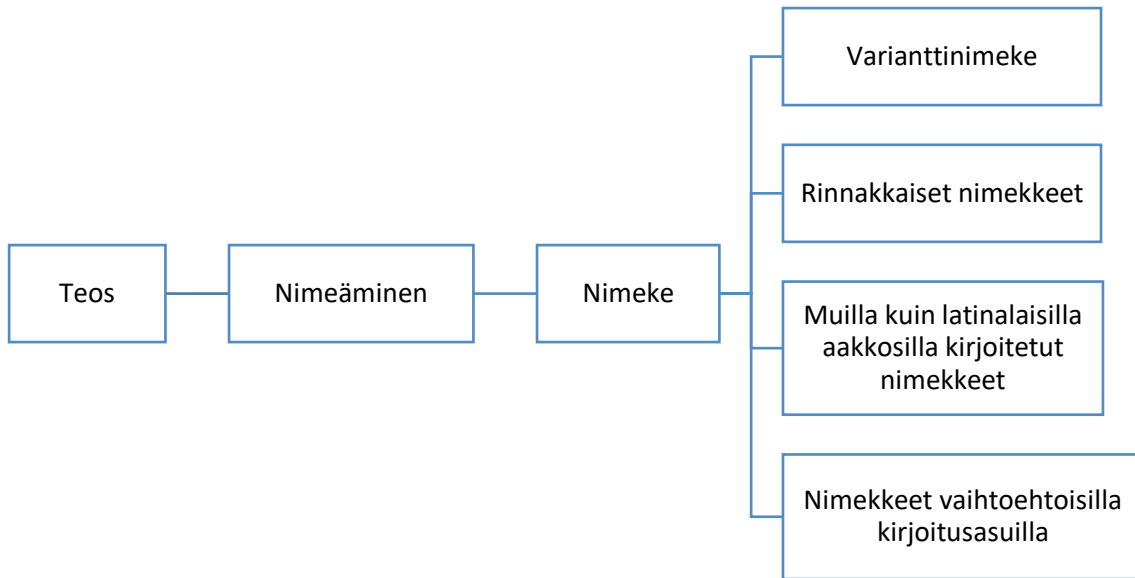
5 Kuvailutiedot eri tasoilla

Kuten aiemmin on tullut esille Quria-kirjastojärjestelmässä kuvailutiedot periytyvät tasolta toisille johtuen niiden hierarkkisesta suhteesta toisiinsa. Quriassa nämä tasot ovat teos, ekspressio, manifestaatio ja kappale. Tässä luvussa arvioin eri kuvailutasoilla olevia kuvailutietoja asiakaspalvelua tekevien työntekijöiden näkökulmasta. Tämä tarkoittaa, etten keskity kuvailutyön prosessiin vaan huomio sen sijaan on termeissä ja niiden välisissä suhteissa. Tarkat taulukot termeistä eri kuvailutasoilla ja niiden selitteistä löytyvät tutkielman liiteosasta, jonne olen koonnut Excel-taulukoihin olennaiset termit Quria-käyttäjän oppaan perusteella eri kuvailutasoilla. Liiteosasta löytyvät myös kuvailutasokohtaiset kaavakuviot kokonaisuudessaan, jotka olen laatinut Excel-taulukoihin kootujen kuvailutietojen avulla. Seuraavaksi käsittelen näitä hierarkioita kuvaavia kaavakuvioita kohta kohdalta, joiden tukena käytän edellisessä luvussa tekemiäni havaintoja.

5.1 Teostasoon liittyvät kuvailutiedot

Tarkastellessa teostasoa voi huomata, että kuvailutiedot sisältävät yleisimmät tiedot teokseen liittyen. Näitä ovat esimerkiksi nimeämiseen liittyvät eri nimekemuodot, teoksen ominaisuuksiin kuuluvat kuvailutiedot, teoksen alkuperää koskevat tiedot, sekä rakenteesta kertovat kuvailutiedot. Teostason tiedot tarjoavat yleiskuvan tiedoista, jotka koskevat käsiteltävää aineistoa. Koska Quria hyödyntää metadataa, joka helpottaa tiedon löytymistä linkityksen avulla, tämä helpottaa muun muassa tiedonhakuja erinäisissä asiakaspalvelutilanteissa.

Kuviossa 5 voi huomata, että teostasolla olevista kuvailutiedoista voidaan löytää tietoa eri nimekemuodoista. Näitä ovat varianttinenimekkeet, rinnakkaiset nimekkeet, muilla kuin latinalaisilla aakkosilla kirjoitetut nimekkeet, sekä nimekkeet vaihtoehtoisilla kirjoitusasuilla.

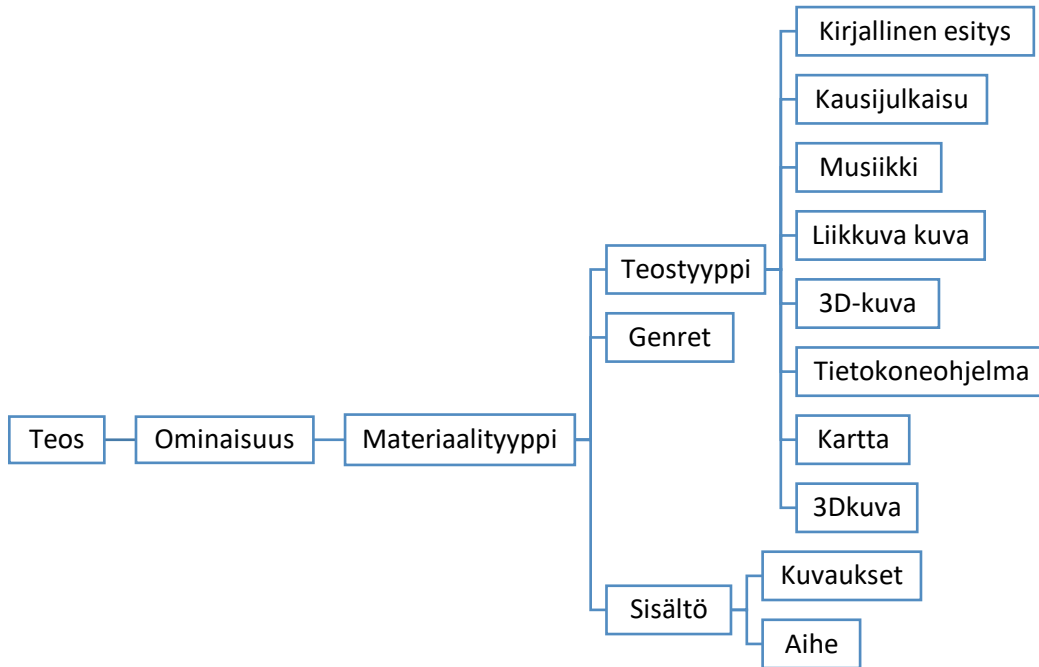
Kuvio 5. Eri nimekevaihtoehdot teostasolla.

Näillä eri nimekkeillä työntekijän on mahdollista tehdä esimerkiksi tiedonhaku onnistuneesti, koska edellä mainitut nimekkeet toimivat linkityksen avulla. Toisin sanoen kirjastojärjestelmästä voi etsiä tietoa teoksesta eri nimekkeiden avulla, mikäli ne on kuvailtu järjestelmään vastaamaan toisiaan. Teosta on mahdollista etsiä nimekkeellä, joka on luotu sen alkuperäisellä kielellä, nimekkeen varianteilla eli sen vaihtoehdoisilla muodoilla, tai teoksen rinnakkaisilla nimekkeillä, joita käytetään, mikäli teoksella on rinnakkaisia nimimuotoja. Tämän lisäksi tiedonhaku on mahdollista tehdä nimekkeen vaihtoehdoisilla kirjoitusasuilla sekä muilla kuin latinalaisilla aakkosilla kirjoitetuilla nimekkeillä.

Kuten kuviosta 6 voi huomata, teostason muihin kuvailutietoihin kuuluvat teoksen ominaisuuksiin liittyvät tiedot, kuten materiaalityyppien kuvaukset teostyyppin mukaan. Tämän lisäksi muita kuvailutietoja ovat määritelmät teoksen genreistä ja teoksen sisältöön liittyvät tiedot. Teoksen sisältöön liittyvissä tiedoissa hyödynnetään muun muassa kuvauksia teoksesta esimerkiksi arvostelujen ja tiivistelmien muodossa. Kuvailutiedoista voidaan löytää myös aihetta kuvaavat tiedot, jotka Quriassa tarkoittavat käytännössä valittuja termejä, joilla voidaan kertoa mistä teos kertoo. Toisin sanoen aihe tarkoittaa,

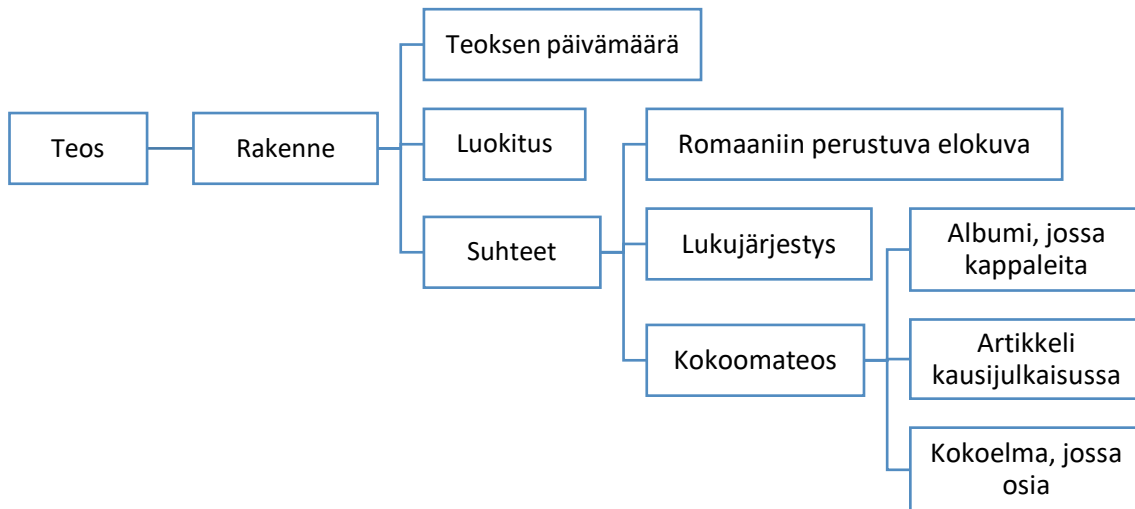
että teokselle voidaan määrittää asiasanoja, jotka kuvaavat teoksen aihetta. Nämä aihe sanat tarjoavat työntekijälle yleissilmäyksen teoksesta, sillä niiden avulla voidaan antaa viittauksia teoksen sisältöön ja aihepiiriin, teoksessa esiintyviin henkilöhahmoihin sekä teosta koskeviin tai siinä esiintyviin paikannimiin. Koska Quria hyödyntää metadataa, tämä tarkoittaa, että työntekijän on mahdollista hyödyntää näitä asiasanoja navigoimiseen. Niiden avulla on mahdollista siirtyä toisiin teoksiin, jotka kuuluvat samaan aihepiiriin ja joiden kuvailussa on käytetty samaa asiasanaa.

Käytännössä kuvaus ja asiasanat voivat toimia toistensa tukena, kun tiedonhaun onnistuminen halutaan varmistaa sisällön näkökulmasta. Tämä auttaa esimerkiksi silloin, kun asiakkaalle tehdään varaus teokseen, mutta asiakkaalle on epäselvää mistä teos kertoo. Tällöin edellä mainittuja tietoja voidaan hyödyntää tarjotessa asiakkaalle kuvaus teoksen sisällöstä, jotta voidaan varmistaa teoksen olevan oikea. Nämä tiedot yhdessä auttavat työntekijää samaan tarkemman tiedon teoksen sisällöstä, jota esimerkiksi asiasanojen pohjalta ei pelkästään voida saada. Tämän lisäksi teostyyppi antaa työntekijälle viitteen minkälaisesta muodosta on kyse. Koska kokoelma koostuu erityyppisestä aineistosta tämä tieto antaa nopean tiedon siitä, minkälaista teosta kyseinen tiedonhaku koskee. Tämä vastavuoroisesti auttaa oikeanlaisen aineiston varaamisessa asiakkaalle. Aihe sanojen ja nimikkeiden lisäksi työntekijän on mahdollista saada tietoa genrestä, johon teos kuuluu. Genret esimerkiksi voidaan tarjota usealla eri kielellä tiedonhakunäkymässä. Tämä tieto auttaa saamaan käsityksen teoksen aihepiiristä ja viitteen siitä, miten sama genre voidaan ilmaista toisella kielellä.

Kuvio 6. Ominaisuutta koskevat kuvailutiedot teostasolla.

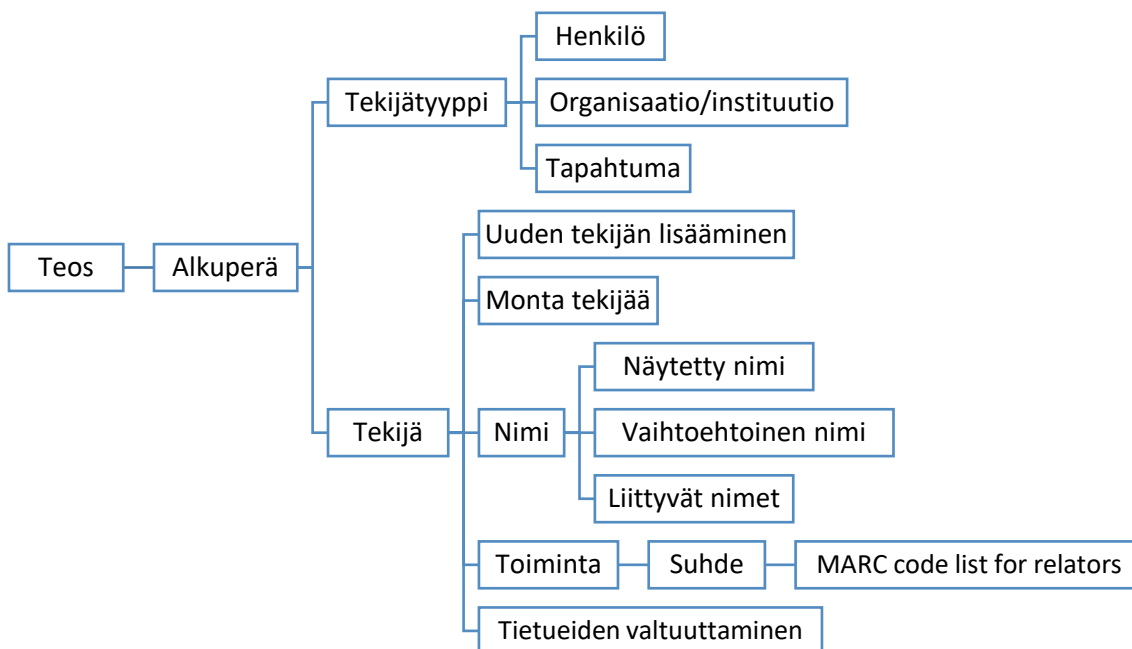
Rakennetta koskevat tiedot, jotka näkyvät kuviossa 7, auttavat paikantamaan tarvittavan teoksen sijainnin. Tällaista tietoa ovat esimerkiksi tieto teoksen luokituksesta eri kielen mukaan. Tätä tietoa tarvitaan muun muassa hyllyttämisen apuna ja varausten poiminnassa varauslistan mukaan. Tieto teoksen päivämäärästä, eli alkuperäisestä julkaisuvuodesta, sekä tieto teoksen suhteesta toisiin teoksiin auttaa työntekijää havainnoimaan mitkä muut teokset liittyvät kyseiseen teokseen. Jälkimmäinen tieto on tarpeen etenkin silloin kun halutaan tehdä varaus tiettyyn aikakausilehteen tiettyinä vuotena, tai jos asiakas haluaa varata romaanin elokuvan sijaan. Quriassa sarjatieto esitetään teostasolla linkkien avulla, jossa ilmenee lukujärjestys. Lisäksi itsenäiset jatko-osat voidaan linkittää teostasolla. Tämänkaltainen tieto tulee tarpeen silloin kun kyseessä on teos, joka kuuluu sarjaan, jossa on monta eri osaa. Tämänkaltaisesta tiedosta oli esimerkki edellisessä luvussa olleessa kuvassa 5, jossa näkyivät eri osat koskien Lucinda Rileyyn Seitsemän sisarta-sarjaa.

Kuvio 7. Rakennetta koskevat kuvailutiedot teostasolla.

Koska Quria hyödyntää metadataa, tällöin sarjaa koskevat tiedot on mahdollista saada esille navigoinnin avulla, jossa sarjan nimeä klikkaamalla työntekijä saa esille tarkemman listan teoksen muista osista ja lukujärjestyksestä. Teoksen nimeä klikkaamalla työntekijä voi päästä vaivattomasti teoksen toista osaa käsitteleviin tietoihin, jossa tiedon linkittyminen konkretisoituu navigoimisen myötä.

Sarjan nimen lailla työntekijän on myös mahdollista navigoida järjestelmässä teoksen tekijän nimeä klikkaamalla. Kuten kuviossa 8 voi huomata, teostasolla tekijään liittyy erilaisia kuvailutietoja. Esimerkiksi tekijätyyppin avulla työntekijän on mahdollista esimerkiksi saada tietää, onko tekijä ollut henkilö, organisaatio, instituutio tai tapahtuma. Tämän lisäksi tekijän nimeen liittyen voidaan saada kolmea eri tietoa; näytetty nimi eli Qurian näyttämä tekijän nimi, joka poikkeaa lisätystä etu- ja sukunimestä, vaihtoehtoinen nimi eli tekijän nimimerkit, tekijän muut vaihtoehtoiset nimet, sekä liittyvät nimet. Liittyvillä nimillä ilmaistaan tekijän suhteista toisiin tekijöihin, jotka voivat olla henkilöitä, organisaatioita, instituutiota tai tapahtumia.

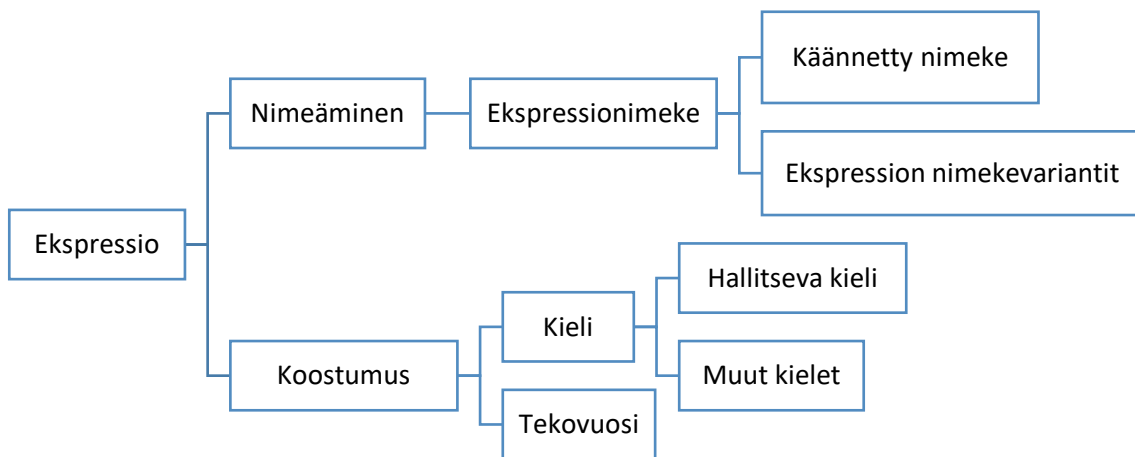
Kuvio 8. Rakennetta koskevat kuvailutiedot teostasolla.

Kaikkien edellä mainittujen tietojen pohjalta voi väittää, että teostason kuvailutiedot tarjoavat nopean silmäyksen käsiteltävästä aineistosta ja sen sisällöstä. Tämä auttaa asiakaspalvelussa esimerkiksi silloin, kun asiakkaalle halutaan kuvailla mitä teos käsittelee, mihin sarjaan tai genreen teos kuuluu ja kuka teoksen on tehnyt ja milloin. Metadatan mahdollistama tiedon linkittyminen näkyy konkreettisesti työntekijälle navigoimismahdollisuutena, jossa työntekijän on mahdollista klikkausten avulla siirtyä teoksesta toiseen tietoa etsiessä. Yleissilmäys auttaa työntekijää havainnoimaan nopeasti teoksen sisältöä ja rakennetta, joka auttaa tiedonhaussa asiakasta varten.

5.2 Ekspressiotasoon liittyvät kuvailutiedot

Kuviossa 9 voi huomata, että ekspressiotasoon liittyvät kuvailutiedot sisältävät osittain teostasolta saatavia tietoja. Teostason kaltaisesti ekspressiotasolla voi saada tietoa nimeämiseen liittyen ekspresionimekkeen avulla, jota käytetään teoksen määrittelemiseen. Mikäli kyseessä on alkuperäisteksti, tällöin nimeke on käytännössä sama kuin te-

oksen nimeke, käännöksistä sen sijaan tarjotaan tieto käännetyistä nimekkeistä. Ekspresiotasolla tarjotaan kuitenkin tarkemmin tietoa muun muassa aineiston kielestä. Tällöin voidaan ilmaista niin sanotusti hallitseva kieli kun ekspresio tarjotaan useilla eri kielillä, jolloin ensiksi mainittu määritellään hallitsevaksi. Muiden kielten avulla työntekijän on mahdollista saada tieto myös muista kielistä, joita on käytetty ekspressiossa. Tällaisia ovat esimerkiksi rinnakkaiskielet. Tämän lisäksi kuvailutiedoista työntekijä voi myös löytää tiedon tekovuodesta. Käytännössä tekovuosi viittaa ensimmäiseen vuosilukuun, joka liittyy ekspresioon. Esimerkiksi käännöksissä tämä on nimekkeen ensimmäinen julkaisu vuosi. Tämä tieto auttaa muun muassa varausten laatimisessa oikeaan julkaisu vuoteen liittyen sekä oikean hyllyvarauksen etsimisessä jos ekspresioita on useampi kyseisessä yksikössä. Hyllyvarauksella tarkoitetaan asiakkaan tekemää varausta, joka on fyysisesti paikalla yksikössä.

Kuvio 9. Nimeämiseen ja koostumukseen liittyvät kuvailutiedot ekspresiotasolla.

Ekspresiotasolla työntekijä voi saada yksityiskohtaisempaa tietoa olennaisista tekijöistä, jotka auttavat ekspresion tunnistamisessa. Tällaiset tekijät voivat olla esimerkiksi ekspresioon liittyvät toimittajat, kääntäjät, äänikirjojen kertojat, sekä kuvakirjojen kuvittajat. Näissä tapauksissa tekijöihin liittyen voidaan löytää suhdetermi, joka ilmaisee tarkasti mikä tekijän suhde tai toiminto on ekspresioon nähden. Edellä mainittujen tietojen lisäksi työntekijän on mahdollista saada tietoa myös ekspresion rakenteeseen liittyen

kuten ekspression tyyppistä ja RDA sisällön tyyppistä. Ero näiden välillä on, että RDA sisällön tyyppi ilmaisee kyseessä olevan sisällön muodon, kun taas ekspression tyyppi on ilmaisu eri aineistojen RDA sisältötyypistä. Näiden tietojen pohjalta työntekijä saa tietoa minkä tyyppinen aineisto on kyseessä. Liiteosuudesta löytyvästä kaavakuviosta voi nähdä tarkemmin eri ekspression tyypit ja RDA sisällön tyypit.

Kuvassa 13 näkyvässä hakutuloksessa voi huomata, että ekspressiotason kuvailutiedot löytyvät punaisella merkityiltä riveiltä. Esimerkiksi ekspression tyyppi ja RDA sisällön tyyppi ilmaistaan välittömästi sarakkeen vasemmassa laidassa, jossa ekspression tyyppi voidaan löytää näkymässä lihavoituna tekstinä ja RDA sisältötyypin tieto löytyy sen alapuolelta. Rivin keskiosassa sen sijaan voidaan löytää tieto olennaisista tekijöistä, jotka liittyvät ekspression, sekä tieto näiden suhteesta ekspression. Oikeassa reunassa sen sijaan on tieto varausten määrästä ja kappaleiden kokonaismäärästä.

Lue teksti (txt)		kääntäjä: Pekkanen, Hilikka kääntäjä: Pekkanen, Tuukka		Nykyiset varaukset: 0 Kappaleiden kokonaismäärä: 12		Varaa	
Tyyppi	Painos	Nimeke ja sarja	Sisältö	Palkallinen saatavuus	Saatavuus yhteensä		
	2021	Kadonnut sisar Sarja: Seitsemän sisarta - osa 7	892 sivua Aikuiset Romaanit	1 (1)	7 (10)		
	2022, [Uusi painos].	Kadonnut sisar Sarja: Seitsemän sisarta - osa 7	892 sivua Aikuiset Romaanit	0 (0)	1 (2)		

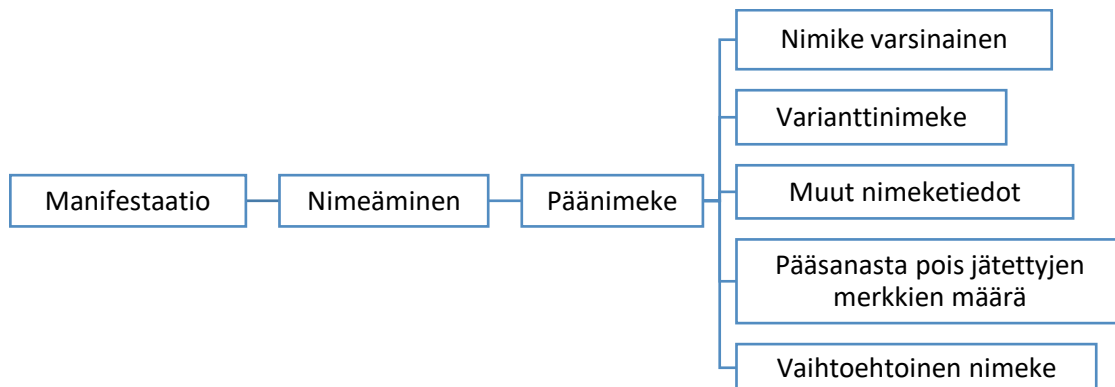
Kuuntele puhe (spw)		kääntäjä: Pekkanen, Hilikka kääntäjä: Pekkanen, Tuukka		Nykyiset varaukset: 0 Kappaleiden kokonaismäärä: 1		Varaa	
Tyyppi	Painos	Nimeke ja sarja	Sisältö	Palkallinen saatavuus	Saatavuus yhteensä		
	2021	Kadonnut sisar Sarja: Seitsemän sisarta - osa 7	1 CD-ROM-levy (25 h 49 min) Erlitysiyhmä Kaunokirjallisuus	0 (0)	1 (1)		

Kuva 13. Ekspression tyyppi ja RDA sisällön tyyppi järjestelmässä tiedonhakutuloksessa.

Yksinkertaistettuna ekspressiotason tarjoamat kuvailutiedot tarjoavat työntekijälle yksityiskohtaisempaa tietoa teoksesta. Tämä tieto sen sijaan täydentää teostasolta saatavaa tietoa, sillä kuvailutietojen pohjalta voi saada tarkempaa tietoa aineiston sisällöstä, muodosta ja rakenteesta. Nämä tiedot yhdessä vastavuoroisesti auttavat esimerkiksi tiedonhaussa, aineiston varaamisessa ja hyllyvarausten etsimisessä.

5.3 Manifestaatiotasoon liittyvät kuvailutiedot

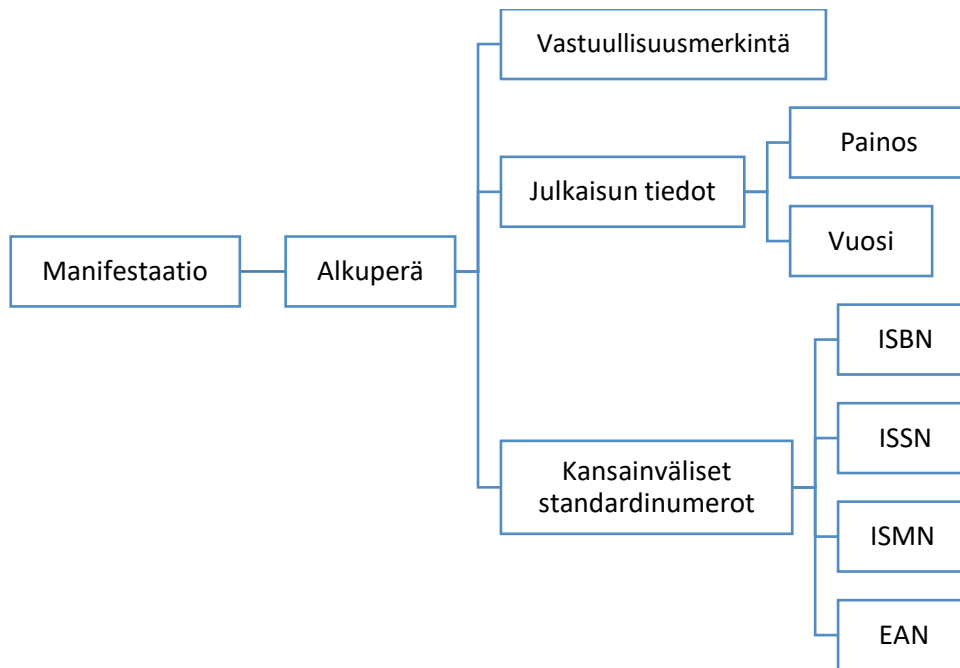
Ekspressiotason lailla manifestaatiotasolle periytyvät edellisten tasojen kuvaustiedot. Kuviossa 10 voi nähdä, että nimeämiseen liittyvää tietoa voidaan saada varsinaisen nimikkeen avulla. Muun muassa varianttiniemikkeen avulla ilmaistaan manifestaation rinnakkaiset nimekkeet, kun taas muut nimeketiedot tarjoavat tiedon muista nimeketiedoista mikäli manifestaatiolla on sellaisia. Tämän lisäksi kuvailutietoihin merkitään merkkien määrä, jotka on jätetty pois pääsanasta. Tällaisia merkkejä ovat esimerkiksi määräiset ja epämääräiset artikkelit. Edellä mainittujen nimiketietojen lisäksi manifestaatiotasolla on mahdollista myös saada tietoa vaihtoehtoisista nimekkeistä, eli päänimekkeen variaatioista, joilla myös pystytään hakemaan kyseistä aineistoa Quriassa. Asiakaspalvelussa kaikki edellä mainitut nimekkeisiin liittyvät tiedot mahdollistavat tiedonhaun onnistumisen ja tiedon löytymisen linkityksen avulla. Nimekkeisiin liittyvät tiedot täydentävät toisiaan ja mahdollistavat linkityksen avulla tiedon paikantamisen mahdollisimman vähällä vaivalla, koska tietoa monipuolistetaan eri näkökulmista.

Kuvio 10. Nimeämiseen liittyvät kuvailutiedot manifestaatiotasolla.

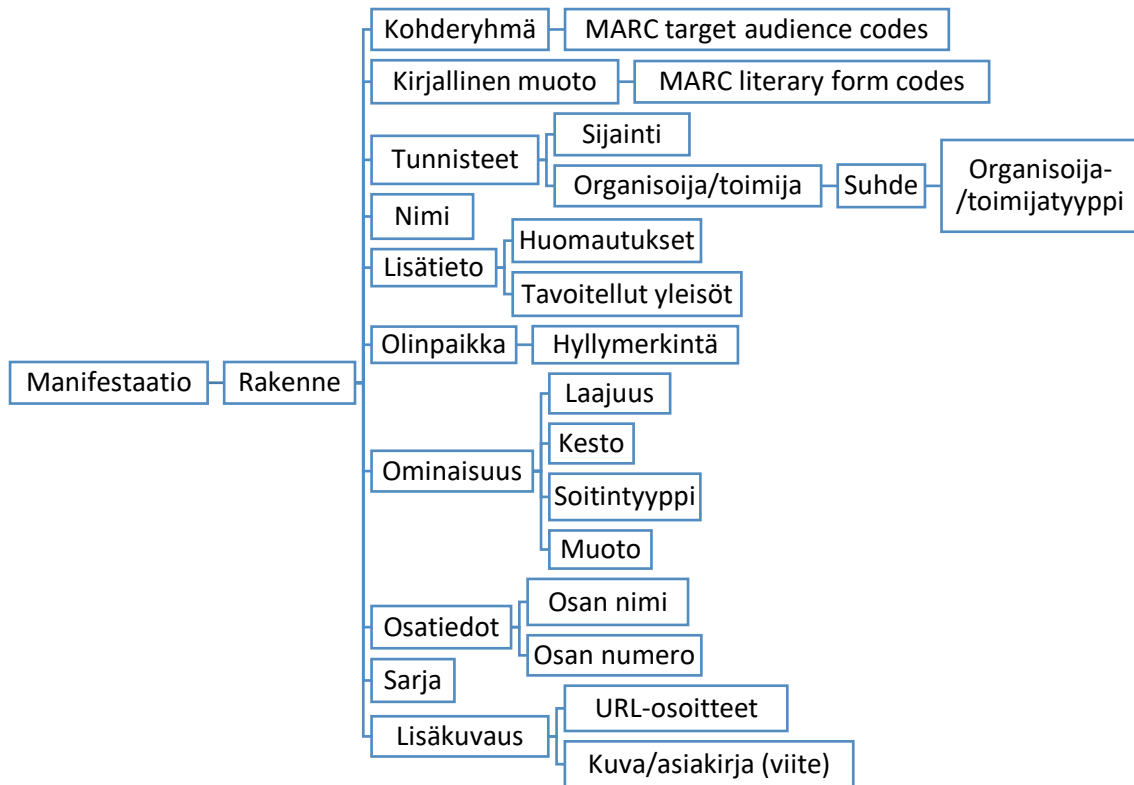
Huomionarvoista on, että manifestaatiotasolla tarjotaan yksityiskohtaisempaa tietoa aineiston fyysisestä olemuksesta. Kuten kuviossa 11 voi huomata, tasolla on mahdollista saada tarkkaa tietoa esimerkiksi alkuperään liittyen. Tällaisia tietoja ovat muun muassa teoksen julkaisutiedot, siihen liittyvät kansainväliset standardinumerot sekä vastuulli-

suusmerkinnät. Koska Quria hyödyntää metadataa, nämä tiedot edesauttavat työntekijää esimerkiksi paikantamaan tiedon teoksen julkaisijaan ja etsimään lisää tietoa teoksesta muun muassa kansainvälisten standardinumeroiden avulla toisissa tiedonhakuportaaleissa.

Kuvio 11. Alkuperään liittyvät kuvailutiedot manifestaatiotasolla.

Manifestaatiotasoa tarjoaa myös yksityiskohtaista tietoa rakenteeseen liittyen kuten kuvio 12 voi nähdä. Työntekijän on mahdollista löytää tietoa aineiston laajuudesta muun muassa sivumäärän avulla, kestosta tunteina ja minuutteina, soitintyyppistä esimerkiksi pelien osalta ja muodosta elokuvien yhteydessä. Koska manifestaatio ilmaisee objektin fyysisen muodon, tason kuvailutiedot antavat yksityiskohtaista tietoa aineiston fyysisestä olomuodosta. Tasolta saataviin tietoihin kuuluvat myös hyllymerkintä, joka auttaa työntekijää paikantamaan aineiston yksikön kokoelmassa. Lisäkuvaukset kuten URL-osoitteet ja kuva/asiakirja (viite) auttavat työntekijää siirtymään verkkosivuille, jotka kuvailevat manifestaatiota ja tarjoavat esimerkiksi mahdollisuuden katsella teoksen kansikuvia. Nämä myös auttavat työntekijää tunnistamaan aineiston paremmin ja tarjoavat tarkkaa tietoa sen fyysisistä ominaisuuksista.

Kuvio 12. Rakenteeseen liittyvät kuvailutiedot manifestaatiotasolla.

Edellä mainittujen tietojen lisäksi manifestaatiotasolla voi saada tietoa manifestaation tyypistä, joka ilmaistaan Qurian tiedonhakunäkymässä eri kuvakkeiden avulla. Kuvassa 14 nämä manifestaatiotyyppien ilmaisut kuvakkeiden avulla näkyvät hakutuloksen vasemmassa reunassa punaisessa laatikossa. Kyseisessä kuvassa kaksi ensimmäistä kuvaketta ilmaisevat, että romaanimuotoisia manifestaatioita on kaksi. Tämä johtuu siitä, että kirjasta on tehty kaksi eri painosta; ensimmäinen vuonna 2021 ja jälkimmäinen vuonna 2022. Alin kuvake sen sijaan ilmaisee, että saadulla hakutuloksella on myös toinen manifestaatiotyyppi, joka johtuu siitä, että teokselle on toinen ekspressio, eli ilmaisumuoto. Tässä tapauksessa kyseessä on äänikirja.

Lue teksti (txt)		kääntäjä: Pekkanen, Hilkka kääntäjä: Pekkanen, Tuukka		Nykyiset varaukset: 0 Kappaleiden kokonaismäärä: 12		Varaa	
Tyyppi	Painos	Nimeke ja sarja	Sisältö	Paikallinen saatavuus	Saatavuus yhteensä		
	2021	Kadonnut sisar Sarja: Seitsemän sisarta - osa 7	892 sivua Aikuiset Romaanit	1 (1)	7 (10)		
	2022, [Uusi painos].	Kadonnut sisar Sarja: Seitsemän sisarta - osa 7	892 sivua Aikuiset Romaanit	0 (0)	1 (2)		

Kuuntele puhe (spw)		kääntäjä: Pekkanen, Hilkka kääntäjä: Pekkanen, Tuukka		Nykyiset varaukset: 0 Kappaleiden kokonaismäärä: 1		Varaa	
Tyyppi	Painos	Nimeke ja sarja	Sisältö	Paikallinen saatavuus	Saatavuus yhteensä		
	2021	Kadonnut sisar Sarja: Seitsemän sisarta - osa 7	1 CD-ROM-levy (25 h 49 min) Erityisryhmä Kaunokirjallisuus	0 (0)	1 (1)		

Kuva 14. Manifestaatiotyyppien ilmaisu kuvakkein.

Edellä mainittujen tietojen pohjalta voi väittää, että manifestaatiotasolta saatavat tiedot auttavat identifioimaan tarkemmin julkaisun fyysiset ominaisuudet niin julkaisutietojen kuin sen olemuksen suhteen. Näiden tietojen avulla työntekijän on mahdollista löytää tietoa julkaisijasta ja havainnoida paremmin julkaisun ominaisuuksia esimerkiksi koon ja muodon mukaan. Tämän lisäksi työntekijän on mahdollista saada osviittaa teoksen ulkoasusta muun muassa kansikuvien avulla. Tämänkaltaiset tiedot auttavat esimerkiksi oikeanlaisten hyllyvarausten tekemisessä, koska ekspressiolla saattaa olla useita eri manifestaatioita. Käytännönläheinen esimerkki on kirja, jolla on useita eri painoksia. Tällöin asiakas voi haluta varauksen tiettyyn kirjaan, joka on painettu tiettyinä vuotena. Tällöin kuvakkeet auttavat työntekijää välittömästi havainnoimaan saadusta hakutuloksesta teoksen manifestaatioiden lukumäärän ja niiden julkaisuvuodet. Lisäksi kuvake auttaa huomaamaan silmäyksen avulla mitä eroa ilmaisumuodoilla on.

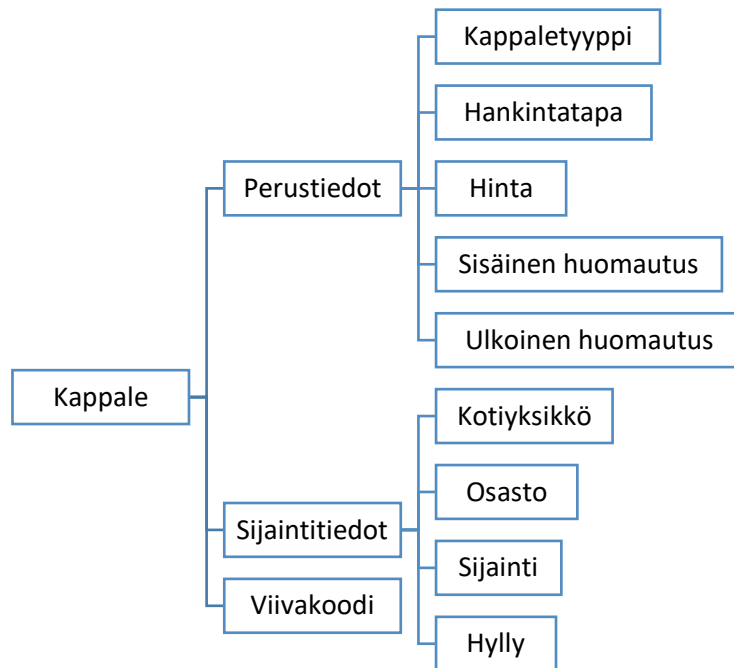
Fyysisiin ominaisuuksiin liittyvät kuvailutiedot auttavat myös hyllyttämisessä ja varausten etsimisessä hyllyistä. Tiedot muodosta esimerkiksi koon ja laajuuden mukaan antavat viitteen minkälaista aineistoa etsitään. Esimerkiksi kirjojen suhteen sivumäärä auttaa hahmottamaan miten paksu kirja saattaa olla ja kokotieto auttaa hahmottamaan miten suuri teos on. Nämä tiedot yhdessä edesauttavat arvioimaan minkälainen kirja on ja auttavat paikantamaan sen helpommin. Esimerkiksi kirjastoautossa nämä tiedot auttavat arvioimaan lasten kuvakirjojen hyllyvarauksissa onko kyseessä paksusivuinen kuvakirja

vai tavallinen kuvakirja. Kyseiset kuvakirjatyytit on sijoitettu eri paikkoihin kirjastoauton varastossa.

Kansainväliset standardinumerot sen sijaan auttavat työntekijää siten, että niiden avulla voidaan etsiä kirjan tiedot julkaisijasta kun asiakas esittää kirjahankintatoiveen ja tämä tieto pitää välittää eteenpäin. Tällöin kaikki kirjan identifioimiseen liittyvät tiedot edesauttavat välitettäessä hankintapyyntö eteenpäin hankinnasta vastaaville työntekijöille. Näiden tietojen avulla he voivat hankintaehdotusta harkitessaan etsiä teoksen tiedot julkaisijan sivuilta ja hyödyntää niitä, mikäli hankinta päätetään tehdä. Asiakaspalvelua tekevän työntekijän näkökulmasta samaisten standardinumerojen avulla teosta voidaan etsiä järjestelmästä nimeketiedon sijaan. Kaiken tämän pohjalta voidaan siis väittää, että manifestaatiotasolta saatavat tiedot edesauttavat ymmärtämään julkaisun fyysistä muotoa paremmin, sillä tasolla saatavat tiedot kuvataan tarkasti niin koon, identifiointiin liittyvien numeroiden kuin tietojen kautta.

5.4 Kappaletasoon liittyvät kuvailutiedot

Kappaletason sisältämät kuvailutiedot sen sijaan liittyvät enimmäkseen yksikköihin ja niiden omistamien kappaleiden identifiointiin. Kuten kuviosta 13 voi huomata, perustiedoista saatavat tiedot kuten kappaletyyppi, hankintatapa, hinta sekä sisäiset ja ulkoiset huomautukset antavat tarkkaa tietoa kappaleesta itsestään. Kappaletyyppin avulla saatava informaatio edesauttaa työntekijää ymmärtämään minkälainen lainaehto aineistolle on määritetty. Pikalainoilla esimerkiksi laina-aika on kaksi viikkoa ja se poikkeaa tavallisen romaanin laina-ajasta, joka on neljä viikkoa. Hankintatapa sen sijaan antaa tietoa miten aineisto on saatu valikoimaan, eli onko kyseessä esimerkiksi lahjoitus. Hinnan avulla sen sijaan voidaan määrittellä esimerkiksi korvaushinta tilanteissa, joissa asiakas on voinut hukata, tai epähuomiossa vahingoittanut aineistoa, jolloin se tulee korvata. Tämänkaltaisissa tapauksissa hintatiedon avulla on mahdollista arvioida summa, joka aineistosta maksetaan, että se voidaan korvata.

Kuvio 13. Identifiointiin liittyvät kuvailutiedot kappaletasolla.

Edellä mainittujen tietojen lisäksi kappaletasolta voidaan saada kuvailutieto kappaleen sisäisestä ja ulkoisesta huomautuksesta. Ero näiden välillä on, että ensimmäiseksi mainittu tieto tarjoaa viestin muodossa henkilökunnalle yksityiskohtaista tietoa kappaleesta järjestelmän sisällä siten, ettei se näy asiakkaalle. Sen sijaan ulkoinen huomautus tarjoaa yksityiskohtaista tietoa kappaleesta viestin muodossa siten, että tuo tieto näkyy myös asiakkaalle Arena-palvelussa ja itsepalveluautomaateissa. Arena on Vaasan kaupungin kirjaston verkkokirjasto. Sisäinen huomautus voi koskea esimerkiksi kappaleeseen liittyntä palautetta, joka on saatu asiakkaan suunnalta esimerkiksi tilanteissa, jossa tietty peli ei olekaan toiminut. Tällöin merkintä voidaan tehdä aineistoon, joka edesauttaa työntekijää myöhemmin, mikäli toinen asiakas antaa kyseisestä aineistosta saman palautteen. Näissä tapauksissa järjestelmästä voidaan tarkistaa, onko kyseiselle aineistolle annettu joskus vastaavanlainen palaute ja mikäli tieto löytyy kappaleen sisäisestä huomautuksesta, voidaan kyseisen aineiston poistamista harkita.

Kappaletasolla on mahdollista saada tarkkaa tietoa myös aineiston sijainnista. Käytännössä kuvailutieto kotiyksiköstä edesauttaa paikantamaan kappaleen oikeaan yksikköön, sillä tieto ilmaisee kuka omistaa aineiston. Tieto osastosta sen sijaan auttaa ymmärtämään onko kappale sijoitettu mille osastolle, eli onko se lasten, nuorten, nuorten aikuisten vai aikuisten aineistoa. Osaston lisäksi tieto hyllystä auttaa paikantamaan kappaleen fyysisen sijainnin kun se hyllytetään. Nämä kaksi tietoa yhdessä auttavat työntekijää havainnoimaan minne kappale on sijoitettu yksikön sisällä, sillä hyllyluokat määräytyvät osastojen mukaan omiksi kategorioikseen, joissa ne hyllytetään hyllyluokitusten mukaan. Hyllyluokitukset määrittyvät YKL:n mukaan, eli yleisten kirjastojen luokitusjärjestelmän mukaan. Työntekijän on myös mahdollista saada lisätietoa kappaleen fyysisestä paikasta sijaintitiedon avulla. Kyseisen tiedon avulla työntekijän on mahdollista tietää, onko kappale sijoitettu esimerkiksi kausiluontoisiin kirjoihin. Kirjastoautossa näitä ovat esimerkiksi kevät, kesä ja talvikirjat. Teokset, joille on määritetty tämä tieto antaa työntekijälle tiedon, että aineisto on sijoitettu sekä osaston ja hyllyn lisäksi myös omaan kategoriinsa, joka on sijoitettu omaksi paikakseen kyseisessä yksikössä. Kirjastoautossa osa tällaisista kirjoista on sijoitettu esimerkiksi varastoon.

Tämän lisäksi työntekijän on myös mahdollista löytää tieto viivakoodista, joka identifioi kappaleet yksikkötasolla sillä viivakoodit määräytyvät kappalekohtaisesti. Tämä auttaa sekä oman kappaleen tunnistamisessa esimerkiksi listojen läpikäymisessä joita järjestelmässä on mahdollista laatia kokoelmaan liittyen. Näitä listoja voidaan hyödyntää esimerkiksi oikean varauksen etsimisessä, mikäli omassa yksikössä on useampi kappale samasta teoksesta ja tilamuutosten tekemisessä tapauksissa, joissa kappale vaatii esimerkiksi korjaamista tai se on kadonnut. Edellä mainituissa tapauksissa kappaleen tilaan pitää tehdä tilamuutos, joka ilmaisee, onko kappale esimerkiksi korjattavana-tilassa. Tilamuutoksen tehtyään siihen ei voida tehdä varausta.

Kaikkien edellä mainittujen tietojen valossa voi kenties väittää, että kappaletason kuvailutiedot tarjoavat yksityiskohtaista tietoa yksikkötasolla, jotka auttavat kappaleen iden-

tifioinnissa. Tarkkojen tietojen avulla työntekijän on mahdollista paikantaa kappale oikeaan yksikköön ja yksikön sisällä vielä tarkemmin tiettyyn fyysiseen sijaintiin. Saatavat tiedot antavat yksityiskohtaista tietoa, joka edesauttaa kappaleen käytössä ja kokoelmanhoidollisessa näkökulmassa. Esimerkiksi tilamuutosten tekemisen, poistojen tekeminen ja siirtokokoelmien laatimiset toisiin yksikköihin ovat helpommin tehtävissä tarjottujen tietojen pohjalta.

Aiempiin tasoihin verrattuna kappaleen tarjoamat kuvailutiedot liittyvät erityisesti osastokohtaisiin tietoihin. Tiedot kotiyksiköstä antavat työntekijälle viitteen kuka yksiköstä omistaa kyseisen kappaleen. Osasto, sijainti ja hyllyosasto sen sijaan antavat tiedon kappaleen fyysisestä sijainnista yksikössä. Kotiyksikön lisäksi kuvailutiedoista voidaan saada tieto viivakoodista, joka identifioi kappaleen yksikkökohtaisesti. Tämä tieto auttaa sekä lainaamisessa, kappaleiden käsittelyssä yksilötasolla esimerkiksi listojen luomisessa, joiden avulla voidaan tarkistaa koska kappale on ollut edellisen kerran käsitellyssä. Tällaiset listat auttavat esimerkiksi poistojen miettimisessä, joka kuuluu osaksi kokoelmanhoitoa.

Tiedot kappaletyypistä sekä hankintatavasta antavat työntekijälle tiedon siitä, miten kappale on saatu ja onko kappale esimerkiksi ei-lainattavana tilassa, joka tarkoittaa, ettei kappaletta voi vielä lainata. Tieto hinnasta sen sijaan auttaa asiakaspalvelutilanteissa, joissa asiakas esimerkiksi on kadottanut lainatun aineiston tai se on tuhoutunut, jolloin hinnan avulla voidaan määrittellä korvaushinta, jolla kappale voidaan korvata kirjastolle. Sisäiseen huomautukseen voidaan merkitä tieto kappaleeseen liittyen, joka työntekijän on hyvä tietää sisäisessä viestinnässä kappaleen tiedoissa. Tätä voivat olla esimerkiksi asiakkaan ilmoitus, ettei dvd tai peli toimi. Ulkoinen huomautus sen sijaan on kappaleeseen merkitty tieto, joka näkyy myös asiakkaalle Arena-palvelussa ja itsepalveluautomaateissa.

6 Johtopäätelmät

Tutkielmassani tarkastelin ja analysoin Vaasan kaupunginkirjastossa käyttöön otettua Quria-kirjastojärjestelmää. Kirjastojärjestelmää tutkin asiakaspalvelua tekevien työntekijöiden näkökulmasta. Aineistona käytin Qurian-käyttäjän opasta ja kuvakaappauksia kirjastojärjestelmästä, jossa kiinnitin huomiota kuvailutietoihin ja niistä saataviin tietoihin. Tavoitteena oli luoda visuaalinen malli kuvailutiedoista ja niiden rakenteesta eri kuvailutasoilla asiakaspalvelutyön tueksi. Tehdäkseni tämän käytin kahta tutkimuskysymystä, jotka olivat: 1) Miten kuvailutiedot esitetään ja voidaan löytää kirjastojärjestelmästä, ja 2) Kuinka nämä kuvailutiedot voidaan havainnollistaa visuaalisesti?

Vastatakseni ensimmäiseen tutkimuskysymykseen analysoin Quria-kirjastojärjestelmää kuvakaappauksien avulla luvussa 4. Luvussa käsitelin eri kuvailutasoja kuvakaappauksien avulla ja osoitin konkreettisten esimerkkien avulla kuinka työntekijän on mahdollista etsiä ja löytää kuvailutietoja kirjastojärjestelmästä. Esimerkkinä kuvissa käytin Lucinda Rileyn teosta Kadonnut sisar. Analyysin aikana kävi ilmi, että työntekijän on mahdollista hyödyntää kuvailutietoja metadatan mahdollistaman navigoinnin avulla ja linkitysten avulla tiedosta voi siirtyä toiseen. Olennaista oli, että kuvailutiedot periytyvät kuvailutasolta toiselle, koska Quria hyödyntää hierarkkisia suhteita tasojen välillä. Tästä syystä ylempien tasojen tiedot periytyvät alemmille tasoille ja etuna on, että tiedot täydentävät toisiaan eri tasoilla ja monipuolistavat sitä. Vaikkakin navigointi mahdollistaa vaivattoman siirtymisen tiedosta toiseen, samainen toiminto myös aiheuttaa sen, että kuvailutiedot ovat löydettävissä usean klikkauksen takaa. Toisin sanoen työntekijän tulee tietää, miten kirjastojärjestelmä toimii, että kuvailutiedot voi löytää. Työntekijän myös täytyy ymmärtää kuvailutasojen väliset erot, että tietoa voi hyödyntää.

Vastatakseni toiseen tutkimuskysymykseen käytin aineistona Quria-käyttäjän opasta, joka oli elektronisesti saatavilla. Oppaassa keskityin kuvailutyötä koskevaan osuuteen, jossa kiinnitin huomiota kuvailutietoja koskeviin ohjeisiin. Näistä ohjeista poimin keskeisimmät termit Excel-taulukoihin kuvailutasojen mukaan ja niiden lisäksi koostin selitteet

poimituille termeille, jotta työntekijän on mahdollista löytää sekä termi että sen selite vaivattomasti taulukoista. Taulukot liitin tutkielman liiteosaan, jonne laadin jokaiselle kuvailutasolle erikseen oman Excel-tilin Quiria-käyttäjän oppaan perusteella. Näitä taulukkoja hyödynsin laatiakseni jokaiselle kuvailutasolle omat hierarkkiset rakennekaaviot kuvailutasojen sisältämistä kuvailutiedoista. Kokonaiset rakennekaaviot lisäsin liiteosuuteen ja luvussa 5 käsitelin näitä kaavioita kohta kohdalta voidakseni hyödyntää tekemiäni havaintojani luvussa 4 siitä, miten kuvailutietoja voidaan hyödyntää asiakaspalvelussa.

Luvussa 5 käsitelin hierarkkisia rakennekaavioita kohta kohdalta kuvailutasokohtaisesti ja analysoin kuvailutietojen eri hyödyntämismahdollisuuksia. Luvussa osoitin käytännönläheisten esimerkkien avulla miten kuvailutietoa kyseisellä kuvailutasolla voidaan hyödyntää asiakaspalvelussa ja mitä käyttömahdollisuuksia työntekijällä on eri tilanteissa. Jokaisella kuvailutasolla korostui metadatan monipuoliset hyödyntämismahdollisuudet ja navigoimisen helppous, jotka täydentävät toisiaan sekä mahdollistavat asiakaspalvelun onnistumisen. Päätökseni käsitellä rakennekaaviot kohta kohdalta johtui kuvailutietojen laajuudesta eri kuvailutasoilla. Tällä tavoin eri kuvailutasojen syvällisempi käsittely oli mahdollista ja kuvailutietojen hyöty tuli konkreettisemmin esille. Tämä sen sijaan auttoi osoittamaan miten kuvailutietoa voi hyödyntää monipuolisesti ja miten kuvailutiedot rakentuvat kuvailutason sisällä ylipäätään.

Koska tutkielmassa tavoitteenani oli luoda visuaalinen malli kuvailutiedoista ja niiden rakenteesta asiakaspalvelutyön tueksi, Excel-tili kuvailutasoihin liittyvistä termeistä selitteineen ja niitä koskevat rakennekaaviot olivat järkevintä liittää tutkielman loppuun. Tällöin työntekijän on mahdollista silmäillä rakennekaavioita ja paikantaa vaivattomasti millä kuvailutasolla hänen tarvitsemansa kuvailutieto on. Paikantamalla oikea kuvailutieto oikeaan kuvailutasoon sen sijaan auttaa työntekijää etsimään termin selitteen Excel-tili taulukoista, jotka on koottu kuvailutasojen mukaan. Toisin sanoen kaaviot ja Excel-tili taulukot toimivat toistensa tukena ja täydentävät toisiaan. Tämän perusteella voisin väittää, että tutkielman tavoite täyttyi ja pystyin luomaan käyttökelpoisen visuaalisen mallin

asiakaspalvelutyön tueksi. Luvussa 4 tekemäni havainnot kuvakaappauksien avulla tukivat luvussa 5 rakennekaavioiden käsittelyä, jossa osoitin rakennekaavioiden avulla mitä tietoa työntekijän on mahdollista hyödyntää tietyissä asiakaspalvelutilanteissa ja millä tavoin eri kuvailutasoilla konkreettisesti.

Tutkittuani kirjastojärjestelmää ja analysoituani miten kuvailutietoja voidaan hyödyntää asiakaspalvelussa, huomioni kiinnittyi navigointiin, jonka metadata mahdollisti. Metadataan ansiosta työntekijän oli mahdollista siirtyä vaivattomasti tiedosta toiseen ja mahdollisimman vähällä vaivalla. Tähän liittyen kuvailutietojen onnistuneisuudella oli suuri merkitys, sillä tiedon rikastaminen eri tasoilla mahdollisti vaivattoman pääsyn tietoon ja sen monipuoliset hyödyntämismahdollisuudet. Toisin sanoen tiedon rikastaminen eri tasoilla takasi tiedonhaun onnistumisen ja täten asiakaspalvelu sujuvuus olisi varmempaa. Koska kokoelman tiedot ovat siirtyneet Quriaan vanhasta kirjastojärjestelmästä konfiguraation avulla on kuitenkin syytä nostaa esille, että osa kuvailutiedoista ei ole välttämättä siirtynyt kirjastojärjestelmään oikein ja osassa tiedoista vaaditaan yhä manuaalista tiedon siivoamista, että tieto näkyisi oikein uudessa kirjastojärjestelmässä. Tämä käytännössä tarkoittaa, että lisätyötä tarvitaan vanhojen tietojen läpikäymiseen ja samanaikaisesti uusi tieto tulisi kuitenkin ehtiä kuvailla järjestelmään.

Kirjastojärjestelmän etuna on kuitenkin helppo navigoitavuus, kun tieto on kuvattu järjestelmään oikein ja tämä nopeuttaa työntekoa huomattavasti, mikäli tätä navigoimismahdollisuutta hyödynnetään. Lisäksi tiedon esitystapa on selkeä ja saatava tieto on monipuolista, sekä helposti saatavilla kuvailutasosta riippumatta. Tiedon tarkka löytäminen vaatii tietynlaista navigoimista järjestelmän sisällä, joka tarkoittaa, että järjestelmän tietorakenne täytyy ymmärtää, että oikea tieto löytyy. Tästä huolimatta saatava tieto on monipuolista ja tarkkaa, joka mahdollistaa erilaiset työtehtävät. Tämän vuoksi rakennekaavioiden luominen oli tarpeen, jotta tiedon rakentuminen ja hyödyntämismahdollisuudet tulisivat käytännönläheisesti esille.

Kaikkien edellä nousseiden tietojen valossa tulevaisuudessa voisi tutkia esimerkiksi kirjastojärjestelmän käytettävyyttä, saavutettavuutta, sekä työntekijöiden kokemuksia kirjastojärjestelmän toimintaan ja käyttöönottoon liittyen. Näitä asioita tutkimalla voitaisiin saada tarkempi käsitys siitä, onko järjestelmä todella suunniteltu käyttäjäryhmän tarpeita ajatellen ja huomioiden, sekä vastaako se heidän odotuksiaan. Tämän lisäksi voisi tutkia miten eri työtehtäviä tekevien työntekijöiden kokemukset järjestelmästä vaihtelevat sekä taipuuko kirjastojärjestelmä hyvin työtehtävien mukaan. Tulevaisuudessa olisi mahdollista tutkia järjestelmää myös Arenan osalta, sen käytettävyyttä ja millä tavalla asiakkaat ovat kyseiseen järjestelmään suhtautuneet. Tutkimalla näitä kaikkia edellä mainittuja tekijöitä ja asioita voisi saada olennaista tietoa järjestelmän onnistuneisuudesta ja käytettävyydestä.

Lähteet

- Ahlqvist, A., Keskitalo E.-P., Luokkanen, S. & A. Muhonen (2021). Avointa ja modulaarista. Koha saapui tieteellisiin kirjastoihin. Teoksessa J. Ala-Kyyny (toim.), *Signum*, vol.54(2), (10–17). Suomen Tieteellinen Kirjastoseura. Noudettu 31.10.2023 <https://journal.fi/signum/issue/view/7792/1190>
- Autio-Tuuli, M. & M.-L. Seppälä (2010). Kirjaston vastaus informaatioympäristön muutokseen. Semanttinen web, ontologiat ja standardit osana kirjastojen tiedonhallinnan infrastruktuuria. *Informaatiotutkimus*, vol.29(3). Informaatiotutkimus. Noudettu 31.10.2023 osoitteesta <https://journal.fi/inf/article/view/3580>
- Autio-Tuuli, M. (2009, 29. toukokuuta). RDA – uusi luettelointistandardi. Käyttäjän tarpeet kuvailutietojen lähtökohdaksi. *Tietolinja*, vol.1(2009). Noudettu 05.12.2023 osoitteesta <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe200905201529>
- Axiell (2023a, 09. kesäkuuta). Vaasan kaupunginkirjasto siirtyi Quria-aikakauteen. *Axiell blogi*. Noudettu 28.10.2023 osoitteesta <https://www.axiell.com/fi/blogi/vaasan-kaupunginkirjasto-siirtyi-quria-aikakauteen/>
- Axiell (2023b). *Quria-käyttäjän opas*. Axiell. Noudettu 28.10.2023 osoitteesta https://help.quria.axiell.com/fi_FI/Content/Resources/UserGuide.pdf
- Frosterus, M. & M.-L. Seppälä (2023). Linkitetty data on kirjastojen suola. Teoksessa M. Holopainen (toim.), *Signum*, vol.56(3), (35–36). Suomen Tieteellinen Kirjastoseura. Noudettu 31.10.2023 osoitteesta <https://journal.fi/signum/issue/view/10556>
- Haapamäki, T., Havu, S., Hyvönen, N., Ison, T., Ivanova, M., Kananen, K., Kupias, E., Luokkanen, S. & T. Mäkinen (2012, 14. maaliskuuta). *Kansalliskirjaston kuvailupolitiikka "aineistot tunnistettaviksi ja käyttöön"*. Kansalliskirjasto. Noudettu 05.12.2023 osoitteesta https://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/94311/Kk_kuvailupolitiikka.pdf?sequence=2&isAllowed=y
- Hepolehto, I., Kuusniemi, M. E., Manninen, S. & S. Nykyri (2023). RDA:ssa edistetään aineistonhallintaa. Teoksessa M. Holopainen (toim.), *Signum*, vol.56(3), (8–15). Suomen Tieteellinen Kirjastoseura. Noudettu 09.06.2024 osoitteesta <https://journal.fi/signum/issue/view/10556>

Hypén, K., Piukkula, J. & J. Saarti (2020, 09. maaliskuuta). *Suomeen tarvitaan kuvailustrategia*. Kirjastolehti. Noudettu 05.12.2023 osoitteesta <https://suomenkirjastoseura.fi/kirjastolehti/suomeen-tarvitaan-kuvailustrategia/>

International Federation of Library Associations and Institutions (2024). *IFLA members*. International Federation of Library Associations and Institutions. Noudettu 09.06.2024 osoitteesta <https://www.ifla.org/members/>

Kansalliskirjasto (2019, 3. lokakuuta). *Mikä on MARC?* Kansalliskirjasto. Noudettu 16.06.2024 osoitteesta <https://www.kiwi.fi/pages/viewpage.action?pageId=51287119>

Kansalliskirjasto (2023a). *Kuvailun laatusuositus 2023*. Kansalliskirjasto. Noudettu 05.12.2023 osoitteesta <https://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/186539/Kuvailun%20laatusuositus%202023.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Kansalliskirjasto (2023b). *Melinda*. Kansalliskirjasto. Noudettu 30.12.2023 osoitteesta <https://www.kansalliskirjasto.fi/fi/palvelut/melinda>

Kauhanen-Simanainen, A. (2003). *Informaatioarkkitehtuuri* (1. painos). CIM kustannus. Kirjastopalvelu Oy (21.08.2018). *BTJ Finland on nyt Kirjastopalvelu*. Noudettu 18.06.2024 osoitteesta <https://www.kirjastopalvelu.fi/ajankoh-taista/2018/8/21/btj-finland-on-nyt-kirjastopalvelu->

Kujanpää, V. (2024). *Kirjastopalvelu*. STT Viestintäpalvelut Oy. Noudettu 21.01.2024 osoitteesta <https://www.sttinfo.fi/uutishuone/69323266/suomen-kirjastopalvelu-oy/r>

Nuopponen, A. (1998). A model for systematic terminological analysis. Teoksessa Lundqvist, L., Picht, H. & J. Ovistgaard (toim.) *LSP – Identity and Interface Research, Knowledge and Society* (s. 363-372). Copenhagen Business School, LSP Centre. Noudettu 31.10.2023 osoitteesta http://lipas.uwasa.fi/~atn/papers/artikkelit/LinkedDocuments/Nuopponen_Analysis_LSP98.pdf

Nuopponen, A. (2020). Systemaattinen käsiteanalyysi tutkijan työssä. Teoksessa H. Katajamäki (toim.) *Tieteellinen kirjoittaminen tiedeyhteisössä* (s. 94–122). Julkaisija VAKKI Publications 11. Noudettu 28.10.2023 osoitteesta

<https://vakki.net/index.php/2020/09/16/tieteellinen-kirjoittaminen-tiedeyhteisossa/>

- Pakka, A., Salo, K., Peltoniemi, J., Pulli, J. ja Haapaharju A. (2022). *Vaasan kaupunginkirjaston toimintakertomus 2022*. Vaasan kaupunginkirjasto. Noudettu 30.12.2023 osoitteesta https://kirjasto.vaasa.fi/documents/1258916/1405834/Toimintakertomus+2022_web.pdf/d4cd30d0-5d0e-12b2-a695-28943b51a55e
- Palonen, V. & S. Pöytälaakso-Koistinen (2009). Kokemuksia kirjastojen yhdistymisestä. Tritonian henkilöstön näkökulmia muutoksiin. *Signum*, vol.37(4). Suomen Tieteellinen Kirjastoseura. Noudettu 31.10.2023 osoitteesta <https://journal.fi/signum/article/view/3521>
- Seppälä, M.L. (2021, 30. marraskuuta). *Mikä RDA on?* Kansalliskirjasto. Noudettu 31.10.2023 osoitteesta <https://www.kiwi.fi/pages/viewpage.action?pageId=216334587>
- TEPA-termipankki (2023). *Tietue*. TEPA-termipankki. Erikoisalojen ja sanastojen ja sanakirjojen kokoelma – Sanastokeskus. Noudettu 05.12.2023 osoitteesta <https://termipankki.fi/tepa/fi/haku/tietue>
- Tieteen termipankki (2024, 09. kesäkuuta). *Terminologia*. Tieteen termipankki. Noudettu 09.06.2024 osoitteesta <https://tieteentermipankki.fi/wiki/Terminologia-oppi:termi>
- Turun kirjasto (2023). *Kohti metatietovisiota. Selvitysprojektin raportointi*. Kirjastot.fi. Noudettu 28.10.2023 osoitteesta <https://www.kirjastot.fi/sites/default/files/content/Kohti-metatietovisiota-loppuraportti.pdf>

Liitteet

Liite 1. Teostason olennaiset termit selitteineen

Termi	Selite
3Dkuva	Teostyyppimerkintä objekteille, esimerkiksi työkaluille.
3D-kuva	Teostyyppimerkintä lautapeleille.
Aihe	Valvotut termit, jotka kuvaavat, mistä teos kertoo. Kyseiset termit ovat auktorisoituja FINTO-termejä.
Esitysväline	Käytetään luetteloidessa musiikkia, kun halutaan ilmaista mille soittimelle, äänelle ja/tai yhtyeelle musiikkiteos on alun perin luotu.
Genret	Kuvaa teosta, mutta ei sitä mistä teos kertoo. Erilaisia genretermejä ovat muun muassa elämäkerta, runous, romaani. Käytettävät termit ovat auktorisoituja FINTO-termejä.
Huomautukset	Teosta koskevat lisätiedot.
Kartta	Teostyyppimerkintä kartoille.
Kausijulkaisu	Teostyyppimerkintä kausijulkaisuille.
Kirjallinen esitys	Teostyyppimerkintä materiaaleille äänikirja, kirja (eli painettu monografia), kirja ja äänikirja CD-levyllä (paketti), eAudio, e-kirja, äänikirja - audiolevy.
Kokoelma, jossa on osia / artikkeli kausijulkaisussa / albumi, jossa on kappaleita	Kokoelman ja sen osien välisten yhteyksien ilmaisu, esimerkiksi artikkelit kausijulkaisuissa, novellit kokoelmissa ja kappaleet albumeissa.
Kuvaukset	Kuvaa teoksen sisältöä esimerkiksi tiivistelmien, arvostelujen tai suositusten avulla.
Liikkuva kuva	Teostyyppimerkintä materiaalille elokuva (videolevy).
Liittyvät nimet	Käytetään ilmaisemaan tekijän ja toisen henkilön, organisaation/instituution tai tapahtuman välisiä suhteita.
Lukujärjestys	Teokset, jotka kuuluvat sisällöltään yhteen ja tulisi lukea tietyssä järjestyksessä, käytetään myös termiä peräkkäissuhde.
Luokitus	Kuvaa teoksen aihetta.
Materiaalityyppi	Materiaalityyppi kuvataan teostyyppin avulla.
Monta tekijää	Tieto mikäli teoksella on useita tekijöitä. Joko se, joka on päävastuussa teoksesta, ellei päävastuuta ole kenellekään, silloin tieto siitä, joka on ensimmäiseksi mainittu.

Termi	Selite
Muilla kuin latinalaisilla aakkosilla kirjoitetut nimekkeet	Käytetään kun nimeke on kirjoitettu muilla kuin latinalaisilla aakkosilla.
Musiikki	Teostyyppimerkintä materiaaleille musiikkitalenne - CD, painettu musiikki (nuottikirjoitus).
Nimeke	Teoksen nimi alkuperäisellä kielellä, jolla teos on luotu.
Nimekkeet vaihtoehtoisilla kirjoitusasuilla	Käytetään kun nimekkeellä on muita vaihtoehtoisia kirjoitusmuotoja.
Näytetty nimi	Tekijän nimi, joka näkyy Quriassa. Käytetään kun halutaan käyttää nimeä, joka poikkeaa lisätystä suku- ja etunimestä.
Rinnakkaiset nimekkeet	Käytetään jos teoksella on rinnakkainen nimeke.
Romaaniin perustuva elokuva	Ilmaisu kirjan ja kirjaan perustuvan elokuvan yhteydestä.
Suhdetermi	Käytetään ilmaisemaan millainen suhde/toiminto tekijällä on teokseen, jotta nämä suhteet olisivat helpommin tunnistettavissa. Quriassa suhdetermit perustuvat MARC code list for relators-standardilistaan.
Suhteet	Tieto siitä, mihin teokseen teos liittyy. Esimerkiksi teos, joka sisältyy toiseen teokseen (eli kokoelma), teokset, jotka kuuluvat sisällöltään kuuluvat yhteen ja tulisi lukea tietyssä järjestyksessä (peräkkäissuhde), artikkeli, joka kuuluu tiettyyn kausijulkaisuun, tai elokuva, joka perustuu romaaniin.
Tekijä	Teoksen päätekijä.
Tekijätyyppi	Määritelmä onko tekijä henkilö, organisaatio/instituutio vai tapahtuma.
Teoksen päivämäärä	Alkuperäisen painoksen julkaisuvuosi tai varhaisimman tunnetun manifestaation päivämäärä, eli toisin sanoen merkintä teokseen liittyvästä ensimmäisestä päivästä.
Teostyyppi	Teostyyppi kuvaa teoksen luokkaa tai muotoa.
Tietokoneohjelma	Teostyyppimerkintä tietokonepeleille.
Tietueiden valtuuttaminen	Henkilöille, eli tekijöille, voidaan myöntää valtuudet tuetulle lähteelle metadatan laadun parantamiseksi. Lähde konfiguroidaan Quria-asennuksen yhteydessä ja tehdään manuaalisesti.
Uuden tekijän lisääminen	Merkitään kun lisätään uusi tekijä. Tällöin voidaan antaa lisätietoja esimerkiksi tekijän nimestä, vaihtoehtoisista nimistä, nimimerkeistä jne.
Vaihtoehtoinen nimi	Nimimerkit tai muut vaihtoehtoiset nimimuodot.

Termi	Selite
Varianttinameke	Käytetään kuvaamaan nimekkeen haettavia variantteja.

Liite 2. Ekspressiotason olennaiset termit selitteineen

Termi	Selite
Ekspressionimeke	Nimeke, jota käytetään teoksen määrittelyyn. Mikäli kyseessä on alkuperäisteksti, niin ekspression nimeke on sama kuin teoksen nimeke.
Ekspression nimekevariantit	Käytetään kuvaamaan nimekevariantteja, joita on pystyttävä hakemaan Quriassa. Voidaan käyttää esimerkiksi luodessa hakusyöttöjä ekspression rinnakkaisille nimekkeille, muilla kuin latinalaisin aakkosin kirjoitetuille ja muodostetuille ekspressionimikkeille.
Ekspression tyyppi	Ilmaisu RDA sisältötyypistä eri materiaaleille.
Ekspression tyyppi	Ekspression eri tyypit, jotka ovat kuuntele, lue, kosketa, katso, tuntematon. Käytetään kuvaamaan eri materiaalityyppejä.
Esitetty musiikki (prm)	Ekspression RDA sisällön tyyppi materiaaleille musiikkitalteen - CD.
Hallitseva kieli	Käytetään kun kyseessä on resurssi, joka sisältää ekspression useilla eri kielillä. Tällöin merkitään hallitseva kieli, eli ensimmäiseksi mainittu kieli.
Huomautukset	Ekspressiota kuvaavat lisätiedot.
Kaksiulotteinen liikkuva kuva (tdi)	Ekspression RDA sisällön tyyppi materiaaleille elokuva (videolevy).
Kartografinen kuva (cri)	Ekspression RDA sisällön tyyppi materiaaleille kartta.
Kieli	Kieli, jolla teos ilmaistaan.
Kolmiulotteinen muoto (tdf)	Ekspression RDA sisällön tyyppi materiaaleille lautapeli ja objektit.
Käännetty nimeke	Käytetään mikäli kyseessä on käännös.
Muu (xxx)	Ekspression RDA sisällön tyyppi materiaaleille kirja ja äänikirja CD-levyllä (paketti).
Muut kielet	Käytetään kun kyseessä on resurssi, joka sisältää ekspression useilla eri kielillä. Muut kielet kohtaan merkitään ekspression muilla kielillä olevat ilmaisut.
Nuottikirjoitus (ntm)	Ekspression RDA sisällön tyyppi materiaaleille painettu musiikki (nuottikirjoitus).
Puhe (spw)	Ekspression RDA sisällön tyyppi materiaaleille äänikirja, eAudio ja äänikirja - audiolevy.
RDA sisällön tyyppi	Ilmaisee sisällön älyllisen tai taiteellisen muodon.
Suhdetermi	Ilmaisee, mikä suhde/toiminto tekijällä on ekspressioon.

Termi	Selite
Tekijät	Tiedot ekspression tunnistamisen kannalta oleviin tärkeisiin tekijöihin, kuten toimittajiin, kääntäjiin, kertojiin ja kuvittajiin.
Tekovuosi	Ensimmäiseen ekspression liittyvä vuosi. Esimerkiksi käännösten suhteen tarkoittaa nimikkeen ensimmäistä julkaisuvuotta.
Teksti (txt)	Ekspression RDA sisällön tyyppi materiaaleille kirja (painettu monografia), e-kirja ja kausijulkaisu.
Tietokoneohjelma (cop)	Ekspression RDA sisällön tyyppi materiaaleille tietokonepelit.

Liite 3. Manifestaatiotason olennaiset termit selitteineen

Termi	Selite
Audio (s)	RDA:n mukainen mediatyyppi materiaaleille äänikirja, äänikirja - audiolevy ja musiikkitalenne - CD.
Audiolevy (sd)	RDA:n mukainen tallennetyyppi materiaaleille äänikirja, äänikirja - audiolevy ja musiikkitalenne - CD.
CD	Manifestaation tyyppi materiaaleille musiikkitalenne - CD.
eAudio	Manifestaation tyyppi materiaaleille eAudio.
E-kirja	Manifestaation tyyppi materiaaleille e-kirja.
Huomautukset	Manifestaatiota koskevat lisätiedot.
Hyllymerkintä	Teoksen fyysisen paikan merkintä hyllyluokituksen avulla.
Julkaisun tiedot	Julkaisun tietoihin merkittävät yksityiskohtaisemat tiedot manifestaation julkaisusta.
Kansainväliset standardinumerot	Kansainvälisiä standardinumeroita käytetään manifestaation tunnistamiseen ja erottamiseen muista manifestaatioista. Kansainvälisiä standardinumeroita ovat esimerkiksi ISBN, ISSN, ISMN tai EAN.
Kartta	Manifestaation tyyppi materiaaleille kartta.
Kausijulkaisu	Manifestaation tyyppi materiaaleille kausijulkaisu.
Kesto	Tieto voidaan merkitä manifestaatioille, joilla on toisto-aika. Tällaisia ovat esimerkiksi äänitallenteet ja liikkuvat kuvat. Tieto merkitään usein tunteina ja minuutteina.
Kirja ja CD	Manifestaation tyyppi materiaaleille kirja ja äänikirja CDC-levyllä (paketti).
Kirjallinen muoto	Perustuu MARC literary form codes:n mukaisiin koodeihin, ilmaisee materiaalin kirjallisen muodon
Kohderyhmä	Perustuu MARC target audience codes:n mukaisiin koodeihin, kertoo kohderyhmän, jolle materiaali on suunnattu
Kuva/asiakirja (viite)	Merkintää voidaan hyödyntää muun muassa teoksen kansikuvien lataamiseen.

Termi	Selite
Käytettävissä ilman laitetta (n)	RDA:n mukainen mediatyyppi materiaaleille kirja (painettu monografia), kausijulkaisu, painettu musiikki (nuottikirjoitus), lautapeli, kartta ja objekti.
Laajuus	Laajuus ilmaistaan yksiköiden, kuten 2 vol., tai alayksiköiden, kuten 30 sivua, lukumäärällä ja tyypillä mistä ilmentymä koostuu. Tämän lisäksi laajuuteen voidaan ilmaista myös liitteenä olevat materiaalit, kuten musiikki-cd.
Manifestaation tyyppi	Manifestaatiotyypit voidaan valita joko valitun tallennetyypin tai mediatyyppin mukaan, tai ne voidaan asentaa manuaalisesti. Eri manifestaatiotyyppeille on omat kuvakkeensa Quria-palvelussa.
Muoto	Tieto manifestaation muodosta, esimerkiksi videomuodosta, jos manifestaatio on elokuva
Muut nimeketiedot	Tietoa manifestaation muista nimeketiedoista, mikäli on useita muita nimeketietoja.
Määrittelemätön (z)	RDA:n mukainen mediatyyppi materiaaleille kirja ja äänikirja CD-levyllä (paketti).
Määrittelemätön tallenne (zu)	RDA:n mukainen tallennetyyppi materiaaleille kirja ja äänikirja CD-levyllä (paketti).
Nide (nc)	RDA:n mukainen tallennetyyppi materiaaleille kirja (painettu monografia), kausijulkaisu, painettu musiikki (nuottikirjoitus) ja kartta.
Nimike varsinainen	Tietoa manifestaation päänimikkeestä.
Nimi	Näyttönimi, joka ilmaisee tekijän nimen.
Objekti	Manifestaation tyyppi materiaaleille objekti.
Objekti (nr)	RDA:n mukainen tallennetyyppi materiaaleille lautapeli, kartta ja objekti.
Organisoiija/toimija	Organisoiija/toimija toimii kokonaisuutena Quria-palvelun linkitettyssä datamuodossa, jota ei käytetä ainoastaan julkaisijoille, vaan myös instituutioille, jotka voidaan merkitä teoksen tekijäksi.
Organisoiija-/toimijatyyppi	Organisoiija-/toimijatyyppejä käytetään manuaalisessa luetteloinnissa suhteiden tunnistamisen helpottamiseksi. Termi ilmaisee, millainen suhde/tehtävä toimijalla on manifestaatiota kohtaan.

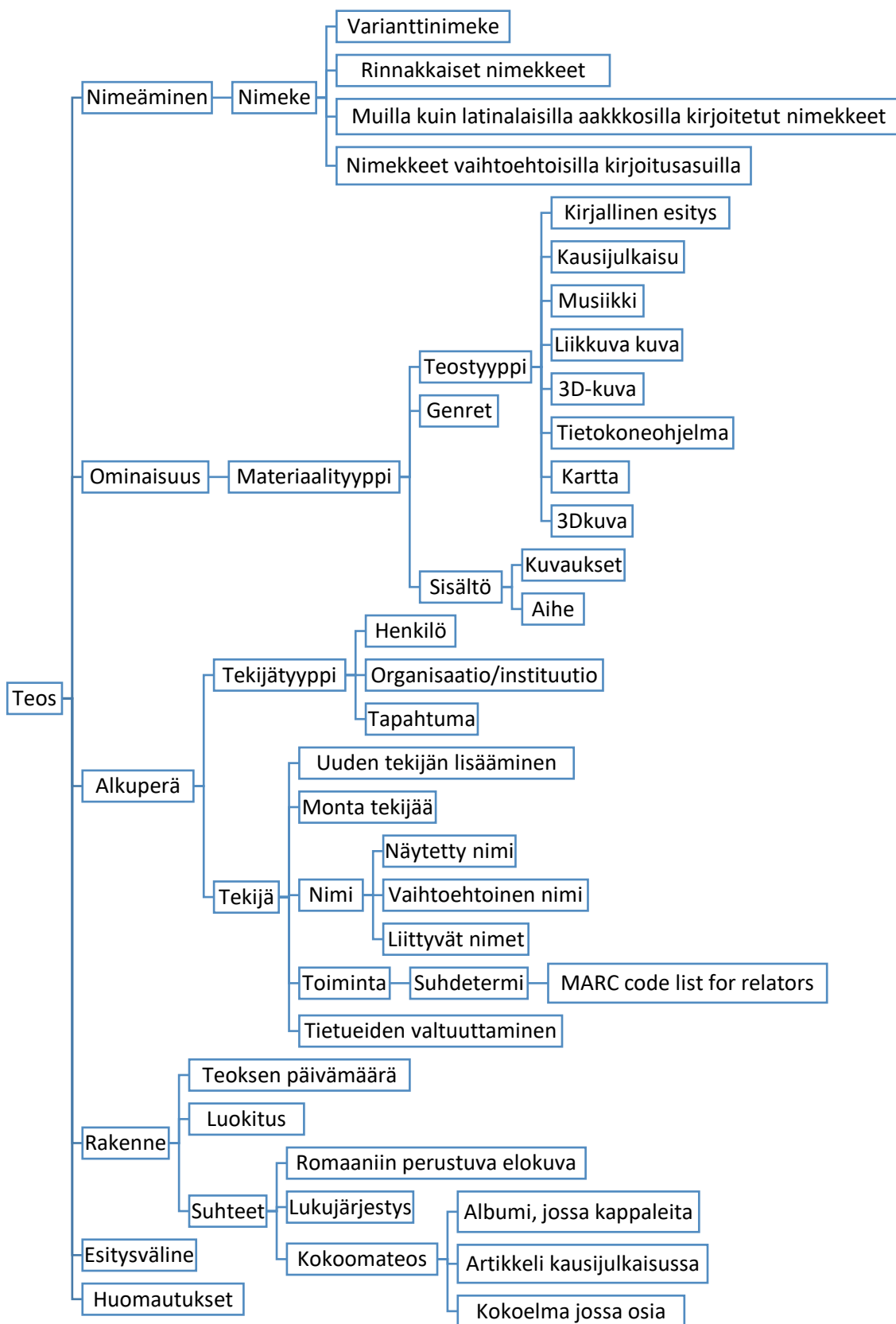
Termi	Selite
Osan nimi	Merkitään yksi tai useampi osan, osion tai täydennyksen nimeke, jos manifestaatio on osa teosta, joka koostuu useista osista.
Osan numero	Merkitään yksi tai useampi osan, osion tai täydennyksen nimitys. Osanumero voi koostua numerisesta tai aakkosellisesta nimityksestä.
Painettu musiikki	Manifestaation tyyppi materiaaleille painettu musiikki (nuottijulkaisu).
Painos	Tieto teoksen painovuodesta. Tiedot voidaan erottaa ISBD-välimerkein, mikäli painotuksesta tai tulostuksesta on annettava toistuvia tietoja.
Peli	Manifestaation tyyppi materiaaleille lautapeli.
Pääsanasta pois jätettyjen merkkien määrä	Merkkien määrä, jotka jätetään pois pääsanana arkistointia varten. Käytetään jättämään pois sanojen epämääräiset ja määräiset artikkelit, kuten The, A, Le ja Les.
RDA mediatyyppi	RDA:n mukainen mediatyyppi ilmaisee, millaista laitetta tarvitaan resurssin sisällön toistamiseen, näkemiseen tai näyttämiseen.
RDA tallennetyyppi	RDA:n mukainen tallennetyyppi ilmaisee fyysisen laitteen ja tallennusmedian, jota tarvitaan manifestaation sisällön näyttämiseen, katselemiseen tai toistamiseen.
Sarja	Sarjatiedon avulla voidaan ilmaista manifestaation yhteys sarjaan. Sarjan nimi antaa tietoa vastaavista kokoelmaan kuuluvista sarjoista. Sarjan tietoja klikkaamalla avautuu yleiskatsaus uuteen ikkunaan, josta voi nähdä sarjan kaikki osat. Yleiskatsauksen avulla on mahdollista avata eri osien teoksia.
Sijainti	Sijainti toimii kokonaisuutena Quria-palvelun linkitettyssä datamuodossa, jota ei käytetä ainoastaan julkaisupaikan kuvaamisessa, vaan sitä voidaan käyttää myös kuvaamaan esimerkiksi resurssin aihetta.
Sivu (nb)	RDA:n mukainen tallennetyyppi materiaaleille kartta.
Soitintyyppi	Merkintä antaa lisätietoa esimerkiksi tietokonepelien konsolista.

Termi	Selite
Tavoitellut yleisöt	Käytetään kommentteihin tai tarkempien tietojen antamiseen tavoitelluista yleisöistä, mikäli kohdassa Kohderyhmä valittavissa olevat vaihtoehdot eivät ole riittäviä.
Tietokone (c)	RDA:n mukainen mediatyyppi materiaaleille eAudio, e-kirja, tietokonepeli ja kartta.
Tietokonelevy (cd)	RDA:n mukainen tallennetyyppi materiaaleille tietokonepeli.
URL-osoitteet	Merkinnät verkkosivustojen URL-osoitteista, jotka sisältävät ja kuvailevat manifestaatiota, tai joissa on asiaan liittyviä tietoja.
Vaihtoehtoinen nimeke	Käytetään kuvaamaan päänimekkeen variaatioita, joita on pystyttävä hakea. Voidaan käyttää esimerkiksi manifestaation selkänimekkeiden, kansinimekkeiden, vaihtoehtoisten nimekkeiden, korjattujen nimekkeiden tai rinnakkaiden nimekkeiden hakusyöttöjen luomisessa.
Varianttinameke	Rinnakkainen nimeke manifestaatiolle.
Vastuullisuusmerkintä	Lähteestä löytyvät tiedot, eli manifestaation nimekesivun tiedot.
Verkkoresurssi (cr)	RDA:n mukainen tallennetyyppi materiaaleille eAudio, e-kirja ja kartta.
Video (v)	RDA:n mukainen mediatyyppi materiaaleille elokuva (videolevy).
Videodisc	Manifestaation tyyppi materiaaleille elokuva (videolevy).
Videolevy (vd)	RDA:n mukainen tallennetyyppi materiaaleille elokuva (videolevy).
Vuosi	Manifestaation julkaisuvuosi.
Äänikirja - audiolevy	Manifestaation tyyppi materiaaleille äänikirja.
Äänikirja - MP3	Manifestaation tyyppi materiaaleille MP3 äänikirja.
Äänikirja -CD	Manifestaation tyyppi materiaaleille CD-äänikirja.

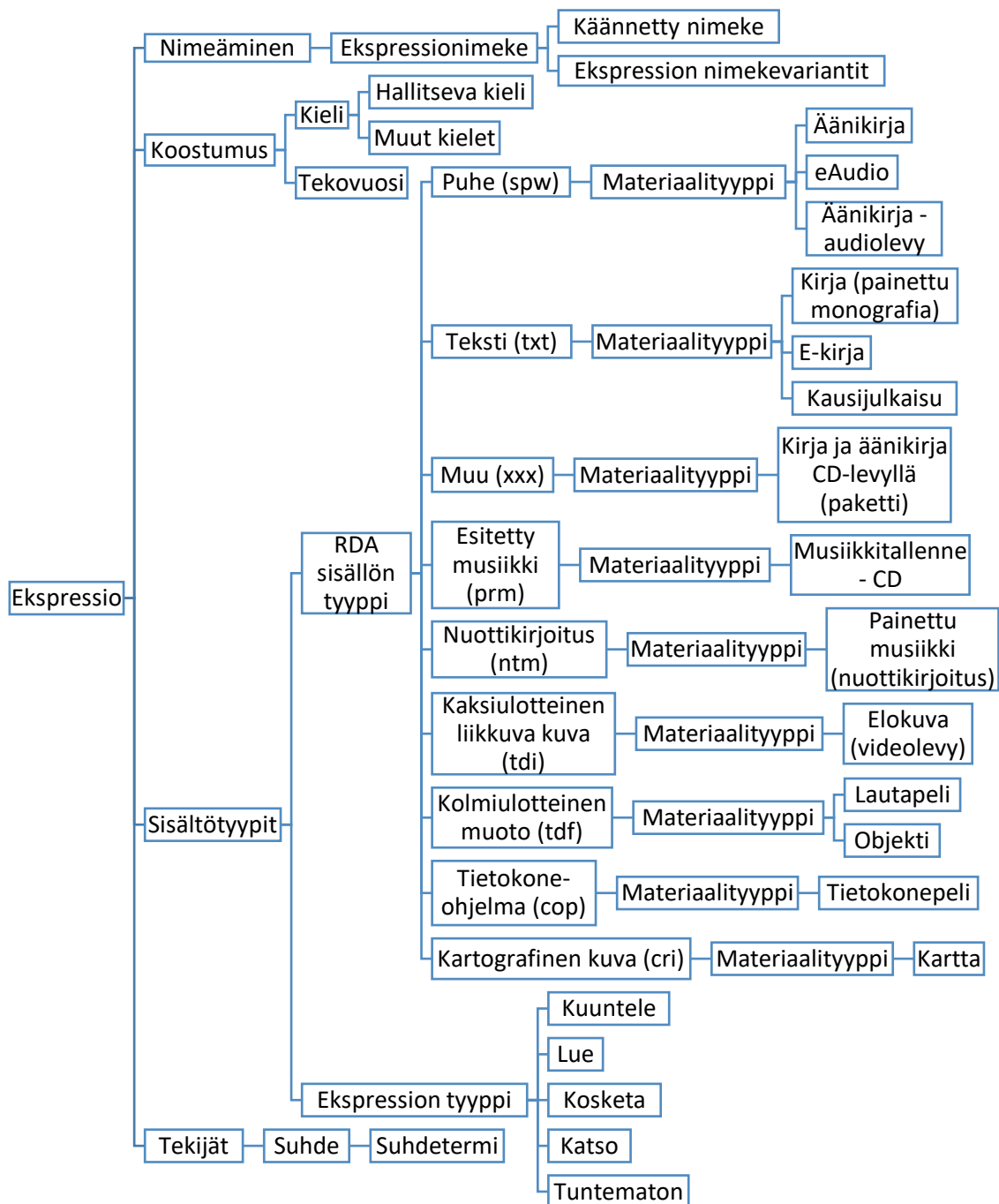
Liite 4. Kappaletason olennaiset termit selitteineen

Termi	Selite
Hankintatapa	Merkintä kappaleen saantitavasta, onko esimerkiksi vaihto, talletus tai vaihto.
Hinta	Kappaleen hinta, jota käytetään esimerkiksi laskettaessa korvausmaksua.
Hylly	Tieto kappaleen fyysisestä sijainnista hyllyluokituksessa.
Kappaletyyppi	Määrittelee lainaehdon.
Kotiyksikkö	Tieto mille yksikölle kappale kuuluu.
Osasto	Tieto mihin osastoon kappale kuuluu. Eri osastoja ovat esimerkiksi lapset, nuoret, nuoret aikuiset ja aikuiset.
Sijainti	Tieto fyysisestä sijainnista genren mukaan.
Sijaintitieto	Tarkemmat tiedot kappaleen fyysisestä sijainnista.
Sisäinen huomautus	Tieto, joka näkyy kappaleen tiedoissa vain henkilökunnalle.
Ulkoinen huomautus	Tieto, joka näkyy itsepalveluautomaateissa ja Arena-palvelussa.
Viivakoodi	Kappalekohtainen viivakoodi, jota käytetään muun muassa lainauksessa, uusinnassa, palautuksessa, sekä kappalekohtaisten tila- muutosten yhteydessä.

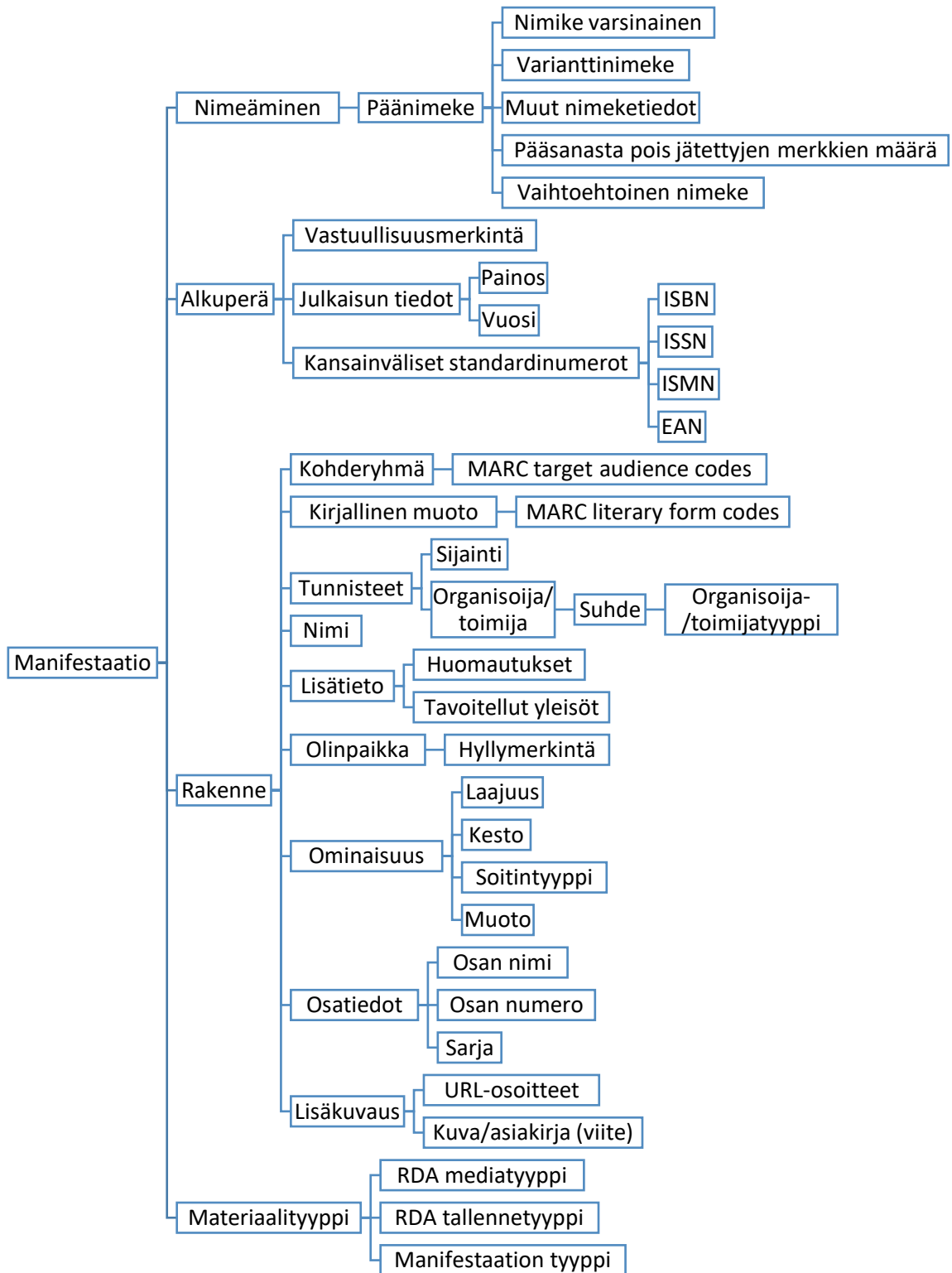
Liite 5. Teostason rakennekaavio

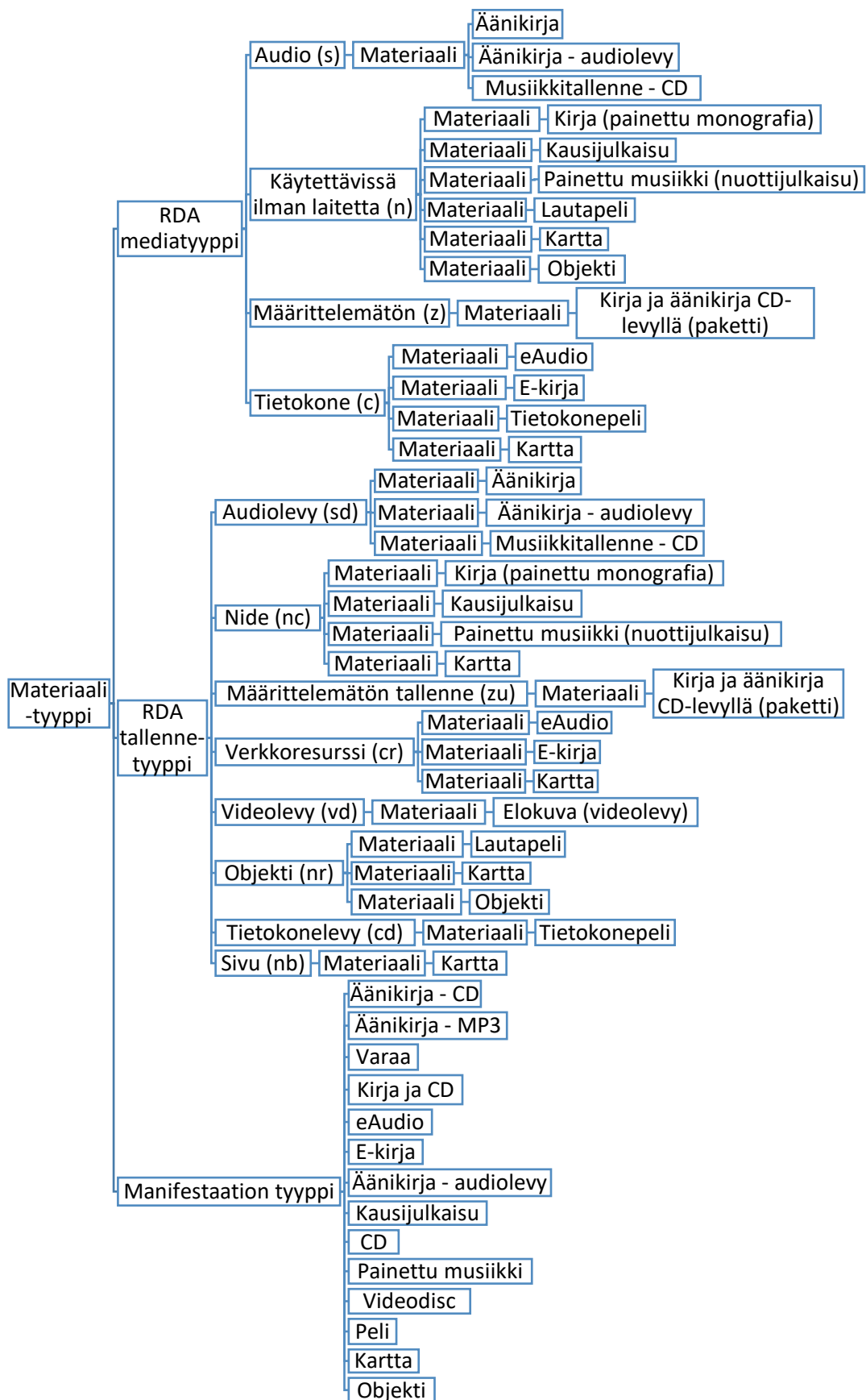
Liite 6. Ekspressiotason rakennekaavio

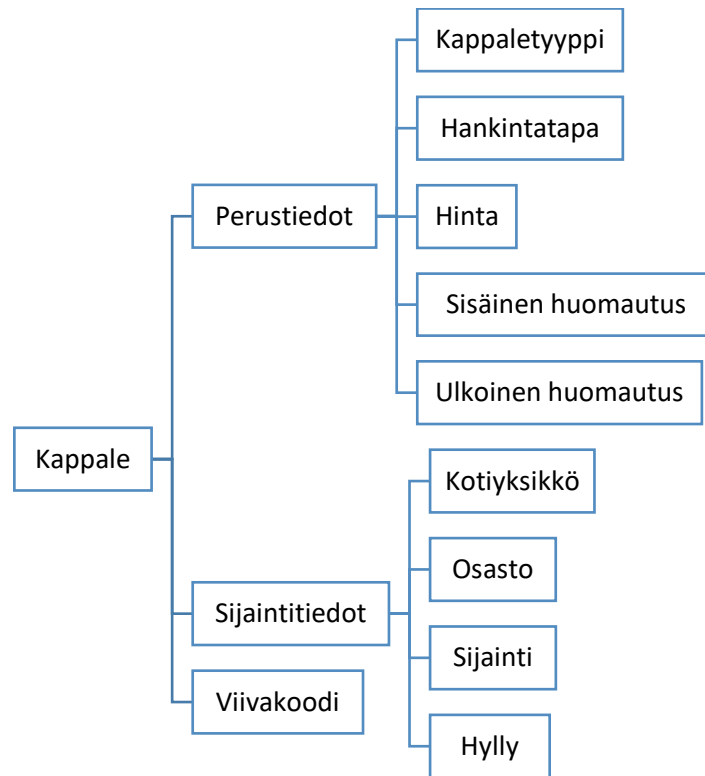
Liite 7. Manifestaatiotason rakennekaavio

Liite 8. Rakennekaavio manifestaatiotason materiaalityypeistä

Liite 9. Kappaletason rakennekaavio

Liite 10. Lyhenteet

Arena-palvelu = tiedonhakupalvelu, jota Vaasan kaupunginkirjasto käyttää

BIBFRAME = kirjastoille laajempaan käyttöön suunnattu kansainvälinen ja kehitteillä oleva tallennusformaatti

EAN = viivakoodistandardi, lyhenne sanoista European Article Number

FINMARC = Suomessa käytössä oleva MARC-formaatti

Finna = tiedonhakupalvelu, jossa on mahdollisuus päästä vapaasti noin sadan suomalaisen museon, kirjaston ja arkiston digitaalisiin kokoelmaluetteluihin ja aineistoihin

Finto = Kansalliskirjaston ylläpitämä sanasto- ja ontologiapalvelu, Fintoon sisältyy metatietosanasto, joka toimii keskeisenä tukena siirryttäessä MARC:ista BIBFRAME:en

FRBR = IFLA:n bibliografisen käsitelmän missä määritellään tiedonhakijoiden tarpeet, joiden avulla ohjataan metatietojen muodostamista, lyhenne sanoista Functional Requirements for Bibliographic Records

IFLA = kirjastojen kattojärjestö, missä eri työryhmät keskittyvät kirjastoalan kysymyksiin, lyhenne sanoista International Federation of Library Associations and Institutions

ISBN = kansainvälinen standardinumero kirjoille, lyhenne sanoista International Standard Book Number

ISMN = nuottijulkaisujen identifiointiin käytettävä tunnus

ISSN = jatkuvien julkaisujen, kuten sanoma- ja aikakausilyhenteiden, identifiointiin käytettävä tunnus, lyhenne sanoista International Standard Serial Number

MARC = lyhenne sanoista Machine Readable Cataloguing, kansainvälinen tallennusformaatti, jonka avulla tallennetaan kuvailuelementtejä tietokantaan

MARC21 = Suomessa käytössä oleva MARC-formaatti

MARC code list for relators = Käytetään ilmaisemaan millainen suhde/toiminto tekijällä on teokseen, jotta nämä suhteet olisivat helpommin tunnistettavissa

MARC literary form codes = koodi, joka ilmaisee materiaalin kirjallisen muodon

MARC target audience codes = koodi, joka ilmaisee kohderyhmän, jolle materiaali on suunnattu

Melinda = kansallinen metatietovaranto ja kuvailun yhteistyöympäristö, johon on koottu kirjastoaineistojen kuvailevat metatiedot

RDA = kansainvälinen luettelointistandardi kansainvälinen kuvailustandardi, jolla pyritään ohjaamaan kirjastojen metatietojen kuvailua, lyhenne sanoista Resource Description Access

YKL = Yleisten kirjastojen luokitusjärjestelmä

YSA= Yleinen suomalainen asiasanasto

YSO = Yleinen suomalainen ontologia